

RĂSUNETUL CULTURAL

REALIZAT DE SOCIETATEA SCRITORILOR DIN BISTRITA-NĂȘĂUD

An. XIX; Nr. 6 (158)

APARE LUNAR SUB EGIDA UNIUNII SCRITORILOR DIN ROMÂNIA - FILIALA CLUJ

Iunie 2026

Premiile Uniunii Scriitorilor din România pentru
anul editorial 2025

Radu Afrim premiat la Gala UNITER
pentru cea mai bună regie

Noemi Sabo – Marele Premiu
„Apolodor”, la Festivalul Național de Poezie
„Gellu Naum”

Gala Premiilor Rețeaua Literară

Dinu Flămând, laureatul Premiului
Național de Poezie „Lucian Blaga”

Olimpiu Nușfelean

Întru îmbogățirea și dănuirea ființei naționale

Uneori, visînd, mă întreb cum ar fi să mi se acorde cetățenia de către fiecare stat a cărui literatură am străbătut-o, măcar în parte, cu pasul lecturilor mele prin cărțile izvodite de scriitorii țărilor respective. Prin lecturile mele, de cîte ori nu am adăstat în aerul unor tărîmuri împrăștiat de imaginația unor scriitori pe care i-am întîlnit în suflet, într-un suflet comun, care sporea mai presus de tot felul de granițe. Franța, Anglia, America, de Sus și de Jos..., Rusia, China, Japonia ș. a. m. d.

au cîștigat spații în geografia sufletului meu, în configurațiile conștiinței mele. Oare n-aș putea fi cetățean al unor asemenea țări, cu acte în regulă? O țară a trăirilor elevate se întinde cît o lume, cuprinde lumea, ignorînd „globalizarea” atroce, disputele dintre diriguitorii în stomacul cărora orezul nesătulului se umflă nemăsurat. O țară a simțirii unice, în care inimile conviețuiesc frățește, indiferent de limbile în care se exprimă „sufletele pereche”. (Într-o lectură... oarecare, scriitorul și cititorul sînt suflete pereche.) Indiferent de obiceiuri, credințe, preferințe culinare și multe altele. Cînd elementele de convergență sînt mai multe, dreptul la cetățenie „unificată” poate fi consfințit, și nu doar pentru o cetățenie alternativă. Libertatea de mișcare a spiritului trebuie exprimată și în libertatea de transgresare a granițelor „terestre”, de „unificare” a acestora, mai ales în cazul entităților congruente pe mai multe criterii.

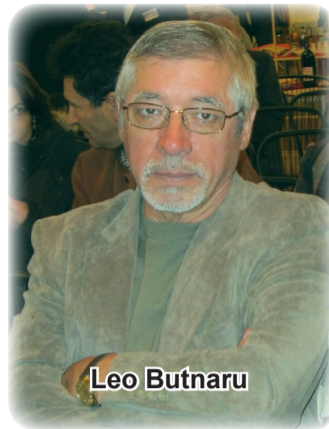
Ideea transgresării sau „topirii” graniței dintre România și Republica Moldova are o istorie lungă și frămîntată, mereu vie. Spun Republica Moldova ca țara de peste Prut să nu fie cumva confundată cu provincia de dincoace de Prut, deși ea e, spus simplu, „doar” Moldova. Idealul reunificării celor două țări e un steag care flutură mereu în cerul sufletului românesc, simbol pe care îl percepem continuu, manifestat sub diferite forme, în gesturi simple sau în manifestări de anvergură. Îmi amintesc cum, într-o noapte din anii '80, pe o bancă din centrul Chișinăului, discutam cu un domn cu o profesie incertă, dintr-un sat din apropiere, despre România și Moldova. Asculta radio lași, încerca să prindă vreo televiziune română, era intrigat că, în comentariile operei lui Eminescu, se spune că poetul „s-a adăpat” din folclorul autohton, nu era de acord cu acest verb, folosit de cei care își duc vitele la apă... Dar, în cadrul discuțiilor, exprima o foame de România, precum eu, un drag de Moldova. Și a fost Podul de flori, „o lacrimă a bucuriei”, cum se exprima Grigore Vieru, și, aproape imediat, moartea tragică și apoi înmormîntarea lui Ion și Doina Aldea-Teodorovici, evenimente cu semnificații distincte. Cei doi interpreți au fost însoțiți spre Cimitirul Central din Chișinău de o asemenea mulțime (în care mă aflam și eu) cum n-a mai fost adunată de la proclamarea independenței.

Tema reunificării celor două țări ține de o realitate de netăgăduit. Recent, într-un interviu pentru „Le Monde”, Președintele Republicii Moldova, Maia Sandu, a arătat că Unirea Republicii Moldova cu România ar reprezenta rezolvarea integrării teritoriului actual al Moldovei de peste Prut în Uniunea Europeană ca parte a unui singur stat, România, cu toate consecințele benefice ce decurg de aici. Potrivit comunicatelor specifice, Maia Sandu a subliniat faptul că decizia reunificării aparține exclusiv cetățenilor moldoveni, reamintind că ar vota oricînd pentru reunirea cu România, ca și faptul că deține și cetățenia română. În același timp, Președintele României a declarat că România este pregătită pentru reunificare în orice moment în care cetățenii din Republica Moldova o vor dori.

În acest context, e remarcabil să constatăm că Uniunea Scriitorilor din România și Uniunea Scriitorilor din Republica Moldova au întâmpinat cu bucurie și cu legitimă speranță aceste declarații făcute la cel mai înalt nivel, în perspectiva unui moment care ar putea fi unul istoric. Gestul celor două Uniuni se înscrie în corolarul de atitudini și manifestări ilustrate de-a lungul istoriei de scriitorii, intelectualii, cărturarii români „mereu adînc preocupați de idealul Unirii”, după cum se susține într-un document semnat de președintele Uniunii Scriitorilor din România, Varujan Vosganian, și de președintele Uniunii Scriitorilor din Republica Moldova, Teo Chiriac, avîndu-se în vedere că „românii de pe cele două maluri ale Prutului au o tradiție, un teritoriu, o istorie, o limbă, o cultură și o literatură comune; și, în fond, aceeași identitate națională.”, uniunile de scriitori din cele două țări surori angajîndu-se „să susțină nobilul obiectiv al Unirii cu toate mijloacele care le stau la dispoziție.” Comunicatul a avut un ecou semnificativ în presa din România și din Republica Moldova.

Desigur că să pornești de pe ambele maluri ale Prutului și să te întîlnești la mijlocul apei, unde să încingi o horă cum nu s-a mai văzut, unora li s-ar părea o glumă. Alții mai fac ironii legate de patriotism, limbă maternă (în raiul romglezei), dragoste de țară etc. Asemenea atitudini devin repede efemere și lipsite de sens în fața manifestării identității naționale, de interes public. Mijloacele scriitoricești de susținere a nobilului obiectiv al Unirii au ca referință unul dintre cele mai adecvate și puternice sprijine: cuvîntul scris întru îmbogățirea și dănuirea ființei naționale.

Racursiu

Leo Butnaru

Scurtcircuitul de sine

„Scurtcircuit de sine” poate părea o expresia tehnică, dar în fond ar spune o poveste foarte umană: momentul în care curentul interior nu mai circulă firesc, ci sare, arde, întrerupe.

Un om funcționează, de regulă, ca un circuit relativ coerent: gândul duce la emoție, emoția la gest, gestul la consecință. Între aceste verigi există o continuitate, chiar dacă imperfectă. Însă în clipa în care apare „scurtcircuitul de sine” această ordine se rupe. Gândul nu mai ajunge la capăt, emoția izbucnește fără cauză clară, gestul devine disproporționat sau absurd. Este ca și cum două puncte interioare, care nu ar trebui să

se atingă direct, se conectează brusc, generînd o descărcare.

De unde vine acest fenomen? Adesea, din suprapunerea identităților noastre. Omul nu este unul, ci mai mulți: cel care vrea, cel care trebuie, cel care se teme, cel care își amintește. În mod obișnuit, aceste „voci” negociază. Dar când tensiunea devine prea mare, când ceea ce suntem intră în conflict violent cu ceea ce pretendem că suntem, apare scurtcircuitul. Nu mai există mediere, ci doar coliziune.

Un exemplu simplu: cineva care se crede calm și rațional izbucnește dintr-un nimic. Nu situația în sine e cauza, ci acumularea invizibilă de contradicții. În acel moment reacția nu mai aparține unei singure identități, ci unei descărcări bruște între ele.

Scurtcircuitul de sine mai apare și atunci când omul se privește prea direct. Există o limită a lucidității. Dacă te analizezi fără pauză, fără filtrul iluziei, riști să ajungi într-un punct în care nu mai poți funcționa. E ca și cum ai conecta direct sursa la consumator, fără rezistență: adevărul devine prea intens.

Paradoxal, tocmai imperfecțiunile – amănările, micile autoamăgiri, uitările – sunt acele „siguranțe” care ne protejează. Ele încetinesc curentul, îl fac suportabil.

Dar există și o formă fertilă a scurtcircuitului. Uneori, în acel moment de ruptură, omul vede mai clar ca oricînd. Într-o fracțiune de secundă, toate conexiunile false ard, iar ceea ce rămîne este esențialul. O decizie radicală, o schimbare de direcție, o renunțare – toate pot porni dintr-un atare „accident interior”.

Astfel scurtcircuitul de sine nu este doar o defecțiune, ci și o revelație. El indică faptul că sistemul interior nu mai poate funcționa în vechea configurație.

Întrebarea nu este cum să evităm complet aceste scurtcircuite, lucru probabil, ci cum să le interpretăm. Sunt ele simple pierderi de control sau semnale că ceva din noi cere o reorganizare?

Poate că asemenea gestului de a-ți privi ceasul întorcînd capul împotriva mersului acelor și aici e nevoie de o mișcare „contra”. Nu să suprimăm tensiunea, ci să o înțelegem. Nu să refacem circuitul exact cum a fost, ci să-l regândim.

Pentru că, în cele din urmă, omul nu este un mecanism stabil, ci unul care se rescrie nu doar în timp, ci și împotriva timpului. Iar fiecare scurtcircuit de sine este, în felul lui, o încercare, uneori brutală, de a se reconecta mai adevărat la sine.

Nu suntem construiți o dată pentru totdeauna, ci ne modificăm continuu, uneori imperceptibil, alteori prin rupturi vizibile, aproape violente. Ceea ce numim „identitate” nu este o structură fixă, ci o versiune provizorie, un acord temporar între ceea ce am fost, ceea ce suntem și ceea ce încercăm să devenim.

În acest context, scurtcircuitul de sine capătă o altă semnificație: nu doar aceea de defecțiune, ci de intervenție. Ca și cum, la un moment dat, sistemul interior refuză să mai funcționeze pe baza unor conexiuni devenite false sau obosite. Apare atunci o descărcare – o criză, o reacție disproporționată, o dezorientare – care nu este doar haos, ci și o formă de corecție.

Pentru că omul are o capacitate paradoxală: poate trăi mult timp în neadevăr față de sine, dar nu la infinit. La un moment dat, tensiunea dintre ceea ce simte cu adevărat și ceea ce joacă devine insuportabilă. Iar atunci se produce ruptura. „Scurtcircuitul” nu distruge neapărat sistemul, ci arde legăturile care nu mai corespund. Iar aceste momente sunt adesea trăite ca fiind brutale. Ele nu cer permisiunea conștiinței, nu respectă conveniențele sociale, nu vin „la timp”, ci apar exact atunci când ceva din noi nu mai poate continua în același mod. Și, deși la suprafață par pierderi de control, în profunzime sunt încercări de reconfigurare.

A te reconecta mai adevărat la sine nu înseamnă a descoperi un „nucleu pur”, imuabil, ci a accepta că adevărul interior este dinamic. Ceea ce era autentic ieri poate deveni astăzi o mască. Iar ceea ce pare astăzi o criză poate fi, de fapt, începutul unei forme mai sincere de a fi.

În acest sens, „rescrierea” omului nu este liniară și nici elegantă. Ea include ștersături, reveniri, contradicții. Uneori, trebuie să greșești în mod evident pentru a înțelege ce nu ești. Alteori, trebuie să pierzi un echilibru aparent pentru a ajunge la unul mai real.

Și poate că tocmai aici se află demnitatea fragilă a condiției umane: în faptul că nu suntem terminați. Că putem eșua, dar și relua. Că putem intra în conflict cu noi înșine fără ca acest lucru să fie doar o slăbiciune, ci și o dovadă că în interiorul nostru există mai mult decît o simplă funcționare automată.

În fine, fiecare scurtcircuit de sine devine o întrebare radicală: continui să funcționezi sau începi să trăiești altfel?

Răspunsul nu vine imediat. Dar chiar și faptul că întrebarea apare este deja un semn că ceva din noi a început să se rescrie.

Mircea Gelu Buta

Farmecul sincerității

Copilul este un filozof involuntar al realității imediate. El nu construiește sisteme și nici nu caută definiții solemne ale existenței, ci descoperă lumea prin uimire și o explică prin firesc. Există în copilărie o libertate pe care adulții au pierdut-o aproape complet, libertatea de a spune exact ceea ce gândesc. Copiii nu cunosc încă măștile sociale, diplomația sau

convențiile rigide ale lumii mature, motiv pentru care replicile lor par adesea trăznite, amuzante sau imposibil de anticipat. În realitate însă, vorbele lor ascund o logică aparte, o imaginație vie și o sinceritate pe care adulții o privesc cu nostalgie.

Multe dintre „trăznăile” copiilor provin din încercarea lor sinceră de a înțelege lumea. Celebră rămâne întrebarea: „*Dacă peștii trăiesc în apă, de ce nu ruginesc?*” În aparență comică, interogația demonstrează o gândire logică, aflată încă în formare când acesta caută legături între fenomene, chiar dacă explicațiile deseori sunt naive. Aceasta nu înseamnă însă lipsa de rațiune, ci reprezintă o altă formă de a privi realitatea.

Vorbele copiilor au uneori o profunzime involuntară. Când un copil spune că „*fericirea apare în momentul în care tata vine mai devreme acasă*”, el exprimă, fără teorii complicate, esența afecțiunii și a siguranței familiale. Copiii reduc lumea la lucrurile esențiale: iubire, atenție, joacă, apropiere, și văd miraculosul în lucrurile simple, vorbesc fără teamă, iar imaginația le este fără limite. De aceea, replicile lor pot emoționa mai mult decât discursurile elaborate ale adulților. În fața unei asemenea sincerități, adultul oscilează între râs și nostalgie, recunoscând, poate fără să spună, că a pierdut ceva esențial pe drumul către maturitate.

Literatura a intuit devreme această superioritate paradoxală a inocenței asupra experienței și a făcut din copil una dintre cele mai fertile figuri simbolice. Copilul reprezintă în operele literare nu vârsta biologică, ci starea originară a omului, momentul în care relația cu lumea nu este încă alterată de ipocrizie, interes sau teamă. De aceea, copiii din literatură spun adesea adevăruri pe care adulții le evită, deoarece copilăria este singura vârstă la care omul încă mai crede că lumea poate fi înțeleasă prin sinceritate. În „*Amintirile*” lui Ion Creangă, filozofia lui Nică a lui Ștefan a Petrei nu este solemnă. Exclamația celebră: „*Ia, am fost și eu copil odată!*” devine mai mult decât o simplă rememorare, ea sugerând universalitatea experienței copilăriei și dreptul firesc al copilului la greșală și aventură. Pentru el, furtul cireșelor nu este o vină morală gravă, ci o aventură legitimă a vârstei. Copilul trăiește încă într-o lume unde instinctul vital este mai puternic decât norma socială.

În „*Dumbrava minunată*” a lui Mihail Sadoveanu, micuța Lizuca exprimă o sensibilitate magică față de natură. Felul în care vorbește cu animalele sau percepe pădurea arată că natura nu trebuie explicată științific pentru a fi adevărată, ci trebuie simțită. Există un moment în care Micul Prinț a lui Antoine de Saint-Exupéry afirmă același lucru: „*Limpede nu vezi decât cu inima. Miezu lucrurilor nu poate fi văzut cu ochii.*”

La Mark Twain, copiii sunt expresia libertății naturale. Tom Sawyer privește obligațiile adulților ca pe absurdități inutile și reușește chiar să transforme pedeapsa văruiului gardului într-un joc atrăgător. În Aventurile lui Huckleberry Finn, rebelul Huck rostește una dintre cele mai importante concluzii morale ale literaturii universale atunci când decide să-și urmeze conștiința împotriva regulilor societății: „*All right, then, I'll go to hell!*” („*Ei bine, atunci mă duc în iad!*”).

O perspectivă modernă și tulburătoare apare la William Golding în „*Împăratul muștelor*”, unde copiii abandonați pe o insulă reconstruiesc rapid violența și setea de putere. Replici precum „*Bestia există*” arată că frica și răul sunt adânc înrădăcinate în natura umană, iar firescul copilului poate însemna și instinct primar, nu doar puritate.

În literatura română modernă, Marin Preda surprinde în „*Moromeții*” drama pierderii firescului. Copiii lui Moromete cresc într-o lume în schimbare, unde maturizarea apare înainte de timp. Ei privesc conflictele adulților cu luciditate tocmai pentru că nu sunt încă alterați de compromis.

Copilul din literatură reprezintă adevărul omului înaintea măștilor sociale. El este „*filozof al firescului*” deoarece percepe lumea direct, fără filtrul convențiilor. Adultul explică prea mult și simte prea puțin, pe când copilul înțelege tocmai fiindcă nu separă cunoașterea de emoție. Literatura revine obsesiv la această figură deoarece omul matur simte că a pierdut odată cu ieșirea din copilărie, capacitatea de a trăi autentic. Astfel, copilăria rămâne astfel paradisul autenticității, iar literatura o transformă într-un reper moral al umanității.

Elena M. Cîmpan

Un studiu detaliat despre perioada interbelică în Transilvania

După apariția volumelor I și II din cartea „Bistrița, nostalgie și modernizare”, 2024 și 2025, la Editura „Presa Universitară Clujeană”, tomuri semnificative, laborios scrise, documentate, cu responsabilitate și mărturii clare, despre burgul transilvan din a doua jumătate a secolului trecut, XX, Mircea Gelu Buta își extinde aria cercetării și publică recent studiul, de factură istorică, intitulat „Transilvania interbelică, tradiție și înnoire”, la Editura „Școala Ardeleană” din Cluj-Napoca. De altfel, lansarea acestei noi apariții s-a întâmplat în orașul din inima Transilvaniei, într-o atmosferă elegantă, la sediul Bibliotecii Academiei Române din Cluj-Napoca, în prezența a numeroși oameni de cultură, printre care îi amintim pe Ioan Aurel Pop, care a prezentat cartea, pe Ioan Chirilă, moderatorul întâlnirii, pe Horia Bădescu, Ioan Zbârciu, Mircea Popa, Ilie Rad, Eugen Uricariu, Ion Mureșan. Lansarea a fost însoțită de o conferință științifică susținută de profesorul Mircea Gelu Buta, pentru a rotunji evenimentul și a-i conferi o binemeritată amprentă personală.

„Transilvania interbelică, tradiție și înnoire” continuă preocupările autorului pentru aspectele istorice, sociale, culturale din trecut, cercetând pentru a înțelege mai bine și a lăsa limpede celor ce vin, scris, adevărul, în lumină. Astfel de cărți, rostea Ioan Aurel Pop, cu prilejul lansării, nu se scriu la început de carieră și de viață științifică, ci au trebuință de acumularea unei experiențe deosebite, fapt cunoscut și de autor, care a avut răbdare, cu sine și cu opera lui. Observăm în denumirile de cărți amintite o predilecție pentru „și”, fie că este vorba despre nostalgie și modernizare sau despre tradiție și înnoire, acest cuvânt reprezintă intenția de a aduce împreună două lumi, vechi și nouă, trecut și prezent, prin spirit comparativ, prin analiză, prin prezentare a unor studii de caz.

Cum privește profesorul Mircea Gelu Buta Transilvania? Același Ioan Aurel Pop răspunde: „cu realism, n-aș zice cu entuziasm, dar cu multă încredere”, adăugând că autorul „nu uită atmosfera bistrițeană”. O atmosferă destul de cosmopolită, cu specific german, maghiar, cu aspecte administrative, psihologice, unele marcante, cu observații de natură lingvistică, cu contribuții diplomatice, toate în măsură a crea o realitate diferită, față de cea existentă în Moldova sau în Țara Românească. Transilvania a avut un specific, pe care l-a păstrat până târziu și poate că și astăzi, dinafară, lucrurile se văd diferite. Un spațiu deschis, pregătit pentru schimbare, pentru un spirit european, universal, în care intelectualii, elitele sunt de urmat. Distanța pe care o ia autorul față de perioada interbelică nu este de natură geografică, de spațiu, ci de timp, de îndepărtare prin ani de fapte și întâmplări, de ideologii ce se limpezesc mai bine. 21 de ani, cât a ținut interbelicul, din 1918 până în 1939, s-au manifestat deplin în viața socială, politică și culturală. Considerată o perioadă a înfloririi culturale, a modernizării urbane, a prosperității, perioada interbelică este așezată pe o culme a istoriei, dacă ne referim la mișcările ondulatorii deal-vale, specifice neamului românesc.

În 1918, localitățile din Transilvania, dominate de rigorile Imperiului Austro-Ungar, au devenit românești. Lucrul acesta s-a făcut simțit în toate componentele sociale, dar cultura, obiceiurile sașilor din zonă, ale maghiarilor, au continuat să se manifeste în bună înțelegere, dincolo de timp, iar românii se apropiu tot mai mult de frații lor din Moldova și din Țara Românească. Privilegiații de altădată se adaptau noilor reguli. Are loc introducerea Școlii de Stat și în Ardeal (unde erau confesionale), la Bistrița se înființează Liceul românesc, „Alexandru Odobescu”, Biserica este proclamată românească, la Cluj-Napoca ia ființă Opera Națională Română, director, Constantin Pavel, medicina interbelică era axată pe probleme de sănătate, igienă, ereditate, demografie, pe „o îmbunătățire a stării de sănătate a populației din punct de vedere ereditar”. Sever Pop împreună cu Emil Petrovici realizează „Atlasul Lingvistic Român”. Toate aceste schimbări și preschimbări fac din Transilvania un loc al înnoirilor pe vechile tradiții. De la „Speranțele începutului”, 1918, și până la începutul sfârșitului, 1939, Transilvania a fost un spațiu al transformărilor, mai aproape de spiritul european. Eugen Lovinescu, în „teoria sincronismului”, susținea că „evoluția culturii române trebuie să se facă prin racordarea la valorile și literatura occidentală”.

Cartea domnului profesor, Mircea Gelu Buta, „Transilvania interbelică, tradiție și înnoire” este un studiu amplu, aproape exhaustiv, asupra transformărilor petrecute în prima jumătate a secolului al XX-lea, în partea aceasta de țară, care n-a fost simplă deloc, apropiindu-se de realitățile bistrițene, comentate și cu alt prilej, în cărți de aceeași factură, istorică, sau în cuprinsul volumelor din revista „Arhivele Bistriței”

Istoria, sursă de inspirație pentru creatori, temă și preocupare pentru oameni de știință, nu ar exista dacă nu ar fi scrisă. Cu cât ne îndepărtăm de faptele întâmplare, în cazul acesta n-a trecut decât prima sută de ani, praful se așterne mai în voie peste tot ce a fost. Prin această preocupare istorică, Mircea Gelu Buta nu lasă lucrurile să se piardă sau să se uite. Fie că e vorba despre istorie locală, de istorie în general, perspectiva și metoda proprii sunt de a merge pe firul ideii până la origine, cercetând, înțelegând, pentru a scrie despre cele întâmplare. Farmecul cărții „Transilvania interbelică, tradiție și înnoire” constă în talentul de a da viață istoriei prin povești, precum cea spusă de George Barițiu lui Bogdan Petriceicu Hasdeu, în capitolul „Relații confesionale româno-săsești”, despre cum veneau la Brașov, la parohul Vasile Greceanu, socrul lui Andrei Mureșanu, sași și săsoaice ca să-i vindece prin rugăciune, acolo unde niciun medic nu mai putea ajuta. O cronică a presei săsești bistrițene consemnează, pe ani, evenimentele mai deosebite. De exemplu, în iunie 1918, este numit Michael Englisch director al Liceului Agricol Bistrița; în aprilie 1920, prințul moștenitor, Carol, părăsește Bistrița. Respectând modelul, peste încă o sută de ani, un cronicar al vremii nu va putea pierde din vedere momentul apariției acestei cărți, din care va găsi destule informații și detalii, încât istoria din întâmplări, și întâmplări din istorie, să nu dispară.

Nu știm ce va urma, dar știm că, deocamdată, Mircea Gelu Buta își găsește un refugiu în scris, călătorește la izvoarele istoriei de câte ori are prilejul și își dorește acest fapt, își împlinește menirea, prin operă, așa cum au făcut-o, cu siguranță, numele mari, intelectualii interbelici, Mircea Eliade, Emil Cioran, Constantin Noica, Liviu Rebreanu, Camil Petrescu, Nicolae Iorga, care au marcat cea mai înfloritoare epocă din cultură, din literatură, perioada interbelică, despre care Mircea Gelu Buta scrie, documentat, ca un istoric, sensibil, ca un scriitor, privind spre Transilvania și spre Bistrița natală.

Mesajul cărții este de unitate, așa cum rezultă dintr-un citat al antropologului Francisc Rainer, unitate care „se cuvine nu numai să o observăm și să o declarăm, ci și să o trăim”. Iar în carte există o pagină care descrie bucuria molipsitoare a oamenilor, care se îmbrățișau și se felicitau, transfigurați de emoție, în sala Teatrului Național Român din Cluj, la final de reprezentație.

Din modele, din întâmplări, din respect pentru oamenii vremii, această carte, „Transilvania interbelică, tradiție și înnoire”, este un amplu discurs, susținut de Mircea Gelu Buta, cu credință și optimism, de la tribuna timpului său, din mijlocul bibliotecii, pentru intelectualii ce-i vor urma.

Mircea Popa

Reîntoarcerea la sine

Poetul Radu Ulmeanu este unul dintre stâlpii culturii din zona Sătmăruului. Descendent al unei familii cu vechi tradiții românești, el a simțit nevoia să continue linia trasată de făntașii săi, slujitori ai culturii locale, înscriindu-se în rândul ostașilor care venerază graiul românesc prin poezie, oferind cel hărăzită o revistă care să adune condeie din toate părțile țării spre a oferi un util dialog cultural. Revista condusă de el, numită „Acolada”, are un rol bine definit în spectrul cultural al publicațiilor literar-culturale, pornind la drum cu un mănunchi de scriitori de cea mai aleasă stirpă, între care au figurat Ana Blandiana, Barbu Cioculescu, A.C. Zeletin, C-tin Călin și mulți alții, făcând din revista sa un forum reprezentativ și o punte de legătură cu scrisul național. Din păcate, datorită „accidentului” Bolojan, revista aproape că și-a întrerupt apariția, tocmai în anul în care redactorul ei a intrat în tagma octogenarilor, eveniment total ocultat de ceata scriitorilor care ne conduc și care își văd de treburile lor speciale, după cum s-a văzut și în cazul luptei pentru memoria lui Goga. Temperamentul de luptător al lui Radu Ulmeanu a trecut peste toate acestea, și, ca în cazul anilor trecuți, a ieșit în arenă cu un volum de versuri, intitulat *Flăcările amurgului* (Ed. Eikon, 2025), dovedind că a rămas fidel poeziei și culturii naționale și că, în acel colț de țară pe care îl reprezintă, nu încetează să își ducă menirea până la capăt. Poet profund, cu emisie gravă, Radu Ulmeanu are un debit liric constant, oferindu-ne pe parcursul ultimilor ani, volume interesante, purtătoare de puternică vibrație lirică. Volume precum, *Climatul fulgerului*, 2001, *Ceea ce suntem*, 2016, *Ad urbe condita*, 2020, *Dincolo de abis*, 2021, *Hieroglife*, 2022, *Sub fruntea lui Dumnezeu*, 2023, *Orfeu*, 2024, fac dovada unui spirit colocvial, care se arată total fixat în perimetrul determinant al condiționalității poeziei de azi, aducând la masa dezbaterilor poetice, propriul lirism cu problemele lui cât mai vaste. Apertura sa lirică invită la o atentă observare a programului de renaștere poetică pe care Radu Ulmeanu îl propune prin „Acolada,” spre a se păstra pe o linie proprie de ascendență și împlinire creatoare. El nu ignoră apelul la simbolistica culorilor, la aceea a cuvântului încifrat, la inevitabila apocalipsă himerică, pentru a-și crea un drum propriu în imaginarul fertil al unei inteligențe lirice conștiente. Poetul Radu Ulmeanu face parte din acea categorie de poeți aflați mereu în căutarea de noi forme inovative de exprimare, de căputător a unor noi mijloace de trăire prin poezie, așa după cum ne-o atestă cel mai recent volum al său, *Flăcările amurgului* (2025). Volumul este în esența sa o vibrație târzie a coardei sentimentale a amintirilor, când tânăr poet s-a întâlnit cu imagismul dezlănțuit al tânărului său confrate Mihai Olos, spirit viu al unui Maramureș etern, iar acum sunt scoase la suprafață frânturi de idei și crâmpie de meditații asupra acelei epoci de revigorare și consistență demiurgică. Intrat de curând în cercul octogenarilor, poetul se regăsește pe sine în anotimpul capricios al toamnei și al intrării în zona „amurgului” existenței, acolo unde crepuscularitatea este justificată de încetineala gândurilor și a gesticii semnificațiilor. În starea de acum a condiției organului poetic, el își rezervă inițiativa unei reîntoarceri în timp, lăsând la o parte versurile impetuozose și exaltate, imnurile pline de o bărbăție viforoasă, și aplecându-se cu curiozitate spre orizontul mic al poeziei, acolo unde versul nu capătă extinderi nepermise, ci se rezumă la poemele mici, restrânse la înțelesul lor ticluit și exact, la nuclee de metafore remitente, care pot fi dezvoltate ulterior. Poetul nu o face însă, ci, cu aer de observator temerar, lasă versul să curgă la prima impresie, cu alură de haiku, o suită de micropoeme, de catrene și terține sentențioase, atestând un drum acut spre interioritatea ființei. Poetul ajunge acum să se exprime sibilinic, în formule cât mai condensate, de genul „câtă cunoaștere/atâta singurătate.” Sau „Marginile timpului/se sparg/ precum un cristal.”; „Când voi muri/va ninge liniștea.” etc. Numindu-și unul dintre cicluri Pe străzile toamnei, poetul se identifică cu peisajul cernit al toamnei, declarându-se ca un unul dintre purtătorii ei de cuvânt: „Mă amestec și eu/în paleta amurgului” sau „Mă dor nervurile/toamnei”, „Se face întuneric/în poezie”; „Poezia/din tăcerea/necunoscutului.”; „Tradiția se răsfață/ pe umerii unei toamne/ bolnave.”; „Mă scufund în trecut/ ca un scafandru/cu tălpi de plumb.”; „Am adormit,/lumea s-a stins/ca să renască în mine.” etc. Ciclul următor poartă numele de Murmurul fără sfârșit, sugerând aceeași stare de rostire a sentimentului într-un șir nesfârșit de cuvinte, ca într-un verbiu dadaist necontrolat. Vocabula poetică rostită repetitiv, ca un fel de bolboroseală a memoriei pe care poetul o scoate la suprafață în versete pribegite încărcate de sens: „Tac florile/în culori/muzicale”; „Tăcerea/ un cântec de aur.” | „Poemele nopții/ se șterg din memorie/Rămâne hârtia și pixul/pentru un cântec/etern.”; „Orele nopții./ Somnul reptilelor/Nesomnul cuvintelor”; „Noaptea/ spitalul luminii” etc., iată dar doar trei din obsesiile poetului: tăcerea, noaptea, cuvântul, sunt trei metafore care suplinesc surplusul de comunicare. Simpla lor rostire declanșează în minte un șir întreg de emoții presărate printre șirurile tăcerii. Cel mai interesant aspect al acestui regim miniatural al rostirii poetice mi s-a părut definiția, pe care o dă unor scriitori sau putători de har creator, fenomen care atrage prin rafinamentul intuiției: „Bacovia, picătură de ploaie/ în inima lui Dumnezeu”: „Rimbaud/ fața necurată/a îngerului”; „Baudelaire/ hoitul de aur/al poeziei”; „Beethoven/ suferința muzicală/a tăcerii”; „Blaaga/cântecul de lebdă/ al poeziei clasice românești”; „Whitman/pulsul realului” etc. Există o noutate în aceste mod eliptic de exprimare care denotă goana după esența poeziei și renunțarea la verbozitate, la pierderea semnificației prin diluare. Radu Ulmeanu își întregeste experiența lirică prin desenele expresive ale lui Mihai Olos și prin prefața consistentă a lui Zenovie Cărlugea, marcând astfel intrarea lui Radu Ulmeanu în zona experimentului atractiv.

Albumul din raftul ascuns

La Casa Colecțiilor și a Documentelor de Patrimoniu din Bistrița a avut loc un dublu eveniment dedicat poetului Gheorghe Tomozei, la aproape trei decenii de la dispariția sa. Manifestarea a evocat personalitatea autorului prin expoziția „Gheorghe Tomozei – un poet «Suav anapoda»” și lansarea volumului „Albumul din raftul ascuns – file din Arhiva Gheorghe Tomozei”, apărut la Editura Ecou Transilvan.

Expoziția, semnată de Cleopatra Lorianu și Ionuț Vulpescu, a propus o incursiune în universul afectiv și literar al poetului. După ce a fost găzduită la Târgoviște și Bacău, expoziția a ajuns și la Bistrița, unde publicul a putut descoperi manuscrise, fotografii, documente rare, volume, reviste, obiecte personale și mărturii despre prietenii literare ale poetului cu Nichita Stănescu și Nicolae Labiș. Expoziția a fost adaptată spațiului bistrițean de echipa Casei Colecțiilor și a Documentelor de Patrimoniu, coordonată de poetul și directorul Ioan Pinte.

Tot în aceste zile, la Casa de Cultură a Studenților „Dimitrie Fărcaș” din Cluj-Napoca, a avut loc prezentarea volumului „Albumul din raftul ascuns – file din Arhiva Gheorghe Tomozei”, semnat de Cleopatra Lorianu. Evenimentul i-a avut ca invitați pe Flavius Milășan, Nadia Farcaș, Ionuț Vulpescu, Aurel Rău, Alexandru Pugna, Adrian Popescu, Horia Bădescu, Menuț Maximilian și Victor-Constantin Măruțoiu. Momentul artistic a fost susținut de Andrei Haneș, la taragot, și Corala „Voci Transilvane”, dirijată de maestrul Adrian Coroian.

Cornel Cotuțiu

Imbold crispat

Când adusesse ceaiul, i-am spus: „Ce-o fi asta la mine?! În fața unui păr blond devin trist.”

Eram întinși amândoi pe divan și citeam poezii. Între timp pusese încă două mere la copt. Citeam din Neruda. S-a răsturnat pe burtă, ținându-și fața în pernă și cu umărul ei rezemat pe umărul meu. Când, după puțin timp, a încercat să revină în poziția inițială, am oprit-o.

- Te rog, mai rămâi așa, până citesc măcar o poezie.

Dar, am citit mult de tot și ea a continuat să rămână mai departe cu umărul ei pe umărul meu. Apoi respirația i-a devenit greoaie și mi-am dat seama că a adormit. Am citit, în continuare, cu aceeași voce monotonă, adormitoare, restul sonetelor și când m-am încredințat că a adormit de-a binelea mi-au trebuit vreo zece minute până să-mi scot umărul de sub umărul ei și să mă pot ridica din pat, fără să o tulbur. Intenționez să iau merele de pe sobă, să i le pun pe o farfurie și să plec. M-am pieptănat, mi-am îmbrăcat haina și, proptit cu mâinile în masă, aplecat înainte spre ea, o privii cu un fel de vină sfioasă.

... Respira liniștit și fascinant; dar eram calm, continuând să plutesc în apa aceea de moleșeală voluptoasă și în satisfacția potolirii orgoliului și simțurilor. Micul radiou portativ continua să cânte în surdina, strivit sub coapsa fetei - se vedea doar o margine din el. Mi-am mutat privirile asupra feței. Nu aveam impresia că am a face cu o străină, dar așa cum era, fața ei era a unei necunoscute. Și mi s-a părut, dacă nu urâtă, atunci lipsită de orice trăsături deosebite, fără nici o urmă din acel farmec viu, de adineaori. În clipa aceea, a sărit ca arșă, țipând ușor. Redeveni frumoasă. N-a știut să-mi spună din ce cauză s-a trezit din somn atât de brusc.

... Stătea cu genunchii apropiați de piept, cu părul desfășurat galben pe umeri, în față, și terminându-se pe genunchi. Stăteam cu capul rezemat de perete, la câteva palme de ea, în așa fel încât lumina becului din perete să nu mă atingă decât trecând diafan prin părul ei, așa că părea cuprins de flăcări. Expresia feței căpătase destinderea necesară unei intimități degajate; liniile trăsăturilor parcă se dilataseră, amplificând farmecul unui anume sentiment destinat ostentativ.

... Citea dintr-un caiet în care notase reflecții de-ale lui Maupassant și Jacobsen, rezemată de perete. O vedeam din profil: de după șuvoiul de păr blond abia dacă se întrezărea un început de nas obraznic și puțin palid.

Am oprit-o din lectură:

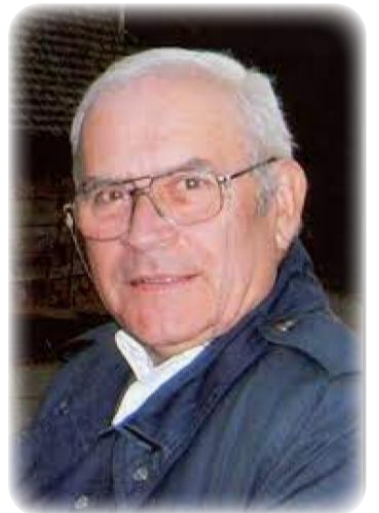
- Dar e frig, Raluca. Uite, dacă vrei să mai rămân, atunci dă-mi voie să-ți pun haina mea pe umeri; dacă nu, atuncea înseamnă că plec.

- Bine.

Am executat, după care ea a început să râdă:

- Dar acest bine putea să însemne și da și nu. Sau: să rămâi sau să pleci.

Un prilej brusc să-i sărut mâna. Pe care am simțit-o crispată.

Iacob Naroș

Liviu Rebreanu – călător prin Europa

Cronologia vieții și activității scriitorului menționează următoarele ieșiri pe bătrânul continent: 1926 mai – La Berlin, ca delegat la Congresul Internațional al Scriitorilor, împreună cu Mihail Sadoveanu; 1927 (1-15 mai) – În Italia, la Roma și Veneția, cu prilejul unei adunări a PEN-Clubului, în calitate de delegat, grup creat la inițiativa unui grup de scriitori englezi și francezi în anul 1921, în România, în anul 1923, printre inițiatori se afla și Liviu Rebreanu. Sigla înseamnă: Poeți, esești și nuveliști și are o răspândire mondială; 1927 (31 oct.-20 nov.) – Vizită împreună cu Fanny și Puia, cu scopul instalării fetei pentru a urma cursurile la Sorbona. Puia terminase liceul Carmen Sylva, bacalaureatul cu nota 7,50, dorința ei era Facultatea de Științe Naturale. Până la urmă, Puia renunță, în anul 1933, își ia Diploma de licență, specialitatea Filologia modernă de la Facultatea de Litere și Filozofie a Universității din București. Pentru aceasta, Rebreanu avea nevoie de bani, singura lui opțiune, să încaseze avansuri pentru cărțile viitoare, pentru a ne face o idee, vine cu aproape 100.000 de lei necesari la instalare. Călătoria cu trenul pe ruta București, Teiuș, Arad, Curtici, Budapesta, Viena, Innsbruck, Zurich, Basel, Paris durează 59 de ore, pentru chirie, plătea 200 franci lunar, tot orientativ, biletul de întoarcere de la Paris spre țară costa 1740 de franci; 1928 (7-8 martie) – din nou la Berlin, în drum spre Norvegia, (9-10 martie) – Popas la Hamburg; 1928 (19-24 martie) – la Oslo și Bergen cu prilejul Centenarului IBSEN, însoțit de Aristide Demetriad, în data de 19 martie este primit împreună cu ceilalți delegați de regele Haakon.

Într-o scrisoare trimisă soției, Rebreanu dă amănunte asupra ceremonialului din cimitir: „Marți, 20 martie – Azi, la ora 10/2, am plecat cu mașina la cimitir, unde a avut loc solemnitatea depunerii coroanelor pe mormântul lui Ibsen. E o zi de mare sărbătoare. Tot orașul pavoazat. De dimineață toate tunurile Norvegiei trag salve în cinstea memoriei lui Ibsen. La cimitir, o solemnitate simplă și mișcătoare. Corul studenților cântă un imn. Apoi depunem coroanele, întâi scriitorii norvegieni, apoi președintele Parlamentului, apoi guvernul, apoi reprezentanții străini. Fiecare rostește numai câteva cuvinte. Eu am spus atâta: „Au nom des ecrivains et des acteurs roumains, au nom de toute la Roumanie!”

Între 25-29 martie, Rebreanu ajunge în Anglia, la Newcastle și Londra. Continuă cu o abateră spre Paris ca s-o viziteze pe Puia, după care călătorește cu trenul prin Viena și Budapesta, spre țară. Anul 1929, 15 mai, autorul părăsește capitala cu destinația Spania, împreună cu Mihail Sorbul, Caton Teodorian, Corneliu Moldovanu și Horia Furtună la Congresul Autorilor Dramatici, în drum, oprire la Paris, pentru Puia; 19 mai – 3 iunie - Itinerar spaniol pe ruta Madrid, Toledo, Escorial, Granada, Sevilla, Barcelona. În decursul anului 1930, Rebreanu scrie *Metropole, Însemnări de călătorie la Berlin, Roma, Paris, apare la 25 iulie 1931.*

A doua etapă a călătoriilor lui Rebreanu începe odată cu anul 1933, între 25-28 mai, Rebreanu e la Ragusa, pe coasta Dalmației, ca participant la Congresul PEN-Club, între 30-31 mai, vizitează Zagreb. 1934, E prezent la Londra unde participă în calitate de vicepreședinte al Radiodifuziunii Române, la un congres de specialitate, alături de Corneliu Moldovanu, Mircea Georgescu, inginer-șef la radio și un Greles de la PTT.

Anul 1942 îi prilejuiește scriitorului un nou turneu european, e vorba de a ține conferințe peste hotare despre cultura românească. Programul acestora îl poartă pe scriitor pe următoarea rută: Berlin (7-13 ian.), Stuttgart (14 ian.), Leipzig (15-16 ian.), Viena (20-22 ian.), Cracovia (23 ian.), Zagreb și Weimar la cererea Societății Scriitorilor Europeni, președinte, Hans Carosa. O lună în Germania și Italia în perioada octombrie 1941, prin orașele: Berlin, Veneția, Verona, Milano, Torino, Genova, Livorno, Pisa, Littoria, Aprilia, Assisi, Perugia, Trontale, Firenze, Roma unde se întâlnește cu Pavelini, ministrul Propagandei, iar la Vatican, ține o cuvântare în fața Papei, în limba franceză (26 oct.). Anul 1943 (6-20 mai) îl poartă pe scriitor din nou la Berlin, de aici spre Suedia și Finlanda, Stockholm, Helsinki (conferință), Tampere și Abo.

Cea mai lungă scrisoare către cei dragi de acasă, a scris-o Rebreanu la data de 11 martie 1928, pe vaporul „Kong Ring”, printre insulele daneze, în drum spre Oslo. Călătoria a durat peste două zile, de menționat sensibilitatea lirică a scriitorului în fața naturii: „Vasul norvegian „Kong King” e simpatic, de 1650 tone. Am mers pe Elba, de la Hamburg la vale și tocmai la 11 noaptea, am cotit în marele canal Kiel, de aici, în largul mării. Fiordul Oslo are un braț mare de vreo sută de kilometri adâncime. Văd întâia oară un fiord adevărat. O impresie rară. Ca un fluviu colosal, de vreo 8-9 kilometri lățime. Malurile înzăpezite, cu coline, dealuri, văi. În fața lor, insule mici ca niște animale antidiluviene, căzute în apă și încremenite acolo pentru eternitate blocuri uriașe de stâncă. și încă părțile cele mai frumoase de-abia de-aici încolo vin.”

Puțini dintre scriitorii contemporani lui Rebreanu se pot lăuda cu un asemenea palmares bogat: peste zece țări vizitate, cu peste patruzeci de orașe văzute, e drept, l-au ajutat și funcțiile avute (președinte al Uniunii Scriitorilor Români, director al Teatrului Național București, director al Educației Poporului, membru al PEN-Clubului, dar și cunoașterea unor limbi de circulație europeană indispensabile la fiecare pas. De reținut că scriitorul a folosit timpul eficient și prin participare la spectacole de teatru, recepții, excursii, curse de tauri, dar și prezent la fieste, expoziții reprezentări diverse, banchete, serbări, concerte, filme. Puține momente au fost dedicate micilor cumpărături, de regulă, suveniruri și cărți poștale ilustrate. Alte amănunte interesante sunt cuprinse în *Note de drum I. Norvegia și Spania (1928-1929)*; 2. *Călătoria în Spania – cu popas în Franța (1929)*; *Note de drum II. Germania, Austria, Croația, Finlanda și Serbia (1942, 1943)*; 1. *Călătoria în Germania și Austria (1942)*; 2. *Călătoria la Zagreb și Weimar (1942 martie)*. 3. *Călătoria la Berlin-Weimar-Italia (octombrie 1942)*; 4. *Călătoria în Finlanda și Suedia (mai 1943)*.

Bibliografie:

Liviu Rebreanu, *Opere 18 Alte jurnale, 1928-1943, Ediție critică de Nicolae Gheran, Editura Minerva, București, 1998, capitolul Jurnal de bord, p. 1 și 477.*

Nicolae Gheran și Andrei Moldovan, *Liviu Rebreanu prin el însuși, Editura Casa Cărții de Știință, Cluj-Napoca, 2018, ediția a doua, capitolul Cronologie, p. (31-70).*

REBREANU, *La lumina lămpii, Editura Minerva, București, 1981, p. 144.*

Premiile Uniunii Scriitorilor din România pentru anul editorial 2025

Dan Coman și Editura Charmides, Premiul „Cartea de poezie”

Luni, 1 iunie 2026, la Teatrul Național București, Sala Media, a avut loc Gala Premiilor Uniunii Scriitorilor din România pentru anul editorial 2025. Evenimentul a fost organizat de Uniunea Scriitorilor din România, co-produs de TVR, fiind un proiect cultural finanțat de Ministerul Culturii. Partenerii Galei au fost Departamentul pentru Relații Interetnice și Institutul Cultural Român, iar partenerii media sunt România literară, Luceafărul de dimineață și Viața Românească.

Evenimentul a beneficiat de participarea extraordinară a artistei Maria Răducanu.

Juriul pentru decernarea Premiilor Uniunii Scriitorilor din România pe anul 2025, alcătuit din Paul Cernat, Gabriela Gheorghisor, Angelo Mitchievici (președinte), Nicolae Oprea, Antonio Patraș, Vasile Spiridon și Adrian Tudurachi, a hotărât să acorde următoarele premii:

Premiul „Cartea de poezie”

Dan Coman, *Lipsa de greutate a lumii*, Editura Charmides

Premiul „Cartea de proză”

Vlad Zografi, *Insula de apoi*, Editura Humanitas

Premiul „Nicolae Manolescu” pentru „Cartea de critică, eseu și istorie literară”

Alexandra Ciocârlie, *Pe urmele lui Ulise*, Editura Cartea Românească
Ioana Pârvulescu, *Alfabetul domnilor. Viața și aventurile bărbatului din cărți văzute prin ochii unei femei*, Editura Humanitas

Premiul „Cartea de traduceri”

Laszlo Alexandru, pentru Luigi Pirandello, *Nu vele pentru un an. Candelora*, Editura Ecu

Transilvan

Diana Yüksel, pentru Han Kang, *Nu ne despărțim*, Humanitas Fiction

Premiul „Cartea pentru copii și tineret”

Adina Rosetti, *Ultima provocare*, Editura Arthur

Premiul „Cartea de debut”

David Seko, *Războiul fără veac*, Editura Junimea – proză
Daniela Vizireanu, *Nu va ajunge aici dispariția*, Casa de Editură „Max Blecher” – poezie

Premii speciale

Gabriela Adameșteanu, *Meserii nerecomandate femeilor*, Editura Polirom
Cristian Vasile, *Un cameleon și „virtuțile” oportunistului. Mihai Ralea. O biografie politică*, Editura Humanitas

Literatură în limba maternă și literatură în limbile minorităților naționale

Comisia pentru Minorități, alcătuită din Markó Béla — președinte —, Ana Carolina Dovaly, Slavomir Gvozdenovici, Mihai Traista și Karácsonyi Zsolt, a stabilit nominalizările pentru premiile dedicate literaturii în limba maternă și literaturii în limbile minorităților naționale.

Cărți în limba maternă

Szabó Róbert Csaba, *Pokoltó (Tăul iadului)*, Editura Jelenkor — roman

Cărți în limba ucraineană

Corneliu Irod, *Vesela Bojevilnca (Balamucul vesel)*, Editura RCR Editorial — proză

Premiul de debut în literatură în limbile minorităților naționale

Fancsali Kinga, *Nem a haláltól (Nu de la moarte)* — poezie

În cadrul Galei a fost acordat și Premiul național de literatură pentru Opera Omnia, distincție care se decernează fără nominalizări. În acest an, premiul a revenit scriitorului Ștefan Agopian. Laudatio pentru laureat a fost rostit de Președintele Uniunii Scriitorilor, Varujan Vosganian.

Uniunea Scriitorilor

Icu Crăciun

Scriitori în revista „Izvorul Someșului”

Despre revista „Izvorul Someșului” și harnicul ei colectiv redacțional (director-fondator: Grigore Cotul, redactor-șef: Leon-Iosif Grapini și redactorii: Adela Cotul, Alexandru Dărăban, Dănilă Filipoi, Maria Forogău, Lucian-Claudiu Grapini, Ana-Floarea Hanciu, Valer Pop) am scris de mai multe ori. Cititorul trebuie să știe că publicația aceasta este editată de Asociația Culturală Revista „Izvorul Someșului” cu sprijinul financiar al Consiliului local al comunei Șanț din județul Bistrița-Năsăud, în Parteneriat media cu Uniunea Ziariștilor Profesioniști din România, are apariție trimestrială, format A4, color, peste 120 de pagini, structurată pe următoarele componente: Literatură (proză, poezie, eseu, jurnal, cronică, istorie literară și reportaj), Artă plastică, Folclor și tradiții, Istorie și patrimoniu local, Pagina elevului și Din presa vremii.

Iată că, odată cu numărul 20, acest periodic a împlinit cinci ani de apariție neîntreruptă. Cu acest prilej, Leon-Iosif Grapini și Grigore Cotul s-au gândit să editeze o antologie aniversară cu autori colaboratori din secțiunea beletristică (epică și lirică), urmând ca „secțiunile celelalte să fie cuprinse în alte culegeri editate cu diferite ocazii”, după cum precizează scriitorul Leon-Iosif Grapini în „Argumentul” acestui volum intitulat „Scriitori în revista Izvorul Someșului”, tipărit în 2026 de prestigioasa editură PIM din Iași. Numărul celor cuprinși este impresionant. Celor 66 de scriitori li s-au selectat texte reprezentative, fiindcă sunt unii care au publicat aproape în fiecare număr, dar și așa s-a ajuns la 362 de pagini. Majoritatea o formează membrii Uniunii Scriitorilor din România, ai Uniunii Ziariștilor Profesioniști din România, ai Uniunii Epigramiștilor din România, ai Societății Scriitorilor din Bistrița-Năsăud și ai Ligii Scriitorilor Români. Mai trebuie spus că volumul este ilustrat cu lucrări ale artiștilor plastici ale căror creații au fost incluse în revistă: Login Berende, Mariana Bojan, Camelia Bota, Delia Chira, Melania Cuc, Florina Cușmir, Reghina-Leontina Horga, Eugen Moritz, Irina Petraș, Laura Poantă, Gelu Sabo și Ilarion Voinea.

Amintim câteva nume (în ordine alfabetică) cu titlul creației cuprinse în această carte: Grigore Avram („În liniștea codrului” – proză scurtă), Ioan-Pavel Azap („Casa Vilma” – proză scurtă, și 4 poezii din volumul „Mică idilă feroviară”), Mariana Bojan („Sărbătoarea melcilor”, „Rugă”, „Confesiunea măgarului bolnav”, „Inventatorul”, „Ajută-mă, noapte!”), „Înconjurată de nimeni” – poezii), Dumitru Cerna („Asinul”, „Sfășierea”, „Unduirea”, „Intemeiere” – poezii din volumul „Nemaiajungerea. Poemenetocmite”), Elena M. Câmpan („Satul cu femei”, „Ce am văzut astăzi în ochii lui”, „Autocarul de Botoșani”, „Dadaism” – poeme inedite), Alin Cordoș („Joi, 26 ianuarie 1989 – Recruții” și „Paznicul farului de la capătul lumii”, fragmente din romanul „Păpușa de porțelan”), Adela Cotul („Eternitate” – proză scurtă din volumul „Secretul”), Grigore Cotul („Urgența”, „Trenulețul”, „Acceleratorul de ioni” – proză scurtă, poemele inedite „S-au dus ai mei” și parodia „La All Inclusive”, după poezia „Odaia bunicului” de Ion Pillat), Ion Cristofor („Stelele, surorile”, „Ca un bumerang”, „Psalm tăcut”, „Cu mâna goală”, „Primii fulgi” – poezii inedite), Constantin Cubleşan („La terasa Liliacul” – proză scurtă), Melania Cuc („Isus care nu a ajuns niciodată pe cruce” – proză scurtă), Marian Danci („Mâna prin ușă” – proză scurtă), Mircea Daroși („Poezia”, „Nostalgie”, „Dezamăgire”, „Mai tânjesc după iubire”, „Linii”, „Neliniste” – poezii inedite), Viorel Dădulescu („Nimic nu mai este așa cum a fost” – proză scurtă), Alexandru Dărăban („Furtună de zăpadă”, „Numai încetucă”, „Să nu te lovești”, „Spiritele necurate”, „Faptă diversionistă” și „Un tandem de neatins” – proză scurtă, inedită), Hayden Dorf („DMZ” – fragment din romanul „Scrisori din Regatul pustnic”), Dan Filipoi („Supărări și griji înainte de înmormântare”, „Recrutul cu clop de vânător” – proză scurtă), Petru-Ioan Gârda („Alambicul” – proză scurtă), Leon-Iosif Grapini („Pe laiță” – proză scurtă, inedită), Lucian-Claudiu Grapini („Amurg” – proză scurtă), Dragoș Hârjoabă („Regele” – proză scurtă), Ana Herța („Mamă”, „La târg”, „Bunica”, „De vorbă cu un bunic”, „Victoria”, „Luna lui cireșar” – poeme inedite), Yves Hoza („Origami cu inimioare de lăstuni”, „Peisajul din cămăruță sau ce-i trebuie fericirii”, „Regele Sar-ma-la”, „Dar nu se mai poate” – poeme inedite), Alexandru Jurcan („Azilul chimionului”, „De pe balcon”, „Sarcina toxică” – proză scurtă inedită), Menuț Maximilian („Păsări și înșeri aleargă în zbor”, „De când stă la noi”, „La răscrucea de gânduri”, „Îngerul bea ceai”, „Puhoie de mai peste satul credinței”, „În valea cu fluturi înșeri” – poezii inedite), Andrei Moldovan („exodul poezilor”, „imn”, „neant”, „elegie marină” – poezii din volumul „Cântec spre seară”), Constantin Moldovan („Poveste”, „Cioburi de metaforă”, „Sonet pentru mama”, „Sonet de 8 Martie”, „Primăvara sentimentelor” – poezii inedite), Romulus Moldovan („Poem ce nu trebuia scris”, „La Rusu de Sus”, „Un strigoi cuminte”, „Însingurare”, „Intuiție” – poeme inedite), Daniel Moșoiu („Trestia” – proză scurtă, și „Statistică” – poezie din volumul „Poeme din mers”), Laura C. Munteanu („Lupi albi – zilele mele”, „Crizanteme de ceară”, „Mirosul umbrei”, „Zborul pe loc”, „Sfidare” – poeme inedite), Radu-Ilarion Munteanu („Doar un joc pe calculator” – proză scurtă), Liviu Ioan Mureșan („povești”, „visul”, „iluzie”, „astăzi” – poeme inedite), Iacob Naroș („Zăpezi întârziate” – proză scurtă, inedită), Olimpiu Nușfelean („la-mă cu tine”, „Omul din lună”, „Cercul”, „Pâinea de dimineață”, „În ploaie, spunând poezii” – proză scurtă din volumul „Ultima zi a Peșțisorului de aur”), Veronica Oșorheian („Cățelul pământului” – proză scurtă), Liviu Păiuș („Legenda muntelui Beneș”), Ovidiu Pecican („În pustă, pe dreapta” – proză scurtă, inedită), Cosmin Perța („Alors on dance”, „Papaoutai” – poeme inedite), Lucian Perța („Vânare de dosare”, „Încep s-aud trosnind împărăția”, „Minune-i și respirația”, „Haos lichid”, „Haos” – parodii după poezii: Nicolae Labiș, Horia Bădescu, Marin Sorescu, Ana Blandiana, Adrian Păunescu), Irina Petraș („Rătăcirii/ Călătorii” (proză din volumul „Viața mea de noapte. Fragmente onirice”), Ioan Pinteș („psalm”, „eu sunt apa”, „viața pe miriapod”, „sfântul grigorie dialogul”, „gâtul care se înalță din trupul meu”, „vis”, „vine cuvântul te lovește peste limbă” – poeme inedite), Laura Poantă („Oglinda triplă” – proză scurtă), Valer Pop („Din spital” – proză scurtă, și „Poetul”, „Spectacol de toamnă”, „Noapte de vară”, „Haiku” – poeme inedite), Damaschin Pop-Buia („Valentin” – fragment din romanul „Onișor”), Luminița Rusu („lon” – proză scurtă, inedită), Radu Țuculescu („Concert pentru vioară și orchestră” – proză scurtă), Cornel Udrea („Genealogie”, „Phone story”, „Chestionarul” – proză scurtă, inedită) etc.

Elena M. Câmpan

Piatra care crește

A cincea carte a Loredanei A. Știrbu este prima de poezie, pentru că celelalte patru au fost de proză scurtă, eseuri și proză fantastică, și se intitulează „De-o mie de ani-dor” (Editura „Actaeon Books”, Baia Mare, 2025, cu Prefață de Daniela Sitar-Tăut).

Atunci când nu mai știm cum să exprimăm ceva care trebuie să dureze, folosim „o mie”, cu gândul la foarte mult, deplin, aproape de veșnicie, așa cum este și titlul acestui volum de poezie, „de-o mie de ani – dor”, adus din trecut, prin acel „de” temporal, asemănător cu formularea „o mie de ani pace”, chiar dacă nimeni nu stă să numere exact an după an. Dar cine știe de câți ani este dorul, în general, și dorul poetului, în particular?!... Oricum, poezia lui, a dorului, face ca timpul să se dilate, să primească alte valori, iar, de aici, conotativ, ideea de apăsare, de „plumb”, de durere, de singur, pentru că cel ce simte dorul se află în singurătate. De lume, de oameni, de bucurii, pe care le caută și îi caută în alte contexte, imaginare, onirice, fantastice, iluzorii. Poezia Loredanei A. Știrbu este o expresie a jocului (poetic) dintre departe și aproape, dintre prezență și absență, dintre singur și ceilalți, dintre cum suntem și cum ne văd ceilalți, dintre micul confort lăuntric și marele zgomot al lumii, dintre pesimism și optimism.

Argumentele poetice din acest volum sunt de natură sentimentală, personală, încărcate de o duiosie lirică, ce salvează norii existenței de la negură și îi face din nou albaștri și senini. „Nu toate lacrimile cad”, nu toate lacrimile dor”, „Nu toate lacrimile sunt triste”, sunt versuri ce vorbesc de un rest, de o cenușă a focului sacru, al iubirii, al arderii, și aduc speranța, o rezervă din care să renască poezia, ca Pasărea Phoenix.

Poezia din „De-o mie de ani – dor”, în diferitele ei forme, cu alese mijloace de expresie, reușește să transmită, unitar, un mesaj de împăcare cu soarta, deși uneori, „destinul stă pus de-a curmezișul”, dimineața, pe prag, ca o pisică, se află în căutarea fericirii, de mână cu poetul, cade pe gânduri, în meditații îndelungi, asemeni filosofului, este și ea o ființă care se identifică, până la contopire, cu chipul poetului, de parcă ar fi plămădiți din același lut (o poezie se numește chiar „Inimi de lut”).

Din întregul poetic al volumului, se desprind textele dedicate mamei, „Mama mea purta vântul în păr/ și miros de scorțișoară în palme” („Mama și timpul”), tatălui „Tată./ nu știu ce formă mai ai acum” („Scrisoare către tata”), pietrei de-acasă, o poezie magnifică, încărcată de simbol, care surprinde prin idee, și anume ciudățenia de a crește în continuarea alor tăi o piatră, nu o floare, nu o plantă, ci o piatră, ce semnifică tărie, duritate, îndârjire în lupta cu viața, poate și un grăunte de credință: „În grădina din spatele casei/ crește o piatră”, bunica a avut grijă de ea, a adus-o de la muntele sfânt, piatra a crescut cât un deal și acum „eu cresc piatra cea albă”, privind-o „cum crește... crește” („Piatra”), și casei cu magnolii, „În casa cu magnolii, timpul se sprijină de ziduri/ ca un înger obosit de atâta așteptare.” („Casa cu magnolii”).

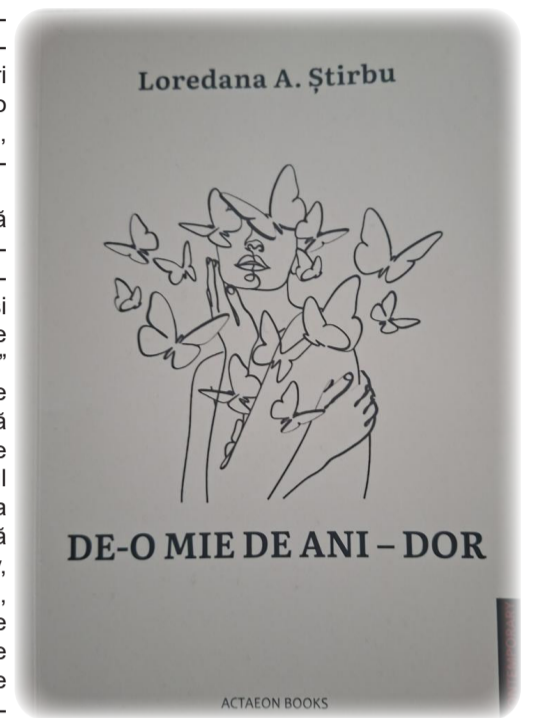
Mai reținem din volum o categorie a poeziilor feminine, ce au în centru femeia, iubind, de la prima iubire, „ca o palidă vestigie a unui timp/ care nu există decât în memoria mea”, trecând prin iluzii, „Într-o dimineață fără nume (...) / am plecat în căutarea fericirii” („Călătorul și iluzia”), în gând cu „bărbatul acela”, „care merge mai departe./ cu aceeași privire pierdută într-un punct/ unde cerul și drumul se ating” („Bărbatul acela”), cu dorul/ dorurile ei de-o mie de ani, „Te-aștept ca pe ploaia care n-a mai venit de un veac./ Într-un oraș prăfuit, unde dorul atârna de ziduri/ ca iedera crescută pe ruinele unei iubiri vechi” („De-o mie de ani-Dor”).

Aspectul ludic și copilăros al unor poezii din volum nu îl lasă pe poet să cadă pradă gravității absolute, menține la suprafață prospețimea unor demersuri, ușor expuse, aproape în vârful degetelor: „A venit martie cu buzunarele pline/ scutură cerul, trezește albine./ se cațără-n ramuri, suflă-n perdele./ mângâie străzi cu raze rebele” („Martie ștrengarul, cu buzunarele pline”), amintind, parcă, de „Mărțișorul” lui Tudor Arghezi, spațiu de joacă și de poezie.

Natura face parte din compoziția cărții, ca un element absolut necesar liniștii, creației. Ea este surprinsă în vreme de ploaie, „Și poate că ploaia nu este altceva/ decât o întoarcere a ta” („O ploaie ca oricare alta”), „Într-o zi, satul va dispărea sub ape./ dar femeia cu mâini de lumină va rămâne” („Ploaia care nu îmbătrânește”), în veri promise, „Vara promite tot ce nu poate să păstreze” („Promisiunile verii”), în fluturi, „Se spune că fluturii galbeni/ nu sunt altceva decât visele bătrânilor” („Acolo unde fluturii nu mor”).

Citind cartea de versuri a Loredanei A. Știrbu, nu ne putem abate de la o idee vehiculată în spațiul de receptare specific poeziei. Existența liricii feminine este confirmată, ca un adevăr indubitabil, de înălțare prin rostul deosebit. E atâta gingășie, candoare, blândețe, duiosie, încât se pot auzi „razele de lună”, ce bat în geamul poetului, și pe care le-au auzit/ ascultat și înaintașii poezii.

Citim/ Să citim cu multă plăcere și bucurie volumul Loredanei A. Știrbu, în care ne regăsim, în „Femeile lunii august”, „ce se risipesc în vânt/ ca o fărâmă de dor”, în „Feminitate”, „Era făcută din versuri nescrise”, plutind, visând, crezând, „de-o mie de ani-dor”, de-o mie de ani – poezie”.

Alexandru Ovidiu Vintilă

Culegătorii de ambalaje

Tata nu și-a condus niciodată
skoda sa mov

Întinericul curge
dintr-un loc
unde se vorbește în șoaptă
spre un alt loc unde e frig

și vocile se desfac în mai multe feluri
de pe chipurile oamenilor

și oamenii sunt oameni

ca toți oamenii
treci
surdă
și nicidecum vulnerabilă

aproape zilnic
de azi într-o săptămână
va fi soare

mai încolo
jack
a coborât din mașină
ne-a strigat
de o mie de ori

de o mie de ori
v-am spus v-am spus
și voi nimic

inima noastră e mai deșteaptă decât creie-
rul nostru

singur m-am dat de trei ori peste cap
și singur m-am transformat
o singură dată

deopotrivă că există o lumină galbenă
care se reflectă într-o apă galbenă

Dumnezeu

Dumnezeule

credem în Tine

și în imensă mila Ta

întotdeauna

chiar și acum
primăvara aproape că nu mai există
doar vara și vara spre toamnă
și iarna

atât

îmi închipui
cele mai neo-realiste lucruri din veneția

Prea târziu
baronul wencnheim
s-a întors acasă

un animăluț extraterestru
s-a lipit
de mine
pe un bulevard din novi sad

în oraș
două utopii
sunt clădite
în lăzi frigorifice

dimineață la prânz și seara
mă uit îmi place să privesc
uneori fotografii vechi
din anumite lumi
pe care aproape că nu le-am trăit:

treizeci septembrie
nouă sute cincizeci și cinci. Moare
james dean.

Ion Radu Zăgreanu

Florile de câmp

Florile de câmp.
Privirea lui Dumnezeu
peste ierburi verzi.

Florile de câmp

Florile de câmp
sub roua dimineții.
Sirene în larg.

Florile de câmp

Florile de câmp.
le din lada veche
pierdută pe rât.

Florile de câmp

Florile de câmp,
curcubeu obosit prin
ograda ierbii.

Florile de câmp

Florile de câmp.
Cina cea de taină a
curcubeului.

Florile de câmp

Florile de câmp
îmbrățișate de Eol.
Vânturi în culori.

Florile de câmp

Florile de câmp
aeroporturi pentru
fluturii verii.

Florile de câmp

Florile de câmp.
Grăniceri păzind culori
pe dealul ierbii.

Florile de câmp

Florile de câmp
curcubeu descălecând
în țara ierbii.

Florile de câmp

Florile de câmp.
O Liturghie color
a ierburilor.

Florile de câmp

Florile de câmp.
Frumusețea ta dormind
la umbra ierbii.

Florile de câmp

Florile de câmp
și Tu concurându-le
frumusețea lor.

Florile de câmp

Florile de câmp
coborând din ochii tăi
iile ierbii.

Florile de câmp

Florile de câmp
sărutate de ploii ca
niște amante.

Florile de câmp

Florile de câmp.
Zâmbetul tău înflorind
pe sufletul meu.

Florile de câmp

Florile de câmp.
În mijlocul lor zâna
curcubeului.

Florile de câmp

Florile de câmp.
Pictori ieșiți la „verde”,
ascunși prin ierburi.

Florile de câmp

Florile de câmp
și vântul. Un Făt-Frumos
al risipirii.

Florile de câmp

Florile de câmp.
Desant cromatic dintr-un
zbor de curcubeu.

Florile de câmp

Florile de câmp
și albinele-drone.
Război olfactiv.

Florile de câmp

Florile de câmp.
Radare interceptând
curcubeiele.

Florile de câmp

Florile de câmp.
Ariergarda verii
cotropind iarba.

Florile de câmp

Florile de câmp
semafor pentru fuga
căprioarelor.

Sub reflector

În cadrul evenimentului „Sub reflector”, organizat de Uniunea Scriitorilor din România – Filiala Cluj, scriitorul Olimpiu Nușfelean a fost omagiat pentru activitatea sa literară și culturală. Moderator al întâlnirii a fost Irina Petraș, iar printre cei prezenți s-au numărat Ion Mureșan, Adrian Popescu, Horia Bădescu și Menuț Maximilian. Evenimentul a evidențiat contribuția lui Olimpiu Nușfelean la viața literară transilvăneană atât ca scriitor, cât și ca director al revistei Mișcarea literară.

Virginia Nușfelean

Lapte de pasăre și dudu

Până la anii de școală am fost lăsată în seama mătușii Sidonia, părinții fiindu-mi prinși în vâltoarea lucrului la câmp și-a creșterii animalelor. Trăia singură mătușa, neavând răspunderi și poveri familiale ca sătenii acelor vremuri. Cu toate astea, traiul ei nu era nici pe departe unul lipsit de frământări. Aveau ei grijă, frații și surorile, să o împovăreze, lăsându-i pe rând, când unul, când altul, odraslele pe care nu le puteau supraveghea pe țarina ce se cerea, zilnic, lucrată. Mătușa Sidonia n-avea suflet să-i refuze, deși ar fi avut toate motivele să o facă. Așa că în ograda ei se zbenguiau mereu copiii altora.

Statura mătușii nu mi s-a părut în neregulă atâta vreme cât eram o mogâldeată de copil prins în lumea ludicului. Privind în jurul meu, nu mi-a fost greu, totuși, să pricep că mătușa Sidonia era altfel decât vecinii și adulții neamului,

însă descoperirea asta nu ne-a afectat cu nimic relația, mătușa rămânând în continuare preferata, și nu doar a mea, ci și a celorlalți nepoți ai ei; asta probabil și fiindcă mătușa Sidonia nu putea să se impună prin statură, așa încât să ne fie frică de ea și de palmele ei când făceam vreo boroboată, sau pur și simplu fiindcă știa să se facă prețuită prin grija ce ni-o acorda fiecăruia în parte. Nu m-am sfiit niciodată să-i ating spatele și să întreb de ce avea acolo bolfa aceea căreia la țară i se spunea „pită”. Mi-a vorbit de scara de la podul grajdului, ai cărei fuștei erau coțți de vreme. S-a întâmpat ca măta ei, Nicuța, să fete acolo, în fân. A fost pusă în temă de mieunatul puilor, când măta lipsea de lângă ei. S-a avântat pe scară, uitând să fie cu băgare de seamă la fuștei. S-a rupt tocmai unul de sus și căzătura a lăsat-o lată, fără suflu, afectându-i grav coloana. Dar ea n-a spus nimic nimănui în ziua aceea, și nici mai târziu. Simțindu-se vinovată, răbdase în tăcere. Peste ani, când am depășit-o cu mult în înălțime, și când mi se putea vorbi ca unui adevărat om mare, mama mi-a dezvăluit taina cocoșei. Povestea cu scara înlocuia o alta, cu mult mai greu de digerat. Mătușa Sidonia a fost un copil normal, zicea mama, până la vreo șapte ani, când a început să meargă cu mâinile pe genunchi, încovoiată. Și așa a rămas. Părinții apelasera prea târziu la doctorii de la oraș, când nu se mai putea face nimic. Însă întâmplarea dezvăluită de maică-mea era doar pentru mine, și pentru cei de seama mea, o taină. Pentru adulți, era de mult răsuflată.

Universul sătesc creștea odată cu vârsta mea, iar restricțiile de-a ieși din perimetrul gospodăriei mătușii Sidonia căzuseră toate. Uitasem să vă spun că mătușa moștenise casa părintească, un gest omenesc al clanului familial, destul de plătit de ea până la urmă. Cum rămăsese nemăritată, nu s-a dat în lături, după cum v-am spus deja, să-și crească nepoții, copiii surorilor și fraților ei - șapte la număr -, complicându-și traiul. A acceptat tăcută ce i s-a cerut. Acolo a fost prima noastră grădiniță, acolo ne petreceam vacanțele de școlari, mai ales cele de vară, când părinții noștri erau la câmp. Așa se face că într-o vară, hălăduind de-a lungul satului, am băgat de seamă că mai erau două femei, cam de vârsta mătușii, ce păreau a fi lovite de aceeași pacoste. Una din ele, spre uimirea mea, era măritată cu fierarul satului, un bărbat înalt și spătos, cum puțini vedeai trecând pe uliță. Aveau și trei copii împreună, mereu prezenți pe laița de la drum, fiecare cu o felie de pâine unsă cu ceva, din care mușcau cu mare poftă. Spre deosebire de băieți, urătei, fetița sărea în ochi prin frumusețe. Într-o zi, când am trecut amândouă pe lângă fierărie, mătușa Sidonia mi-a risipit nedumerirea acelei combinații, dintre un bărbat întreg și-o jumătate de femeie, cu „pită”-n spate. Răfala, fusese foarte bogată și asta a cântărit mult în decizia fierarului, sărac lipit pământului. Cealaltă femeie cocoșată, măritată și ea, avea doi băieți, slăbănogi și galbeni ca turta de ceară, cum zicea mătușa, deoarece erau săraci ca vai de ei, și mâncau, cât era vara de lungă, doar palanețe cu ciorbă de ștevie și bobolozii de mămăligă cu ceapă prăjită, iar pe vreme de iarnă, cartofi și fasole. Așa că povestea istorisită de mama stătea în picioare. Pe toate cele trei familii a căzut afurisenia preotului din sat. Bunicii dinspre tați, ai celor trei femei infirme, nu l-au putut ierta pe preot că avea ibovnică. Într-o noapte, toți trei au uns casa parohială cu rahat. Sătenilor le-a priit de minune această ispravă a enoriașilor uneltitori, bucurându-se pe ascuns de năstrușnica pedeapsă ce i-au aplicat-o popii. Numai că acestei pedepse pământeste i-a urmat una cerească, invocată de preot în altarul bisericesc. Una cumplită: afurisenia, blestemul care avea să meargă, zicea mama, până într-a șaptea viță și care nu mai putea fi desfăcut. Feciorii celor trei justițieri și-au pierdut nevestele de tineri, iar unii dintre copiii lor aveau să fie amarnic însemnați. Necazul a căzut pe fete. Trebuie să mărturisesc că foarte mult m-a tulburat povestea, atât de mult încât aproape îmi pierdusem somnul. Mă bântuia frica să nu fiu și eu pe lista celor șapte vițe, o frică ce m-a urmărit aproape toată tinerețea.

Ceea ce mă uimea, însă, la mătușa Sidonia nu era neapărat cocoșea, infirmitatea fizică, ci iscusința cu care își croia, singură, bluze și rochii, care, cusute apoi, la mașina sa Singer, se mulau perfect pe spatele-i diform. Singer-ul îl primise în dar de la lulia, sora mai mică, intrată într-o familie de oameni înstăriți, și grație lui, mai făcea un bănuț, atât de necesar în viața ei modestă. Așadar, mătușa Sidonia, cu toată „nepuțința” ei, nu mi se părea deloc de căinat. N-am observat nicicând pe chipul ei umbra vreunui gând întunecat. Nu am auzit-o niciodată să-și plângă de milă sau să-și blesteme, cum se obișnuiește, soarta. Nu mi s-a părut a fi nevolnică ori de câte ori greul i s-a pus de-a curmezișu-n prag. Era curajoasă și foarte pricepută să țină pe picioare o gospodărie, lăsându-ți mai degrabă impresia unei ființe puternice, greu de doborât de încercările vieții.

La acea vreme, nimeni din sat nu se putea lăuda că ține hrana la păstrare, în timpul verii, într-un frigider. Rolul acestuia era deținut de o cămară răcoroasă. Și apoi, mâncarea era pregătită pentru o zi sau două, nici una în plus. Mătușa avea și ea cămara ei, din care nu lipseau tentațiile niciunui anotimp: căpsuni, agrișe, cireșe, pere de vară ori de toamnă, coacăze roșii - din care făcea o minunăție de dulceată numai bună de umplut clătite -, mere,

nuci, iar la grindă, toamna, numeroasele crenguțe de vie cu struguri. În acea cămară, la rece, dădeam uneori de prăjitura cu mac, specialitatea mătușii, o prăjitură atât de gustoasă încât ne lingeam degetele după ce o înfulecam. Sau nelipsitul cozonac din zilele de sărbătoare. Pentru noi, astea erau toate bunătățile pământului. Nu pot să uit nici de nelipsitul credinț în care mătușa Sidonia ținea adesea, pe lângă vasele necesare gătitului, ba o farfurie cu clătite, ba una cu plăcinte făcute pe lespede, subțiri, umplute cu urdă, magiun sau dovleac, din care fratele ei mai mare, Tudorică, și copiii lui, tare mîncăcioși, se înfruptau cu poftă. Nici măcar nu-i cereau permisiunea, mătușii. Se simțeau ca la ei acasă, în fine, o a doua casă, care însă, în privința hranei, era cea dintâi. Aici găseau întotdeauna, pe sobă, o oală ori o cratiță cu mâncare gătită cu pricepere de mătușa, din care se serveau, nu pot să nu o spun, cu nesimțire. Apoi deschideau ușa credințului să verifice dacă mai e ceva bun și acolo. Autoservirea aceea era un obicei de care nimeni nu-i putea dezvăța, mai ales că mătușii Măriuța, nevasta lui Tudorică, nu prea-i plăcea să stea lângă plită. Din pricina asta unchiul și verii mei, înainte de-a intra pe poarta casei lor, de oriunde ar fi venit, treceau mai întâi, unul câte unul, pe la mătușa Sidonia, să se ghiftuiască. E de precizat că și fratele ei mai mic, Matei, domn la oraș, venea în vizită, deși mai rar, doar pentru a-și umple cu de toate portbagajul Daciei, la a cărei achiziție contribuise și mătușa, din puținele-i economii, cu speranța că el se va ngriji de ea, în caz de boală sau de neputință. Și când venea unchiul Matei, trebuie spus, deși-i jenant, venea mereu cu mâna goală, n-ducea nimic pentru sora care se zorea să taie repede un pui, o rață, o găină, să-i pună un coș cu ouă proaspete sau, iarna, un cârnaț afumat și un borcan, două, cu murături pe care numai ea știa să le facă atât de bune. Adulți și copii, de toți aveau grijă, într-un fel sau altul. Până se apropia vârsta școlară, noi, toți nepoții ei, ne bucuram de regimul de viață grijuliu al mătușii Sidonia. Toți am trecut prin mâna ei, cum s-ar spune. Pe toți ne-a hrănit, spălat și încântat cu poveștile ei, născocite pe loc, ce îți tăiau respirația. Pe toți ne amenința cu Mohondra - un fel de mumă a nopții - când nu ne puteam rupe de la joacă și refuzam să intrăm în casă, seara, la chemarea ei. Și toți ne-am bucurat de dudu vineții, atât de dulci și zemoase, căzute pe verinca întinsă de mătușa sub dudul cel uriaș, crescut în gardul ce separa grădina de curtea bisericii, a cărei clopot, vara, pe timp de furtună, împrăștia norii amenințători și potolea tunetele ce ne băgau în sperieți. Noi toți, nepoții ei, ne-am îmbuibat cu perele piperate și merele ponice căzute din pomii înalți, în care nu ne puteam cățăra la acei ani, deși încercam cu îndârjire, zadarnic însă, julindu-ne genunchii, pomi care astăzi nu mai sunt, dispăruți și ei, precum cei care i-au plantat în vremuri intrate deja în memoria neamului. Chiar și acum simt pe limbă gustul pâinii cu șerbet de care mătușa se îngrijea să nu ne lipsească, și laptele de pasăre, cu acei bulgărași albi și pufoși, ce păreau de omăt, și care, înfulecați cu neșat, făceau să ne sticlească ochii de plăcere, și de curiozitate mai apoi, așezându-ne la pândă, sub stejarul uriaș din curte, să zărim măcar în treacă miraculoasa pasăre căruia mătușa reușea să-i fure laptele și să ni-l pună nouă-n farfurie. Și toți, deodată sau pe rând, când setea ne usca gâtulejul de chiot și de zbenguială, alergam în vestita cămara a mătușii, țintă la ulciorul de lut, din țâța căruia sugeam apa rece adusă de la fântânița ce potolea setea întregului sat.

Știm bine că oamenii mor și că, oricât i-ai iubi, nu-i poți feri de moarte, însă împrejurarea în care s-a stins mătușa m-a ținut într-o stare de mâhnire, și mai ales de vinovăție, din care n-aveam să-mi revin cu una, cu două. Stăruința ei de-a fi în rând cu lumea, truda de o viață ca să aibă ce pune în farfurie, ei și celor care i-au trecut atât de des pragul, frustrările nemărturisite - și or fi fost destule -, și apoi bătrânețea și boala au vlăguit-o. Coccoșea părea mai proeminentă, mai ascuțită parcă, și ea, mătușa, mai chircită. Se uscaseră ca vreascurile cu care ațâța focul. Mănușile venoase și-au pierdut agilitatea. Scăpa cana cu apă, farfuria în care vroia să-și toarne supă. Nu mai putea aduce apă de la fântâniță. Plângea după Steluța, vacuța ce-i asigurase laptele cel de toate zilele, pe care o vânduse, nemaifiind în stare să-i facă rost de fânul pentru iarnă. Câte o cană de lapte îi aducea Saveta, vecina căreia, ani întregi, i-a cusut haine la minunatul ei Singer. Fratele ei Tudorică, încă în putere, și ajutat de cei doi flăcăi ai săi la muncile câmpului, nu s-a lăsat de vite nici la bătrânețe, dar nu l-a prea tras inima să-i aducă mătușii Sidonia, măcar din când în când, o oală cu lapte. Să fi avut nevastă-sa vreun cuvânt potrivit acestui gest frățesc sau o fi fost el chiar ingratur lumii? Cert e că mătușa nu i-a reproșat nimic niciodată, nu i-a ținut, din câte știm, vreo lecție tăioasă de morală, cum obișnuia să le țină celor care nu-și vedeau bărna din ochi sau lungul nasului. Când greul iminent al vieții i-a trecut pragul, s-a plâns celor care o mai căutau că nu se simte bine, că noaptea se sufocă și că e nevoită să deschidă fereastra, în plină iarnă, să poată respira. Doar că nimeni nu prea a luat-o în seamă. Nimeni n-a pus temei pe jeluirea ei. Rostul mătușii Sidonia trecuse. Cei care am fost lăsați, pe vremuri, în grija ei am pus trecutul în rama amintirilor netrebuincioase. Și apoi, cum să ne-o închipuim bolnavă, ea care nu s-a plâns, pe vremuri, niciodată? Valerica, văduva de peste drum, s-a nimerit să treacă în acele zile friguroase pe la ea, să-i ceară o cratiță pentru topit jumări. Mi-a povestit cum a găsit-o zăcând în pat, fără foc, scuișând sânge. Noroc cu Tania, mezina ei, care-și uitase niște lucruri la maică-sa, de care avea mare nevoie și pentru care s-a urcat la volanul Skodei să le recupereze. Nu s-a dat în lături de la o faptă bună. A luat-o în mașină și a dus-o la oraș, la clinica de urgențe. Internată, mătușa Sidonia a murit chiar în acea noapte, scuișând sânge, într-un salon cu șase paturi ocupate de alți bolnavi, niște străini ce i-ar fi oferit, cu siguranță, dacă ar fi cerut, acel pahar proverbial cu apă, pe care niciunul dintre cei de care s-a îngrijit o viață nu i-l-ar fi putut oferi. Nici măcar eu, de-a cărei omenie mătușa, cât a trăit, nu s-a îndoit o clipă.

Gala Premiilor Rețeaua Literară

La Palatul Culturii din Bistrița, a avut loc Gala Premiilor Rețeaua Literară, eveniment organizat de Centrul European pentru Excelență Culturală, în parteneriat cu Editura pentru Artă și Literatură și Liceul „Tudor Jarda” Bistrița, cu sprijinul Primăriei Bistrița. În cadrul galei au fost anunțați câștigătorii ediției a IX-a a Concursului Național de Literatură „Rețeaua Literară”, proiect coordonat de poetul Gelu Vlașin. Partea muzicală a evenimentului a fost susținută de pianista Helga-Melinda Deac, alături de Raluca Moldovan și Miruna Bologna.

PREMIUL I / PROZĂ / Laura Stanciu

Roșii cu brânză

— Am pe altcineva.
Mi-a spus-o cu dicție perfectă și fără să se grăbească.

În clipa aceea, ca și cum mi-ar fi cerut un pahar cu apă, m-am ridicat de pe canapea și m-am dus în bucătărie. Am închis două uși, dar tot se auzeau reclamele de la televizor. Întotdeauna au volumul mai ridicat. N-a uitat cât mă enervează și a pus sonorul la minim. Pauze publicitare de câte cinci minute, în timpul filmului? Iată de ce prefer Netflix. Probabil că va fi pauză și la noi.

Am deschis frigiderul. Pe primul raft era cutia cu brânză. Soțul fără amantă e ca piftia fără usturoi, îmi zicea bunică-mea când eram mică. Când te-oi mărita, să-l ții mai din scurt, că bărbații calcă alături cu drumul. Am băgat cuțitul în telemeaua de vacă, să o scot din saramură. Uite-l acum, a călcat strâmb, dar n-are nici pe dracu. Nici entorsă, nici fractură. Pare liniștit. Am mușcat din bucata rotundă, cu capul într-o parte, să nu curgă picăturile decât pe capac. Numai de la Lidl cumpăr. Deliciu.

Aveam și două roșii mari, carnoase. Cine e? O știu? mi-a venit să-l întreb, dar n-am avut curaj, deși cea mai bună apărare e atacul. Mi-am pus pe o farfurie și niște măslin Kalamata. I-am zis să nu le ia în ulei de floarea-soarelui, ci numai în ulei de măslin, dar nu are el chef să se uite pe cutie. Făcusem pâine de dimineață, așa că mi-am tăiat câteva felii subțiri. Fâța subțirică, în rochia de piele, aș putea să jur. O știam de la un Christmas Party, unde fuseseră toți de la biroul lui. Dacă aia o fi, exagerează, nu e de el. Îl place sigur, cum să nu-l placă? Grizonant, bine legat, avocat. Dar de iubit, exclus. Să stea cu el douășopt de ani și mai vorbim noi după. Feliile de roșii mi se topeau în gură. Sunt ca pe vremuri. La baniiăștia, nici nu mă mir. La Mega, toate-s mai scumpe. Au sărit prețurile în aer. Aș fi mâncat și o ceapă roșie, dar aveam filmare a doua zi, plus repetiție la teatru. Două zile după ce mănânc, îmi ies prin pori ceapa și usturoiul. Voiam să mușc, să aud dinții scrâșnind. Am citit undeva că doar când muști dai semnal creierului că mănânci. Am scos niște fripturi de la congelator, să semnalez. Le-am pus într-o tigaie, cu un pic de apă și am pus capacul.

Apropo de pus capacul, așa mi-am adus aminte de rucsacul din portbagaj. Nu mi-era că m-ar verifica el vreodată, dar dacă aș fi murit într-un accident, ar fi găsit și lucruri pe care nu aș avea de ce să le iau la masaj.

Ce să înțeleg eu acum, că pleacă? Unde dracu se duce? Ce le spunem copiilor? Acum vom lua o scurtă pauză publicitară. Rămâneți cu noi. Revenim când putem. Andra era în clasa a XII-a, Bogdan trăgea de el în anul III, la Construcții. Vladimir terminase Medicina și lucra la Spitalul Panduri. Sunt mari. Asta e. Toți suntem datori cu un divorț. Lumina din bucătărie e cam chioară. Trebuie schimbat becul.

L-am neglijat, am luat prea multe proiecte, n-am mai fost atentă. Friptură cu ce? Fac și o salată de varză, că e douășpe noaptea în curând. Am scos varza din compartimentul de jos al frigiderului. Am tăiat-o în două, am spălat doar jumătate, am pus o folie de plastic pe cealaltă bucată și am băgat-o la loc, peste morcovi și apio. Ar merge și un apio, că de asta trebuie să trag, nu glumă. Are picioare ca două bețe, dar mai bine slabă decât grasă. Însă n-are sâni. Sunt ca niște afine. Înainte dormea cu mâna pe sâni mei. Păi nu prea mai are cum acum, că mă bag în pat în pijamale și halat de iarnă. Mi-am strâns cordonul mai bine și m-am aplecat să-mi trag șosetele. Seara tremuram, dimineața muream de cald. Menopauza mi-a distrus viața. Mă rog, unii bărbați caută femei liniștite hormonal când nici ei nu mai pot fi zmei. Am spălat țelina, am tăiat varza fâșii-fâșii, am pus sare. Nu e bine să pun atâtă sare. Nu de tensiune îmi e, ci că mă umflă. M-am uitat înspre tigaie. Nu mai avea apă, se înnegrise, carnea se lipise. Nu știu cum de nu mi-a mirosit. Am deschis geamul. Iar e fum, dar oricum trebuie să zugrăvim, să schimbăm mobila. Nu, acum nu mai trebuie. O să plec eu într-o garsonieră, să fim liberi amândoi.

Am auzit mișcare în sufragerie și am ciulit urechile. Am stat încordată, să aud încotro o ia. Se duce înspre dormitor sau vine la mine? Nu voiam să vorbesc despre noi, despre ei, despre nimic. Tremuram. Am luat o gură de apă. Să se ducă dracului tot și gata.

A deschis ușa de la bucătărie, s-a lipit de un perete, într-un umăr și și-a încrucișat brațele. Era frumos încă. Mă gândeam cât de ușor i-o fi slăbăturii să se cațere pe el ca o liană. S-a uitat la mine fără să clipească. M-am sprijinit cu șoldul de masă și i-am susținut privirea.

— Nu vrei să știi cine e? a întreat ridicând ușor bărbia.

Mi s-au uscat nările, dar nu m-am lăsat intimidată. Am simțit cu vârful limbii o ață de apio pe stânga-sus, între molari. Am încercat câteva manevre cu limba, cât să nu se vadă pe obraz, dar n-a mers.

— O scobitoare vreau.

PREMIUL I / POEZIE / Ana Mirea

fericirea s-a născut la bloc

când Dumnezeu și-a trimis fiul pe pământ,
l-a închis într-un apartament la etajul patru
al unui bloc comunist, și i-a zis:
„Învață să mergi pe apă!”
când Dumnezeu a împărțit norocul,
băieților de pe strada mea le-a dat
fix cât au putut duce,
iar mie, nimic.
când Dumnezeu s-a odihnit
în ziua a șaptea,
s-a uitat la televizor
fără să observe
privirea peștelui de pe mileu.
când Dumnezeu a inventat omul,
l-a plămădit din resturi de borduri,
l-a făcut după chipul Său,
și l-a aruncat în cartier.

se deschid ușile la Piața Unirii

Din marea de beton încins înfloresc
corpurile arse de căldură,
se aude scrâșnetul roților de troleibuz
și urlul tramvaiului la ora 5.
Din apartamentul de la etajul 3 iese
fumul matinalului de la radio,
iar soțiile care-și duc crucea
de ani de zile
răsufli ușurate – azi nu se întâmplă nimic,
azi, numai azi, e o promoție importantă:
3 zile la preț de una,
numai joia.
O bătrână stă pe bancă și înjură
copiii care bat mingea.
Da, azi nu se întâmplă nimic,
și totuși
Bucureștii șuieră printre dinții
cariati, dar încă drepti,
iar când ușile metroului se deschid la Piața
Unirii
te trezești într-un pat străin.
Azi nu se întâmplă nimic la București, iar tu

PREMIUL I - POEZIE / Amalia Mayer

Respirație surescitată
în câmpul vizual moale
și poznaș deasupra trec mase
de aer lipicios
îl dezlipesc de pe braț
aer umed faruri cristal fețe prea diverse
pe care nu am timp să le procesez
coborâm în pantă
un joc cu mintea îl fac cât timp vorbești
nu o pot lăsa liberă știu fiecare gând
pe care îl am într-o zi mâna coboară
geaca maro din piele murdară de scrum
jivine cafenii intră se țin de tors
vor să ajungă la scorbura dintre coaste
crezând că acolo ar fi adăpostite
mâna în pantaloni aerul se mută
dintr-o cameră în alta
pescuim pe masă ne lăsăm
inițialele unul în scoarța celuiilalt
primul strat de piele depășit
respirăm în munte
am cumpărat dragostea
dintr-un răvaș chinezesc
e ieftină și o simt puternic ca un șoc
ca azbestul cred în ea
si mă întreb cine va trece prin fața lunetei
de data asta
un oarecare guvern nu-mi poate spune mie
cum să iubesc
cu violența ascunsă în dulap

nu mai ești de mult acolo
ca să poți vedea.

generația lu' nouășopt

Copiii își ascut dinții
în lamele bordurilor rupte de timp.
Așa i-au învățat generații
de părinți cu cheia la gât,
că trebuie să-și pună botnițele.
Pe toboganul de metal alunecă
în jos și-n sus fetița cu sandale roz.
E gata să muște
odată ce atinge pământul.
La groapa cu nisip se sare mereu pe loc
și-am auzit că în cartier
nu se mai fac compromisuri.
De când a murit vecina de la parter
nu le mai e frică de
găleata cu apă,
toți adoptă alternativa sugerată
de Omul Negru.
Ieri, în ora care nu a mai venit,
un prost a udat până la piele
păpușa care dormea regește
în boscheți.

și în mizeria de sub unghii
orașul e înfometat și lacom
te va învăța în stomacul lui
ca într-o mașină de spălat
te va scuipa afară cum scuipă pisicile ghemurile de blană
poți aștepta să facem dragoste fără să ne atingem
anticipare
cred în ea

* Manuscrisele vor fi publicate

Noemi-Claudia Sabo – Marele Premiu „Apolodor”, la etapa finală a Festivalului Național de Poezie „Gellu Naum”

Festivalul Național de Poezie „Gellu Naum”, ediția 2026, inclus în lista proiectelor de educație extrașcolară naționale și internaționale (CPEENI), finanțate de Ministerul Educației și Cercetării, inițiativă, din anul 2002, a Catedrei de Limba și Literatura Română a Colegiului Național „Mihai Eminescu” din București, festival coordonat de profesoara și poeta Virginia Olaru, și-a desemnat câștigătorii, la Predeal (Vila Select), în perioada 15-17 mai 2026.

Au fost selectați, după etapele regionale, 30 de liceeni din toată țara. La etapa finală, Bistrița a fost reprezentată cu cinste de cinci liceene: Cristiana Sigmirean și Raluca Rus de la Colegiul Național „Andrei Mureșanu”, Bistrița și trei membre ale cercului literar de la Palatul Copiilor Bistrița, grupa de performanță: Nora Buboly (Liceul de Arte „Corneliu Baba”, Bistrița), Ana Ciobanu (Colegiul Național „Andrei Mureșanu”, Bistrița), Noemi Sabo (Liceul Creștin „Logos”, Bistrița).

Juriul, format din poeții Claudiu Komartin, Andrei Zbîrnea, Ștefania Mihalache, Anastasia Gavrilovici și Angelica Stan, a evaluat cu pertință lucrările înscrise în concurs, prestația liceenilor în lecturile publice, la atelierele de scriere creative derulate. Dintre acestea, s-a remarcat în mod deosebit eleva Noemi Sabo, clasa a XII-a, obținând Marele Premiu „Apolodor”. Această performanță deosebită vine ca o încununare a efortului ei creativ, mai ales din anii de liceu, prin lecturile consistente, prin respectarea talentului ei liric, prin implicare în proiecte literare.

Noemi-Claudia Sabo s-a născut la 11 aprilie 2007, în localitatea Rodna, județul Bistrița-Năsăud. Este elevă în clasa a XII-a la Liceul Creștin „Logos”, Bistrița, în perioada liceului frecventând cu succes atelierele de creație literară din cadrul Palatului Copiilor Bistrița.

A obținut numeroase premii, dintre care menționăm: Premiul al II-lea și Premiul „Răsunetul cultural” la Festivalul de Poezie „George Coșbuc”, Bistrița, 2023; Premiul „Teohar Mihadaș” la Festivalul Literar Internațional „Vox Napocensis”, 2023; Premiul revistei „Mișcarea Literară” în Concursul Național de Literatură „Rețeaua Literară”, 2024; Premiul I, la Concursul Internațional de Poezie „Ocroțiți de Eminescu”, 2025.

A publicat poezie și recenzii în revistele Logovista, Răsunetul cultural, Mișcarea literară, Discobolul, în antologiile Conexiuni, Sibiu, 2024 și 2025, ca urmare a participării la Concursul „Lirismograf”. A citit poezie la „Noaptea de Poezie”, Sinagoga Bistrița, 21 martie 2025.

A fost voluntar și a participat la atelierele pentru liceeni, în cadrul Festivalului Internațional de Poezie și Muzică „Poezie e la Bistrița”, 2025, citind din creația proprie în cadrul evenimentelor dedicate liceenilor.

Remarcată în primii ani de liceu de poetul Olimpiu Nușfelean la Festivalul Național de Poezie „George Coșbuc”, 2023, unde a obținut Premiul „Răsunetul Cultural”, Noemi Sabo și-a rafinat expresia artistică pas cu pas și credem că se află la pragul debutului editorial. Îi urmărim cu interes parcursul liric. Felicitări!

Noemi-Claudia Sabo

poemul de (dez)dragostire

mă ascultai doar ca să măsoari cât Freud
poate încăpea în mine
ruleta calcula extremitățile cărnii care îndrăznește să iasă cu jumătate de centimetru
din afara peisajului, dragule
croitoresele mele sunt femei fără mașini de cusut, ele se descurcă cu gesturi matrimoniale
mănâncă bărbați seara
și dimineața le pregătesc omletă

toate stau la dispoziția noastră.
știi că ești liber atunci când cratița nu mai măsoară strădania ci e arma
împăcării.

te-ai speriat când ți-am spus asta.

mi-ai cerut înapoi timpul,
sudoarea fanteziilor tale interbelice cu criminali de război
masculinitatea ta se cutremură pe un vârf de aisberg.

Radu Afrim premiat la Gala UNITER pentru cea mai bună regie

Regizorul Radu Afrim a cucerit trofeul pentru „Cea mai bună regie” la Gala Premiilor UNITER desfășurată pe scena Teatrului Odeon. Distincția, considerată echivalentul unui premiu „Oscar” în teatrul românesc, recompensează spectacolul „Casa dintre blocuri” (Teatrul Național Târgu-Mureș). Piesa este un poem scenic profund personal scris chiar de regizor și inspirat direct din adolescența sa petrecută în Becleanul anilor '80.

O nouă filă de istorie s-a scris în teatrul românesc. Radu Afrim, una dintre cele mai puternice și inovatoare voci ale regiei contemporane, a plecat acasă cu Premiul „Lucian Pintilie” pentru Cea mai bună regie. Dincolo de valoarea simbolică a trofeului, performanța de la această ediție reprezintă o confirmare a maturității sale artistice, spectacolul premiat fiind o premieră absolută în care Afrim semnează atât textul, cât și regia.

Deși descrierea oficială a piesei vorbește generic despre un „mic oraș transilvănean”, spectacolul este în realitate o scrisoare de dragoste și melancolie adresată Becleanului natal. „Casa dintre blocuri” oferă publicului o mașină a timpului care oprește în iarna anului 1983 și primăvara lui 1984. Piesa urmărește destinul fragil al unei familii dintr-o casă condamnată la demolare de buldozerele regimului comunist, sufocată de blocurile cenușii nou-construite – o realitate pe care Becleanul a trăit-o din plin în perioada sistematizării agresive.

Sursa de inspirație a textului este una profund documentară și locală. Personajele centrale, surorile din spectacol, sunt modelate după figuri reale din istoria afectivă a orașului: faimoasele pictorițe naive „doamna Bot” și „doamna Șot”, repere inconfundabile ale copilăriei lui Radu Afrim. Prin intermediul lor, regizorul redă pe scenă atmosfera acelor vremuri, alternând scenele de comedie absurdă cu o profundă izolare, arătând cum arta a fost singura formă de rezistență în fața cenușii totalitare.

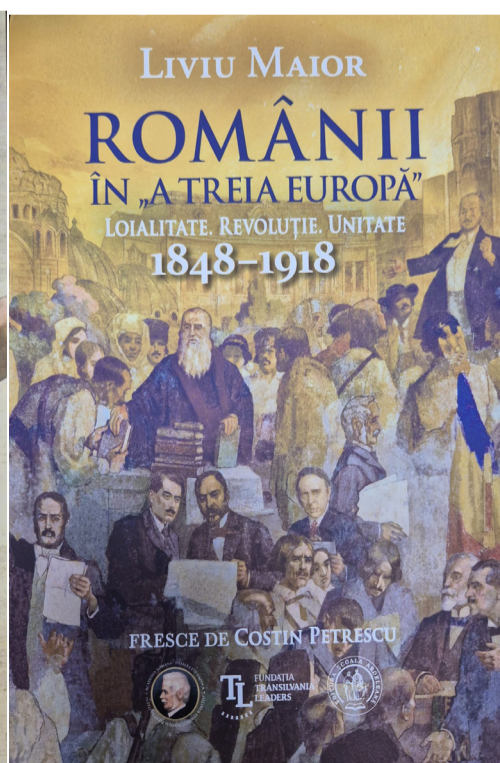
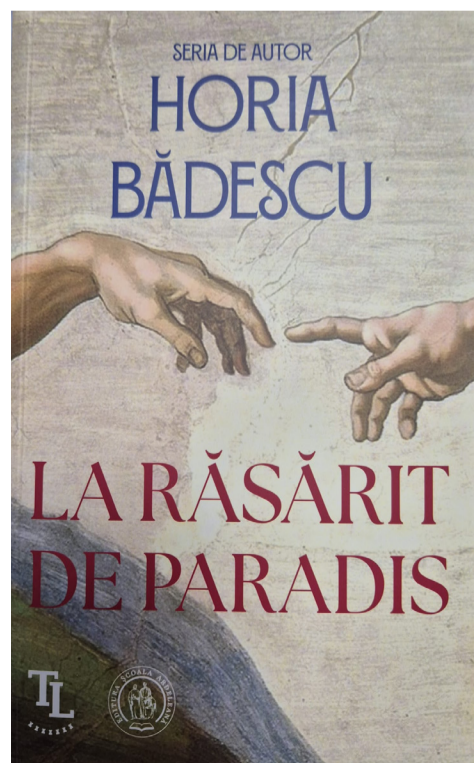
Imediat după fastuoasa ceremonie, regizorul a transmis un mesaj plin de căldură pe rețelele sociale, o declarație care demonstrează de ce este atât de iubit de comunitatea teatrală:

„Mulțumesc încă o dată trupei cu care am făcut CASA DINTRE BLOCURI, dar și celorlalte trupe cu care lucrez și care mă inspiră”, a punctat regizorul, transformând un succes personal într-o sărbătoare a echipei.

Pentru comunitatea din Beclean, acest premiu reprezintă un motiv uriaș de mândrie. Reușita lui Radu Afrim transmite un mesaj extrem de puternic noilor generații: universul unui mic oraș din provincie ascunde povești de o valoare universală, capabile să cucerească marile scene ale lumii.

Cărți primite la redacție

Melania Cuc

În ghețe cu mărgele de sticlă

Sunt copilul cel mai gureș al unei femei libere.
Întâmplările fiecăreia dintre zile încearcă să mă prindă în caiele, pe scândura negeluită a mesei.

Se țin după mine mulțimile umbrei și degeaba le-aș spune că nu-mi este sete, nu-mi este foame; aruncă spre mine, spre stâlpu în flăcări, cu pietre și pâini de secară. Neagră.

Tu ai vrea, dar nu ai cum să mă recunoști în rochia cu paiete, ca oglinzile vechi și secrete, ori, după unghiile colorate, precum floarea închisorii din Parma.

Nu am nici măsura vorbei, nici statura femeilor ce strivesc diminețile în pumni, cultivă în borcane fluturii și libelulele, vietăți cărora mie îmi este imposibil să le rețin interminabila denumire științifică.

Doar azi, pentru tine, exersez visul interzis, fac echilibristică, merg în poante pe sârma de Wolfram. Întind și brațele, trag cât pot de firul vieții... sunt gata să mă și aprind, să iluminez toate întrebările incomode.

Vezi, am reușit, mă extrag, pentru un sfert din ziua de mâine!
Peste neștiutele mulțimi, plutesc, levitez... deși încălțăminte-mi e plină de țândări din sticle de bere și stele

Lacrima de măsline

De ce merg prin lume cu grenada în brațe, de nici heruvimii, nici serafimii nu îmi acordă o a doua șansă?

Jocuri de lumini și de umbre; penumbre fără noimă șterg ziua, precum o ploaie de vară ascunde varul de pe pereții odăii nașterii mele.

Ritmul vieții-mi, între cer și pământ, este un preambul, un discurs de intrare în rol al actorului căruia nu i-am cioplit statuie. Oricum, tu nu crezi în povești și, dacă încă mă mai aștepți, nu este pentru că ți-ai dori să împărțim, frățeste, pământul, pe care s-au stins și păpădiile și candelabrele.

Am avut o singură șansă la supraviețuire, dar... n-am găsit nici curajul, nici arginții de schimb. Între timp, Mirungerea, Taina s-a desăvârșit prin lacrima prelinsă direct din trunchiul măslinului.

Premiul pe acvila albă

Dușumeaua lumii scârțâie sub greutatea majusculelor cu care mi-am notat numele celor pe care i-am iubit cel mai mult.

Lipsește la numărătoare literele alcătuite doar din aer și spațiul dintre cuvintele pe care voi le-ați pus drept premiu pe singurătatea acvilei albe.

O lume rarismă despre care vorbim, facem speculații fără ca vreunul dintre noi, biruitorii, să fi și văzut cum spiritul vremii prindea umbra crucii în plisc, plana, cobora cu ea până pe umărul lui Dumnezeu.

În jurul cuibului e bezna de dinaintea facerii lumii, de ne țineam de mâini și platoșa neștiinței nu ne apasă încă

sternul.

Vom jumuli pe viu toți fulgii zăpezii virgine!
Blufează cei ce au călcat din greșeală pe coada reptilei din iarbă.
Clipa gloriei personale își schimbă culoarea, așa cum se întâmplă cu o floare-a-reginei, pe care ai strivit-o în maldărul de ziare, cu știri ce nu mai deranjează subiecții.

Eu nu văd, nu aud, nu am de unde să învâț cum se poate dormi cu capul pe perna din care scapă țipătul unei păsări sacrificate.

Fulgii smulși pe viu, și visul din vis conti-

nuă.

Oricum, nu mai avem pilule de somn.

Aș deschide larg fereastra, dar sticla e oarbă, rama-i zidită, nu e nevoie să vii cu scara, nici cu steaua promisă.

Joci cu mine, doar pe o monedă

- Cap sau pajură?

Te întreb și tu aprinzi bricheta.

Fruntea odăii se luminează și odată cu ea, toate structurile labirintului, în care moare de foame minotaurul.

Este doar o simplă parabolă, jocul cu focul, artificiile în așteptarea petrecerii la care toboșarii vor aduce povestea din marginea de sus a închipuirii umane.

Altă dimineață cu schije de imagini

Am recucerit cu mâinile goale orașul dintre cer și pământ.

Altă cruciadă a arcului cu doar două săgeți.

Se trântesc ușile de la arhivele publice; porumbeii călători sunt gata să-și rețeze articulația piciorului în inelul nou, de zirconiu.

Furtuna asta va trece din om în om, din pom în pom, și ne vor rămâne doar ferfenițe din fluturii pe care i-am gândit, construiți din celofan ignifug.

În scrumiera stradală încă arde un muc de țigară. Niciun sunet din clopoțelul de bronz nu mai vine spre iezii imaginari, ai sărbătorii pe care am călcat-o în picioare.

Este o altă dimineață cu brumă de primăvară târzie și cu imagini potrivite să te îndemne la cafea cu lapte de soia.

Noi nu bem lumină!

Vinul ni s-a acrit în butoaie, precum băutura centurionului ce a înșutit setea Osânditului de pe Golgota.

Rafturi cu mirări și pagini de butaforie

Ne-am oprit pe Drumul Damascului,

doar cât să prindem o gură de aer.

Miroase a foc lichid, a hidrocarburi la baril și a spuma talazurilor care, numai Dumnezeu mai știe de unde și cum se ivesc în deșert.

Poți să mă întrebi despre ceea ce cred eu, că va fi în ziua de mâine. Îți voi vorbi despre chiromanție, drumuri ipotetice și timpul orb, precum cârțița care a uitat să ne anunțe că a venit primăvara.

Nu știu cum se scrie numele meu pe nisip mișcător, nici direcția spre care se îndreaptă caravana cu miresme de Indii. Lasă-mă să-ți repet numărul nopților, în care clinchează stelele, când eu răs, să nu plâng, peste lucrurile noastre comune.

Nu jur,

dar cred că există și un alt fel de imn întru slava nașterii Omului.

Alin Cordoș

Arhitectura unei absențe

În volumul său, *Indezirabila fragilitate*, Laura C. Munteanu semnează un manifest al vulnerabilității asumate, situându-se stilistic într-o descendență literară nobilă. Poeta vine dinspre „moștenirea telceană”, un spațiu unde cuvântul este cântărit cu rigoarea meșteșugarului, amintind de Luca Onul, acel prinț al metaforei din Bistrița-Năsăud. Există la Laura Munteanu o corectitudine exemplară față de vers; scriitura sa este fină, cizelată, posedând o muzicalitate interioară care împlânzește chiar și cele mai aspre teme.

Geografia sacră a dorului: pilonii centrali ai acestui univers liric sunt părinții, Nazarica și Dumitru, figuri care transcend biograficul pentru a deveni simboluri ale „nemuririi literare”. În poemul *Îngusta cărare*, poeta desenează o hartă a supraviețuirii: „ce cărare îngustă între mama și tata... Sunt doar eu, cărând după mine un anotimp pe cărarea asta îngustă între efemeritate și veșnicie...”

Nu este doar o jelanie, ci o încercare de a alcătui o lume în care cei dragi să rămână prezenți prin limbaj. Tensiunea dintre sacru și profan atinge un punct culminant în imaginea iconei dublate de fotografia mamei: „Nu știu la care să mă închin prima dată”. Aici, poezia devine rugăciune și act de curaj.

Între Haiku și tăcere

Laura C. Munteanu stăpânește arta tăcerii precise a versului. Unele poeme se cristalizează sub formă de haiku, capturând esențe pure: „zboară spre nicăieri cocorii nimănui. Neobservați, risipă de sublim”. Această „risipă de sublim” este, de fapt, cheia de lectură a întregului volum: o frumusețe care doare tocmai pentru că este trecătoare.

Natura nu este un decor, ci un martor participativ. Rândunelele din streșina casei devin agenți ai nostalgiei, așteptându-l pe tată pentru cuihuri și pe mamă pentru acea liniște deplină în care „să se audă doar ele”. Este o tăcere densă, uneori „vinovată”, creată pentru a proteja mistere pe care doar poeta le poate gestiona în anotimpuri pe care ea însăși le numește, cu o notă de modernitate clinică, „bipolare”.

Surpriza volumului vine însă din forța care răzbate dincolo de fragilitate. Laura Munteanu nu rămâne prizoniera tristeții. Există o „tăcere lucidă” a cărnii, o asumare a feminității care știe să spună: „la-ți coasta înapoi și du-te”. Referința biblică este răsturnată cu o ironie fină, semn că poeta posedă resursele necesare pentru a se reconstrui.

Finalul volumului este o lecție de rezistență: sunt tânără, port riduri doar că se poartă, la sân mai alăptez copiii nimănui. Sunt tânără, stau drept ca zidul de la poartă și încă mai am poftă de agățat în cui.

Indezirabila fragilitate nu este o carte despre slăbiciune, ci despre puterea de a privi în gol fără a ameți. Laura C. Munteanu reușește să transforme trauma pierderii într-un obiect estetic de o finețe rară, confirmând că poezia este, într-adevăr, singura cărare care poate uni efemerul cu veșnicia.

Dinu Flămând, laureatul Premiului Național de Poezie „Lucian Blaga”

Dinu Flămând este laureatul din acest an al Premiului Național pentru Poezie „Lucian Blaga” Opera Omnia, decernat sâmbătă la Casa Memorială „Lucian Blaga” din Lancrăm.

Din cei șapte nominalizați, Vasile Dan, Dinu Flămând, Șerban Foarță, Ioan T. Morar, Marta Petreu, Liviu Ioan Stoiciu și Varujan Vosganian, au fost prezenți fizic la Lancrăm doi dintre aceștia, Dinu Flămând și Liviu Ioan Stoiciu.

Juriul acestei ediții a decernării Premiului Național pentru Poezie „Lucian Blaga” Opera Omnia, format din Constantina Buleu, Paul Cernat, Horia Gârbea, George Neagoe, Irina Petraș, Adrian Tudurachi și Mihai Zamfir, a stabilit, sâmbătă dimineața, că laureatul din acest an este Dinu Flămând.

Născut în Bistrița-Năsăud, în 1947, Dinu Flămând este nu doar poet, ci și jurnalist, eseist și traducător. A fost azilant politic în Franța, unde a activat ca jurnalist, întorcându-se în țară în 2010.

De-a lungul timpului, a primit mai multe premii.

Laureații edițiilor precedente ale Premiului Național pentru Poezie „Lucian Blaga” Opera Omnia au fost Adrian Popescu (2017), Emil Brumaru (2018), Ana Blandiana (2019), Ion Mureșan (2021), Gabriel Chifu (2022), Nicolae Prelipeanu (2023), Ioan Es. Pop (2024) și Aurel Pantea (2025).

Ceremonia decernării Premiului Național pentru Poezie „Lucian Blaga” Opera Omnia are loc în fiecare an în 9 mai, dată la care, în 1895, s-a născut Lucian Blaga, filosof, poet, dramaturg și eseist.

Evenimentul este organizat de Consiliul Județean Alba, Uniunea Scriitorilor din România, Biblioteca Județeană „Lucian Blaga” Alba, Primăria și Consiliul Local al Municipiului Sebeș și Centrul Cultural „Lucian Blaga” Sebeș.

sursa: Agerpres

Adrian Țion

Explozia efectelor vizuale – Rebecca la Teatrul Erkel din Budapesta

Ban la ban trage și succesul la succes. De acest truism m-am lăsat cucerit încă o dată în sala Teatrului Erkel din Budapesta. Sală arhiplină (1800 de locuri), lume vibrând de nerăbdare, agitată și îmbulzită pe la barurile de pe diferite nivele, atmosferă destinsă, zumzet de gală (înainte de spectacol și în pauză), toalete feminine scilpitoare, parfumuri dar și ținută sportivă, consum intens de cafele, limonade și covrigi uriași, lume dezinhibată, atrasă de magia spectacolului cu tot ce poate oferi mai bun. Impactul cu plăcuta rumoare din proximitatea scenei e total.

Inaugurată în 1911 sub denumirea Népopera (Opera Populară), instituția budapestană a primit numele compozitorului maghiar Ferenc Erkel în 1953 și în prezent Erkel Színház promovează cu deosebire musicaluri cu impact asupra publicului larg. Unul dintre acestea este *Rebecca* (premiera 2 aprilie 2026) în regia lui Béres Attila. Succesul mondial al romanului gotic scris de Daphne du Maurier în 1938, un bestseller autentic, reverberază, iată, în producții de film și de teatru până azi. Etalon rămâne ecranizarea din 1940 a lui Alfred Hitchcock cu Joan Fontaine și Laurence Olivier. Un remake din 2020 a fost realizat de Ben Wheatley pentru Netflix. Pornind de la Viena, unde a avut premiera mondială în 2006, spectacolul pe muzica lui Lévay Szilveszter și libretul lui Michael Kunze a fost montat în 14 țări, printre care și în România la Teatrul „Ion Dacian” din București. Reeditări consecutive ale unui succes-monopol. Versiunea de la Erkel se bazează pe turarea la maximă intensificare a efectelor scenice. Impresionante în sine, tensionante, copleșitoare. Treziri pasionale de participare și retrăire a subiectului cunoscut.

Povestea timidei femei (Én – Eu, naratoarea, Kovács Gyopár / Tót Angelika) care se îndrăgostește de chipeșul văduv Maxim de Winter (Brasch Bence / Feké Pál) este transpusă în stil de vodevil clasic, agrementat cu proiecții video halucinante. Dacă rezidă în ceva realmente misterios și fantastic, conform canonului baroc, acel ceva extrapolat scenic este dat tocmai de grandioasa componentă a decorului și a imaginilor derulate fantasmatic. Deoarece - nu-i așa? – „literatura barocă se concentrează pe efect și ostentație”. Și efectele colaterale întru început, promovate ostentativ, în mare fierbere vizuală, devin ele însele componentele esențiale în arta montării de o asemenea anvergură. Misterul conacului Manderley, unde își duce Maxim noua soție, mister sugerat în filmul lui Hitchcock prin umbre și scene lungite, invadate de griuri persistente, e eludat prin mulțimea obiectelor reale și repezițiunea cu care se schimbă decorul (scenograf Balazs Horesnyi). Cele două rotative, cu scările

spiralate, creează o atmosferă delirantă, împreună cu pilaștri sau candelabru, cu barca răsturnată, cu ferestrele deschise spre cerul plin de păsări rătăcitoare, rău prevestitoare, venite parcă din altă scriere a autoarei – Păsările – după care Hitchcock a făcut un alt film celebru. Animația și iluminarea aparțin „observatorului de păsări Janos”, dar cele mai tulburătoare imagini sunt cele cu valurile spumegânde care se revarsă literalmente peste destinele personajelor. Balans între real și fantastic, între iubire și ură, între trecutul obsesiv și prezentul ostracizant. Da, aceste elemente creează misterul necesar pentru încadrarea acțiunii. Desigur acordurile muzicale viguroase însoțesc și amplifică adecvat zbuciumul sufletesc al tinerei naive care intră într-o lume necunoscută, guvernată de fantoma fostei soții a lui Maxim. Conflictul cu teribila doamnă Danvers (Malek Andrea / Gallusz Nikolett), menajera și camerista Rebeccăi, pune în evidență tensiunea subiectului axat prioritar pe psihologia personajelor și pe interacțiunile dintre ele. O agravare a situației intervine prin acuza adusă lui Maxim că și-ar fi omorât soția, pe Rebecca, într-o ambarcațiune. Dar Maxim scapă de această învinuire și recunoaște că nu a iubit-o pe Rebecca, deoarece i-a fost infidelă. În schimb doamna Danvers a făcut o adevărată pasiune pentru ea și nu acceptă ca noua soție a lui Maxim să-i ia locul. Se va răzbuna dând incendiind conacul Manderley. Aici, realizatorii musicalului ajung la un punct culminant al efectelor tehnice, punând în acțiune toate mijloacele vizuale pentru a da amplitudinea necesară momentului. Întreaga scenă e cuprinsă de flăcări virtuale, chiar și cele două loje laterale în care s-au desfășurat, sporadic, unele secvențe. Un apogeu al subiectului și al implementării efectelor tehnice așa cum nu am mai văzut.

Rămân la convingerea că misterul din atmosfera romanului, tensionat și liniar, univoc și sumbru, mai degrabă ținând spre vacuum decât spre supra-aglomerare de mijloace scenografice, a fost transferat unui tumult de echipamente tehnice bulversante, utilizate cu mare forță expresivă, desigur, într-un spectacol de trupă foarte bine organizată.

Ionel Bota

Un cotidian anapoda și armura de aur a poeziei

Deja orfană de valori autentice, literatura română își circumscrie spectacolul rutinei unui crizism cu care singurele negocieri mai pot fi, deocamdată, recuperarea aceluia format emblematic al propriei evoluții, instrumentat drastic de selectiv într-un perimetru restrâns dramatic, al axiologiilor incluzive. Au mai rămas puțini promotori veritabili ai poeziei, fiindcă nu ne poate amăgi actuala inflație care cred că nu funcționa nici măcar în vremea lui Alecsandri. Edituri mult prea îngăduitoare cu non-valoarea, autori falși care-și repertoriază, lună de lună, impostura, tipărind cărți cu ajutorul unor preținși critici literari, lăfăindu-se, cu comentarii ditirambice, în puzderia de reviste și revistute care le găzduiesc ineptiile, așa-zise concursuri și competiții care au depășit, numeric, tot ce propunea, odinioară, festivalul „Cântarea României”, iată cum ar arăta un cotidian anapoda al scrisului literar la noi. Suntem, așadar, la pragul de jos al neputinței de a ne depăși inhibiția și a purcede grabnic la corectivele necesare unei reabilitări axiologice în ceea ce mai numim, cu hilar orgoliu, cultură națională; dar, slavă Domnului, suntem la pragul de sus, aproape superlativ, când mai putem vorbi de autori de-a dreptul remarcabili, deși aceștia sunt foarte, foarte, puțini.

Recompensa vine, prin valoarea operei acestor autori autentici, ca un factor ardent, ca un agent reactiv reiterând, parcă, nevoia de re-antropomorfizare într-o literatură care, insistam mai sus cu o opinie, și-a pierdut baza condițională axiologică.

Între cei puțini, Simona-Grazia Dima are o strategie previzibilă, investind într-o reprezentare de originalitate ale cărei elaborări vin dintr-o erudiție pragmatică, de permutări ale modului de operare inspirate de neomodernității anilor '80-'90. Poezia ei, de la debut încoace, eludează retorica deschisă a „fulgerului” clipei, alternând acordul texturării viabilului cu frustrările unui eu auctorial supervizând polarizări și instrumentări ale dureroasei lucidității. Volumul recent, *Armura de lacrimi* (antologie, prefață și selecția referințelor istorico-literare de Ana Dobrescu, cuvânt înainte al autoarei, București, Editura Academiei Române, 2025, 232 p.) consacră o selecție de autor iar explorarea aceasta interioară exprimă un comportament inductiv, fiindcă mai ales ludic coordonează și este esențial în edificarea unui imaginar de inducție evocând mai cu seamă succesiunea ideatică imersivă. Astfel, chiar din prima ei carte, *Ecuatie liniștită* (1985), în strategiile acestei lirici azi viabile, cuvintele sunt purtători de semnificații ai unor portretizări clișeice, vizând prin această scriitură, spuneam, lucidă, fragmentarul visceral. Într-un „spațiu al ființelor mici”, scria Vasile Popovici, „despre care putem presupune că sunt populațiile largilor depozite de memorie (...), îngropate de vii la temeliile ființei (...)” în care poate opera funcția travestiurilor, coabitarea cu fantasticul himeroid nu e atât de dificilă. Dar debutanta de-atunci știe să fundamenteze oralitatea ca simț al intuițiilor finalității în paradigma corolarului cosmogonic (iată, în *Odihna ființelor mici*: „Ființele mici, de-o amenințătoare blândețe, picotesc în poiană, genele aurii le par stupide unde gingaș zboară albinele timpului. / E de-ajuns să ridice o mână din iarbă și se va face noapte, ori se va face cuvânt, / fără să plângă, nici să rădă pentru asta, / fără să obosească și fără-a găfâi, / doar mâna, perla tremurând în vânt, / și-o-naltă prin aerul vrăstat / – va tremura umbra, lumina va bate, pe rând, / coloane gemene, vor tresări în aer, atente / la mâna oprită-n nemișcarea vie, / prin care sângele se-aude cum pulsează, / și-n dat se va face cum ființele acestea mici au spus – / va fi noapte, ori va fi cuvânt.”), chiar dacă aici, în poemele Simonei-Graziei Dima, nu se consumă o dramă a vârstei, ci tocmai una a istoriei. În acel volum filonul dramatic ținea de gesticulații ale de-semnificării. Mistica exercițiului-obsesie transformă în sens imersiv mărunțul (dar nu derizoriul) și chiar abundența sintagmatică în multe din titlurile poemelor (relevând *armata, răsul, odihna, răsăritul, „ființelor mici”*) indică alte rezonabile asimilări conexe. În schimb, ironia/auto-ironia aureolează mai ales acolo unde eul, oarecum conservator, revendică pentru sine „anarhia” unor disoluții. Autoarea risca enumerări retorice, dar candoarea elanurilor generoase șarja într-un imaginar alfrustrărilor, cu imaginea divizată în cronologia fluidă a fragmentarului visceral, remediabilul reprezentându-l, întotdeauna, tenacitatea prin care același eu scriitor face posibil scrisul-suferință și imixtiunile realității ipervertind, între corp și memorie, oricare gesticulații ale supraviețuirii: „Ființele mici – oprite ca-ntr-o răsfângere / pe malul tristei ape, / verzui și prinse, / ce-n liniște spre locul din urmă se prăvale – / vor mai lăsa să se topească / multă gheață încă, / luccioasă, opacă, / luminată de pești ori pustiită, / cum va fi fiind. / Nu tremură de frig și nu se înspăimântă, / privirea nu poți nicicum să le-o surprinzi, / cum stau plecate, / fixând încet în luciul soarele, / dar, / dacă treci pe-acolo odată / cu liniștea, / vezi: / razele cresc și-amenință să-nvăluie râul tot. / Nu te lăsa înșelat – / ele nu așteaptă salvarea, / nu visează nimic mai frumos, / nimic altceva, / ci privesc drept în față / înghețul.” (Ființe mici contemplând înghețul, p. 35).

Ingredientele anticalofile sunt dominante, ca strategie, și în cartea următoare, *Diminețile gândului* (1989), succesiunea imersivă germinând un fel de poetică a rezistenței, aici între limbaj și adevăr, prelungile confesiuni interferând, iarăși, alegoria „ființelor mici” (un poem se cheamă *Visul ființelor mici*), „asediul” liricii Simonei-Graziei Dima, când ea deja urca pe podiumul din agora literară, având pe ambele flancuri metafora și ideea jubiland conjunctiv. Nu e vorba, însă, nici acum de un stil relaxant, cât de unul, să-i zicem, predictibil, orice formă (și stare) de vulnerabilitate reiterând poeziei, în ansamblu, ipostaza, de la Allen Ginsberg și Ezra Pound citire, de cale și invazie neuronală de sensibilitate. Atașamentele, în mediul underground, execută, cu toatele, un survol al spiritului confesiv, uneori mimat dogmatic (citind în *Arme de vis*: „În palmă îmi stau – arme de vis, / fremătând în rezervă – / fețe și porți / în care spre mine mă scurg. / De veacuri pe drum, / cu ele / în mână, / încerc să intru. / Ca un tigru mă apropiez, / printre arbori și liane, / de sufletul meu, / gata să mă sfășie, / la orice mișcare nesăbuită a frunzelor.”), cu o detașare deconcertantă de modele zilei în poezie. Micile tragedii ale vieții de zi cu zi (dar și nopțile se pun, nu-i așa?) iscă un abia mascat cinism, de-voalat ca dizertație structurală a spațiului intim. Toate acestea adevăresc, între un lirism al corporalului și resorbții ale realității în revendicare post-himeroidă a aceluiași eu copleșit de un scepticism bine temperat, un simț al măsurii și spontaneitate plus perseverență în „clasificarea” idealurilor. Iată, de pildă, tema muntelui, funcționând ca reeditare a gestului supraviețuirii (într-un *Cântec pentru munte, II*: „Munte, ține-ne bine ascunși și prosperi / în zăcămintele, / sub huiă și arginturi, / pe noi, / gingașii, / supărații, / fanaticii tăi, / cu mânuțele gesticulând comice – / noi strângem în pumni fulgerele timpului, / în pădurea invizibilă.”), sau chiar acest imbrogiu

de limbaj sibilinic, când și inițiativul forjează căutarea unui sens pierdut. Absolutul e reductibil la o „geometrie a lucrurilor” (un alt titlu de poem remarcabil), la adăpostul înserării poemul se scrie singur, într-un imaginar paragraf din „tabla legilor” (o elegiacă Seară: „În codru se face amurg roșietic – / și căutăm pe arbori / literele zgăriate / de ființele mici, / care au scris / în fugă / poemul, / între cetini și faguri / de miere sălbatică, / să dăm de ele-i greu, / departe sunt, / în fuga lor spre cuib / cu fructe dulci și uscate în mâini.”), alte evanescențe ne poartă spre o iluzorie metaforă centrală. Se simte o autodeterminare lucidă în ludismul „deconspirărilor” actelor dramei cotidiene, experiențele au, toate, vocație moralizatoare, viața însăși e un „teatru epic”. Adesea, structura monologală poetică exhibă tocmai teatralitatea, dar disimulările unui relief expresiv într-o alonjă alegorică mai corozivă, chiar sarcastic-tragică (Mircea Mihăieș vorbea undeva de „aspirația purificării prin poem”), dau forță estetizantă jocurilor închiderii și ale deschiderii cosmogoniei re-umanizării, ca într-un montaj izbutit cu inocența, și ea simulată, a poeticității: „Iarbă cuminte, iarbă ciufulită de vântul ideii / sau arsă în rafalele dorinței, / tu, chip înălbăstrit de iarbă-martor / gânditoare, în fața porților oprită, / ca să măsoari cu seva dreptatea oamenilor, / în ritmuri de pendul, / neliniștită iarbă, cu ochii ațintiți spre noi / când rădem împovărați de orgolii, / iarbă călătorind în jurul continentelor, / lungi anotimpuri deprinsă / la căpătâiul maștrilor, / răbdătoare, pe ruinele de imperii / crescută, aștepti cu încredere / descoperirea adevăratei bogății, / îmbrățișezi sandaia eroului / și pașii de abur ai mameilor, / iarbă, pe tine veacuri / gravează cuvintele, / încet, / în silabe ce privesc norii” (Martorul, p. 45).

Intensitatea „punerii” vieții în text se resimte în volumul *Scara lui Iacob* (1995), foarte bine primit de critica noastră literară, carte în care dimensiunea onirică poate exemplifica noile ipostazieri ale autoarei. „O carte a cunoașterii prin poezie a sinelui” (Adrian Popescu), „percepție spirituală a existentului” (Adrian Dinu Rachieru), „palpitul mirajului, tras în discursivitate” (Al. Cistelean) – mai toate opiniile disjung locuiri în cuvânt. Sigur, teritorii abisale motivează un lirism spirital, cum ar zice Deleuze, ascensional și mult alegorizat, tragedia limită e reluată asertiv, în vreme ce ficționalul alegorizează și el „ruptura”, decupajul din real. Poemele sunt, așa-zicând, textual concise, inculcă răsturnări de sens (de sensuri), exercițiul imaginativ consacră multiple subsumabile scepticismului, evocă o cedare faustică („Pe mine insumi / încerc să mă îmbărbătez, / cu mâna zdrelită / să urme lespedei, / să pun în libertate / puterea cea ascunsă, / precum un animal / învinețit de beznă, / cu pielea mereu albă. / Aud doar bolovani / căzând cu tunet în prăpăstii. / Deasupra fluturi galbeni / zboară fără grabă. / O inimă zvăcnește-n cet / sub apele-nghete, / afund. / Sporește animalul meu / necunoscut nici mie, / se coace-n întuneric. / Într-o zi îmi va intra în casă la amiază, / suav, eteric. / – Cine te-a scăpat? – Gândul tău, care a topit piatra.”), enunță interogativul ca formă de libertate. Discernământul egotic percepe, însă, libertatea interioară din spatele măștii, prilejuiește ieșirea din stereotip. Poemul Simonei-Graziei Dima deciprează o lume sub presiune, cumva împotriva carnavalescului autohton, toate întâmplându-se într-o „ședință” de lirism: „Poetul regizează chiar acum moartea / (ce nume stereotip pentru zbaterea / viscerală de animal torturat, victorios și eteric!), / apoi netezește cu palma uscată / fumul și funinginea jertfei, / iar țipetele până la cer conținesc brusc / și dispar – unde oare? / Și închide grijuliu uneltele de scris, / după tipic, se-mbracă ordonat, / cuviincios, / și pune deasupra / balonzaidul, / iese din odaie / și ia tramvaiul.” (Ședința de poezie, p. 65).

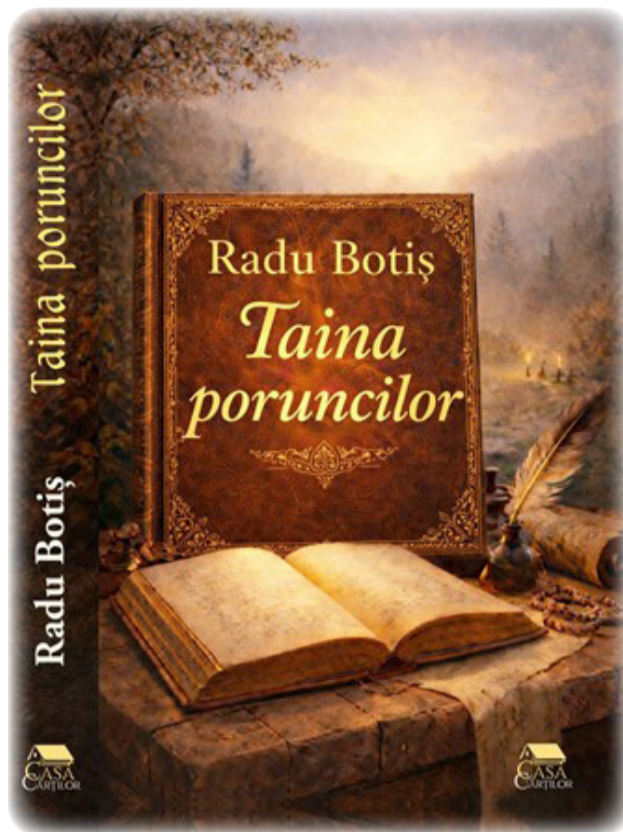
E drept, există unele proceduri insolite, răul rutinei elaborează, eczema” negocierilor eului cu pretinsa ambianță magică. „Scara” e revendicarea impedimentelor inter-relaționării, cum poezia, un exercițiu dramatic. Realul concret generează autoscopia sacrului din apropierea textului (ca în poemul citat mai sus), poezia decodării hermeneutice este parte din analiza acută a unui discurs aplicat într-un cotidian cu totul spectacular. Radiografierea e recunoscutibilă, „scara” constituie sprijinul evaziunilor din lumea sufocantă. Parabola ne trimite la un straniu sensorium al personajelor și al lumii, „în atrium celest ea ceru-l va uni cu lumea”, dar ceea ce făptuiește aici un eu al forjării realului cu eficientarodnicie a recuzitei ironic-ludice este organizarea plurală a acestei lumi. Eventuala excentricitate a tabloului invadează pasajul sintagmatic, numai că sigiliul satiricului („diamant în planare”, „zborul vă fie învățat și surd”), oscilările prin care tipulde „transformare” indică o semiotică profundă, sedusă în năvodul unui program liric la purtător, trec proba scenei într-un cotidian mult simplificat. Reluând, tema „scării” poate condiționa alternativa imaginarului, ea dă chip frumos sincerității scriiturii condensate: „De-asprimea voastră nu vă rușinați, / feriți-vă de orgoliosul diamant în planare, / de culmei prea sigur (însă aflați că muchiile îi pier călcate în copite de turme aprige / de nori!) / Curaj! Săltați-vă pe cel dintâi / fusel al scării și fără preget veți zbura, / așa cum sunteți, / naivi, încă nepregătiți, / umili în grota vieții: / cu cetele liliecilor / și șoarecilor pripășiți în suflet, / rozând / neostoit grăul azuriu din silozuri, / apărați / de peștii și dese cojoace, / precum parcelele / culturilor din deal / cu toată ființa voastră / adiind a rășină ascunsă, / a coș ermetic / unde se păguiesc provizii uitate ori mute. / La început zborul vă fie învățat și surd, / ocrotit de burlane, / de streșina depozitului / din zi în zi / mai plin. / Arpile or să vă doară, / de-acoperișul cerului rănite, / ca de-un necruțător maestru. / Când țiglele lui aspre vă ating, / din dreptul odăitelor de sus ale palatului noros, / veți îndura cu bucurie, / convingși că iute se vor prefăce-n glorie / cicatricele. / Atunci, / deasupra continentelor / din vată de sticlă și din smoală împletite, / Scara lui Iacob suav va licări, / în atrium celest ea ceru-l va uni cu lumea, / fuselier se vor destinde-n clinchet, / din caier, / jucăuș, / va răsuna un răsnet gingaș. / Însă la poale, / chiar unde-ncepe desprinderea de sol, / un animal mărunț încă va sta de veghe, / păzind fidel urcușul, / cu ochi lutoși, / strălucitori, / chiar dacă îngropați în perii / cenușii ai blâniei. / El știe că victoria nu se-ncheie niciodată.” (Scara lui Iacob, pp. 56–57).

Pentru Dumitru Chioaru autoarea „este o poetă care repune în discuție canonul generației optzeciste”, ea „caută o echivalență incantatorie pentru limbajul poeziei”, conchide George Vulturescu, iar Nicolae Coande o numește „patriciană a stilului”, în vreme ce Cornel Ungureanu scrie că „demitizează și remitizează lumea”. Cu volumele anului 1997, *Noaptea romană* și *Focul matematic*, reverberații ale nebănuțului sporesc, este generat un vast palimpsest, cuvintele sunt fertilizate, aluviunile concretului existențial balansează în fascinantul incisiv-robust. Intuim, cumva, un topos afectiv, o siluetă a unui organon, silueta omogenității poeziei. Vis și joc, existență și libertate, temele majore ale vieții, răsfângeri misterioase și punțile contemplative: trecut fascinant-prezent tern („Abandonez orice încercare de a găsi / ascunsul centru al orașului, / mătur cu mâna haita zăvoziilor / metalici ce-mi sfășie tunică, / tângesc / să mă îndepărtez de topografia / ce m-au rănit cu fracții și compasuri, / cifre, / gnomoni și ustensile ascuțite, / bate sirocco, / urechile se-astupă cu praf, / ești amăgît să uiți, / se-ntinde labirintul / incipient, / savanta complicație desenată / e doar dorința care-și urmărește interesul”) depășesc simpla cernere a spațiului tematic extrem de eterogen, parafează intruziuni ale oniricului, dar și foarte dese incursiuni în mit. Reflexe psihanalitice devoră proximități, evenimentialul împlinesc brusc o componentă universală, se continuă în paralel subducțiile în absurd, dar și ancorările inocente în grotesc, de situații real-ireale: „M-am apropiat. / Ce era? / Un fel de munte aruncat nemilos din înalturi, / spulberat și iarăși înzidit. / Dormea. / Mi-am apropiat obrazul, / lipindu-l de pământ, / dacă era pământ (un strat viclean de turbă ațipită?) / valul de aburi mă izbi în față și parcă-n preajmă / două pleoape se zbată, / iar genele, / pieziș, / m-au gădilat. / – Tu nu ești mort, / trezește-te, / hai, vino, / i-am spus. / Nici nu clinti. / Abia târziu mi-a zis: / – Doar vezi că joc chiar jocul morții, / du-te, / nu mai aștepta. / Dar am rămas. / Oare de ce? / Mă atrăgea / grozav / platoul blând din mijloc, / cu lac și păsări într-un crâng de portocali” (Munte rănit, p. 81).

Cronica integrală pe rasunetul.ro

Angela Simionca

Între tăcere și revelație

Cartea Taina poruncilor de Radu Botiș, apărută în 2026 la Editura Casa Cărilor, reprezintă una dintre acele construcții lirice rare care nu se consumă prin lectură rapidă și nici prin efecte de suprafață. Cele 382 de pagini configurează un amplu teritoriu reflexiv, în care poezia devine simultan exercițiu de cunoaștere, formă de interiorizare și încercare de recuperare a unui sens profund al existenței. Cartea nu se citește ca o simplă succesiune de poeme, ci ca o experiență de traversare spirituală, ca un parcurs al conștiinței prin zonele fragile și neliniștite ale ființei contemporane.

Volumul este deschis de textul programatic „Auto(reflecție)”, semnat de autor, care funcționează ca o cheie de lectură esențială. Aici, Radu Botiș își declară explicit intenția: poezia se naște dintr-o stare de neliniște persistentă și dintr-o nevoie de clarificare interioară într-o lume dominată de zgomot și grabă. Acest demers confesiv nu are rolul de a justifica poezia, ci de a o așeza într-un orizont al responsabilității: scrisul devine un act de asumare, o formă de a ordona sensuri fără a le fixa definitiv. De la bun început, autorul își delimitează poziția față de orice tentație retorică sau moralizatoare.

Încă de la nivelul titlului, autorul introduce cititorul într-un spațiu al ambiguității fetile. „Poruncile” nu trimit aici la rigiditatea unei ordini exterioare, nici la imperative morale formulate autoritar, ci la existența unor legi subtile ale conștiinței, greu de definit și imposibil de ignorat fără consecințe asupra echilibrului interior. „Taina” nu desemnează obscuritatea artificială, ci dimensiunea discretă și profundă a adevărilor care nu pot fi formulate integral în limbaj. În fond, întregul volum se construiește în jurul acestei tensiuni dintre rostire și imposibilitatea rostirii complete.

În reflecțiile sale despre geneza cărții, Radu Botiș sugerează că poezia s-a născut dintr-o stare de neliniște lucidă și din nevoia de a ordona interior lumea. Această perspectivă este esențială pentru înțelegerea volumului. Taina poruncilor nu urmărește performanța estetică în sine și nici seducția formală gratuită. Poezia apare ca act de clarificare spirituală, ca încercare de a păstra deschis dialogul cu întrebările fundamentale ale existenței într-o epocă dominată de zgomot, grabă și fragmentare.

Una dintre marile reușite ale cărții este unitatea ei organică. Poemele comunică între ele prin simboluri recurente, printr-o anumită atmosferă meditativă și prin continuitatea unei interogații interioare. Cititorul are impresia unei construcții circulare, în care temele revin succesiv, se adâncesc și se luminează reciproc. Timpul, umbra, tăcerea, drumul, ecoul sau pragul devin repere ale unei geografii simbolice atent articulate.

Poezia lui Radu Botiș cultivă o reflecție profundă asupra condiției umane. Eul liric nu se află într-o poziție triumfătoare sau demonstrativă, ci într-o stare de căutare permanentă. Îndoiala capătă aici valoare cognitivă. Poetul nu oferă răspunsuri definitive și nu închide sensurile; dimpotrivă, lasă întrebările să respire, să se amplifice și să genereze noi niveluri de reflecție. Tocmai această refuzare a concluziilor rigide conferă volumului autenticitate intelectuală și forță spirituală.

Un element central al cărții este raportarea la timp. Timpul nu apare doar ca dimensiune biografică, ci ca experiență metafizică și ca instrument al maturizării interioare. Așteptarea dobândește o funcție esențială: ea nu este asociată pasivității, ci devenirii launtrice. În multe poeme, sensul nu se revelează instantaneu, ci se construiește lent, în intervale de tăcere și reflecție. Poetul pare să sugereze că adevărurile importante nu apar în grabă și că profunzimea presupune răbdare spirituală.

Ciclurile dedicate morții și infinitului mută discursul într-un registru ontologic de mare densitate. Moartea nu este tratată exclusiv tragic și nici redusă la o experiență a sfârșitului. Ea devine prag simbolic, spațiu de trecere și posibilitate de raportare la o ordine mai largă a existenței. În contrapunct cu fragilitatea omului apare frecvent ideea continuității, a unei deschideri către dimensiunea cosmică și către depășirea limitelor individualului. Poetul privește efemeritatea fără panică retorică și fără dramatism excesiv, preferând luciditatea calmă și meditația gravă.

În acest context, volumul poate fi citit și ca o poezie a conștiinței contemporane aflate în criză. Lumea prezentă apare indirect ca spațiu al dezorientării morale, al suprasaturării informaționale și al pierderii reperelor autentice. Fără a transforma poezia într-un discurs social explicit, autorul lasă să se întrevadă nevoia unei reconstrucții interioare a omului. Libertatea este înțeleasă nu ca simplă autonomie individuală, ci ca exercițiu de responsabilitate și luciditate.

Un aspect deosebit de important al volumului îl constituie reflecția asupra limbajului poetic însuși. Radu Botiș problematizează constant raportul dintre cuvânt și sens, dintre expresie și limitele expresiei. Poezia sa nu mizează pe acumulări retorice sau pe ornament excesiv. Dimpotrivă, limbajul este epurat, auster, controlat cu mare rigoare. Tăcerea capătă adesea aceeași importanță ca rostirea. Pauza, spațiul alb, sugestia și nespusul devin com-

ponente active ale construcției poetice.

Această poetică a absenței reprezintă una dintre cele mai rafinate dimensiuni ale cărții. Poetul pare conștient că există experiențe interioare care nu pot fi formulate complet fără a-și pierde autenticitatea. De aceea, multe poeme funcționează prin tensiunea dintre ceea ce se afirmă și ceea ce se retrage în umbră. Sensul nu este livrat explicit, ci sugerat, lăsat să pulseze în spațiile de tăcere ale textului.

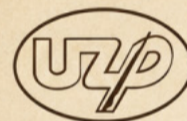
Simbolul umbrei traversează frecvent volumul și dobândește multiple semnificații. Umbra poate fi citită ca expresie a inconștientului, a fragilității, a memoriei sau a acelor condiționări invizibile care modelează existența umană. Alegerea nu apare niciodată ca act absolut liber, ci ca rezultat al unei confruntări continue între luciditate și limitele impuse de propria condiție. În această perspectivă, poezia devine spațiu al responsabilității asumate chiar și în absența certitudinilor.

Din punct de vedere stilistic, Taina poruncilor impresionează prin echilibrul dintre claritate și profunzime. Versul alb și construcția liberă a discursului permit desfășurarea amplă a reflecției fără rigidități formale inutile. Libertatea expresiei nu conduce însă la dispersie. Dimpotrivă, poemele sunt atent articulate, iar recurența simbolurilor creează impresia unei arhitecturi interioare coerente și mature.

Radu Botiș scrie într-un registru al sobrietății expresive. Nu întâlnim spectaculosul imagistic și nici exhibarea emoției. Forța textului vine tocmai din reținere, din controlul discursului și din capacitatea autorului de a transforma ideea în vibrație lirică autentică. Cititorul este obligat să încetinească ritmul lecturii și să accepte provocarea reflecției. Această poezie nu poate fi consumată superficial; ea cere participare interioară.

Ampla Postfață semnată de prof. Ana-Cristina Popescu, care însoțește volumul confirmă complexitatea și coerența proiectului poetic, oferind repere critice importante pentru înțelegerea universului liric propus de autor. Ea evidențiază dimensiunea meditativă și ontologică a cărții, precum și rolul tăcerii, al absenței și al libertății interioare în economia întregului discurs poetic.

În ansamblu, Taina poruncilor este un volum de maturitate artistică și spirituală, construit cu luciditate, răbdare și autenticitate intelectuală. Cartea lui Radu Botiș refuză superficialitatea și efectul imediat, preferând profunzimea lentă a reflecției. Ea propune o poezie a căutării, a întrebării și a interiorizării, într-un timp cultural dominat adesea de dispersie și de zgomot. Mai mult decât o simplă carte de poezie, Taina poruncilor devine un spațiu de rezonanță pentru cititorul dispus să accepte experiența introspecției. Este o carte care nu impune adevăruri și nu oferă formule salvatoare, ci invită la traversarea propriilor neliniști și la redescoperirea acelei tăceri fertile din care se nasc întrebările esențiale ale existenței. Tocmai prin această discreție gravă și prin această sinceritate reflexivă, volumul lui Radu Botiș își câștigă autenticitatea și forța de durată.

UNIUNEA ZIARIȘTILOR PROFESIONIȘTI DIN ROMÂNIA
FILIALA RĂSUNETUL BISTRIȚA-NĂSĂUD

Colocviul

„Mihai Eminescu
- ilustru gazetar”

Cu participarea membrilor
UZPR, Filiala „Răsunetul”

Ediția a II-a

15 iunie 2026

ora 14.30

la Sediul Filialei
Str. Petre Ispirescu Nr. 14 C

Motto:

„Universul fără margini
e în degetul lui mic”

Actualități ale UZPR

Amfitrion
Președinta Filialei „Răsunetul” Bistrița-Năsăud

Elena M. Cîmpan

UZPR - ÎMPREUNĂ PENTRU O PRESĂ LIBERĂ, RESPONSABILĂ ȘI DEMNĂ!

Icu Crăciun

Actualitatea lui George Orwell

George Orwell este pseudonimul literar și jurnalistic al lui Eric Arthur Blair, născut în 1903 în India, perioadă în care tatăl său a fost funcționar public în administrația engleză din India. Între 1917 și 1921 a studiat în Eton (oraș în Marea Britanie), după care, cinci ani s-a angajat în cadrul Poliției Imperiale Indiene din Birmania, experiență pe care a dezvoltat-o în romanul *Zile birmaneze* (1934). Din cele aproape 50 de cărți (romane, proză scurtă, eseuri, reportaje) scrise de Orwell, în România s-au tradus doar câteva: *Fluierând a pagubă prin Paris și Londra* (1933), *Fiica unui cleric* (1935), *Aspidistra să trăiască* (1936) *O gară de aer* (1939), *Cărți sau țigări* (1946).

Adevărata recunoaștere i-au adus-o două volume de reportaje: *Drumul către Wigan Pier* (1937), despre viața minerilor dintr-un orașel din Lancashire, și *Omăgiu Cataloniei* (1938), despre experiența sa din timpul Războiului Civil din Spania. Dar cele mai populare romane, traduse în întreaga lume, rămân *Ferma Animalelor* (1945) și *O mie nouă sute optzeci și patru* (1949).

George Orwell a murit de tuberculoză în 1950 la vârsta de 47 de ani.

Ferma Animalelor este o fabulă politică în care Orwell satirizează revoluția comunistă din Rusia. Firește, animalele din ferma lui Jones comunică între ele ca oamenii și au vicii și, eventual, virtuți adoma lor. Astfel, calul Boxer „era un animal enorm, înalt de peste un metru optzeci și mai puternic decât oricare doi cai normali luați la un loc; o dungă albă care-i mergea de-a lungul capului până la nas îi dădea un aer destul de stupid și, de fapt, el nici nu era grozav de inteligent, dar toată lumea îl respecta pentru tăria lui de caracter și formidabila putere de muncă”. În schimb, iapa Clover „era corpulentă cu aspect matern, între două vârste, care nu-și recăpătase deloc silueta după cel de-al patrulea mână”; măgarul Benjamin era „cel mai bătrân animal din fermă și cel mai puțin sociabil”, iar corbul Moise, favoritul fermierului Jones, „era și spion, și informator, dar și un orator inteligent”; acesta susținea că există o țară misterioasă, numită Muntele de Zahăr Candel, unde mergeau toate animalele după moarte. Acolo, „era duminică șapte zile pe săptămână, trifoiul înflora tot anul, iar zahărul cubic și turta din sămânță de în creșteau în tufișuri” etc.

Bătrânul Senior, porcul Middle White, dorește să transmită un vis tuturor dobitoacelor din fermă, întrucât a înțeles „natura vieții pe acest pământ mai bine ca oricare alt animal din ziua de azi”. El le reamintește că viețile lor sunt „mizere, pline de trudă și scurte”, subliniind faptul că „Viața unui animal înseamnă mizerie și sclavie”, asta „Pentru că aproape întregul produs al muncii noastre ne este furat de ființele omenești” zice el. Deci „Omul este singurul nostru dușman adevărat”, fiindcă el, omul, „este singura ființă care consumă fără să producă. El nu dă lapte, nu face ouă, e prea slab ca să tragă plugul, nu poate fugi destul de repede ca să prindă iepuri. Cu toate astea, el este stăpân peste toate animalele. El le pune la muncă și le dă înapoi abia cât le este necesar ca să nu moară de foame; restul păstrează pentru el”. Porcul Middle White deplânge soarta tuturor și concluzionează că e o minciună să afirmi că „omul și animalele au interese comune și că prosperitatea unuia înseamnă prosperitatea celorlalte”. Interesant este faptul că porcii erau recunoscuți ca animalele cele mai inteligente, iar munca de a-i educa și organiza pe celelalte animale căzuse pe ei. Pornind de la învățăturile bătrânului Senior, trei porci, Napoleon, Snowball și Squealer (Guițătorul), au elaborat sistemul de gândire numit Animalism.

Fermierul intră într-o stare proastă, bea peste măsură, ajutoarele sale se lenevise, iar câmpurile au rămas nelucrate, năpădite de buruieni și animalele prost hrănite. Ele se revoltă și-i fugăresc pe Jones și ajutoarele sale, alungându-i de la fermă. Într-un timp scurt, animalele au distrus „tot ce le amintea de domnul Jones”. Casa fusese declarată muzeu, iar ferma „Conacul” a devenit „Ferma Animalelor”. Porcii Snowball și Napoleon, cei mai activi în dezbateri, nascocesc cele Șapte Precepte după principiile Animalismului:

I. Orice merge pe două picioare e dușman.

II. Orice merge pe patru picioare sau are aripi e prieten.

III. Nici un animal nu va purta haine.

IV. Nici un animal nu va dormi în pat.

V. Nici un animal nu va bea alcool.

VI. Nici un animal nu va ucide un alt animal.

VII. Toate animalele sunt egale”.

Se va observa că, încet, încet, porcii și câinii nu vor respecta nici unul din cele șapte precepte. „Porcii nu muncesc, dar le conduceau și le supravegheau pe celelalte animale” scrie autorul. „Întreaga conducere și organizare a fermei depindea de porci” zicea Squealer. „Noi veghem la bunăstarea voastră” adăuga el și le amenința că „dacă dau greș în datoria ce o aveam, Jones s-ar întoarce înapoi”. Squealer le băgase în cap ideea că animalele trebuie să înlăture definitiv speța umană și trebuie să se ferească de influențele omenești.

Jones se plângea oamenilor că fusese alungat „de o mână de animale ticăloase”. Proprietarii vecini cu *Ferma Animalelor* (Pilkington și Frederick) lansaseră zvonul „că animalele de acolo practicau canibalismul, că se torturau unul pe celălalt cu potcoave de fier încălzite la roșu și că își posedau femelele în comun”. Jones încearcă să recupereze ferma, dar dă greș. Au loc lupte între oameni și animale, moara de vânt este ruinată, iar porcul Snowball rostește: „Singurul om bun e omul mort”. Învingători vor fi animalele.

Se întâmplă că între cei doi porci, Snowball și Napoleon, izbucnesc neînțelegeri, dezacorduri, controversate cu privire la însăși mântărilor de primăvară. Snowball este înlăturat de Napoleon cu ajutorul câinilor crescuți de el, interzice dezbaterile și, mai apoi, le desființează, iar hotărârile vor fi luate de un comitet format din porci, „creierele fermei”, și transmise tuturor cu niște ordine, fără comentarii, cerându-le celorlalți „o disciplină de fier”. Firește, apare și aici poetul curții cu cântece și poeme encomiastice dedicate porcului Napoleon.

„Despre el se spunea întotdeauna, cu emfază „Conducătorul nostru, tovarășul Napoleon”, se inventaseră titluri precum: Părinte al tuturor Animalelor, Teroare a Omenirii, Protector al Comunității Ovine, Prieten al Răzuștelor”; adesea, câte o găină rostea: „Sub îndrumarea Conducătorului nostru, tovarășul Napoleon, am ouat cinci ouă în șase zile”, ba două vaci au exclamat, bucurându-se că beau apă din iaz: „Mulțumită conducerii tovarășului Napoleon, ce gust excelent are această apă!” Poetul Minimus a compus acest poem: „Părinte al copiilor,/ Izvor al bucuriilor, Stăpân care ne dă hrana!/ O, cum mi-e sufletul un con de foc,/ Dacă mă uit cu dor/ La ochiu-ți calm, poruncitor,/ Precum un soare fără nor, Tovarășe Napoleon! De la tine noi toți primim/ Tot ce din inimă dorim,/ Burți pline-n fiecare zi,/ Paie noi în fiecare cotlon./ Orice-animal, mare sau mic,/ În somn nu are griji, nimic,/ Tu ne veghezi ca un tătic./ Tovarășe Napoleon!/ De-aș fi avut un purcel mic,/ Până să fi crescut un pic,/ Cât o sticlă de un litru,/ Cât un sul lung de carton,/ Să-l fi-nvățat ar fi trebuit/ Fidel să fie, dăruit,/ Iar primul lui guiț rostit:/ Tovarășe Napoleon!”. Nimeni nu îndrăznea să spună ce gândea, să obiecteze cu privire la comportamentul porcilor, care nu respectau nici unul din cele șapte precepte, în schimb apare un nou precept: „NICI UN ANIMAL NU VA BEA ALCOOL ÎN EXCES”, asta fiindcă rămătoarele își permiteau câte un chiolhan stropit cu whisky.

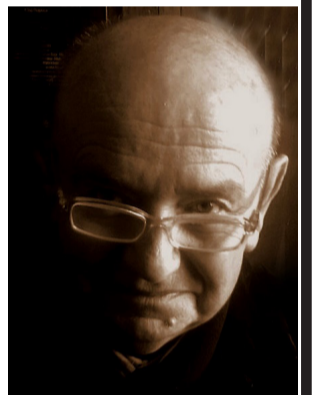
Lucrurile încep să se înrăutățească, vicleanul Squealer nu vorbea despre o reducere a rațiilor, ci de o reșezare a acestora, animalele credeau fiecare cuvânt rostit de el, care le spunea că trebuie să se bucure că sunt libere și că „Pe vremuri era mai rău”. Între timp, *Ferma Animalelor* este proclamată republică, a existat un singur candidat la conducerea acesteia în persoana tovarășului porc Napoleon, care rostește vorbe de neuitat: „Cea mai reală fericire constă în a munci din greu și a trăi puțin”. Porcii puseră mâna pe putere și începuseră să se îmbogățească, Squealer îi îmbroboada pe ceilalți, motivând că „Porcii trebuiau să depună eforturi uriașe, zilnic, la lucruri misterioase numite „dosare”, „rapoarte”, „note”, „memorandumuri”. Doar bătrânul măgar Benjamin era convins că „lucrurile nu fuseseră cu mult mai bune ori cu mult mai rele – foamea, greutățile și dezamăgirea, fiind legile de neclintit ale vieții”. În final, animalele ajunseseră și proprietare, și producătoare. Se bucurau că nu-i mai hrăneau pe „oamenii tiranici”, porcii încep să meargă doar pe picioarele dinapoi, (aluzia este elocventă), toate preceptele sunt șterse, rămânând doar unul: „Toate animalele sunt egale, dar unele animale sunt mai egale decât altele”.

Poetul

Lui Marcel Mureșeanu

A murit un poet. A muri înseamnă a ieși din scenă. Fără posibilitatea culiselor. O plutare de catifea deasupra milioane de morți. Deasupra celor vii. Fără întoarcere, fără răgaz. Același arghezian „nu-ți voi lăsa, drept bunuri după moarte, decât un nume adunat pe o carte”. O levitație magică nesperată în căutarea esențelor. Plutești, deci ești. Ai murit, deci ești liber în măduva tuturor lumilor.

Al. Jurcan

Filiala Cluj a Uniunii Scriitorilor din România anunță cu adâncă tristețe **încetarea** din viață a scriitorului **Marcel Mureșeanu**. **Odihnească-se în pace!**

Marcel Mureșeanu (28 noiembrie 1938, Cluj - 14 mai 2026, Cluj-Napoca). Poet, prozator. A absolvit Facultatea de Filologie a UBB Cluj (1960). Debut absolut cu poezii în *Tribuna* (1957). Până în 1965, profesor la Prundu Bârgăului, apoi la Suceava, ziarist, vicepreședinte și consilier-șef al Inspectoratului pentru Cultură (1985–1989, 1990–1996), director adjunct al secției sucevene a Teatrului Național „V. Alecsandri” din Iași (1985–1989), redactor-șef la „Pagini bucovinene” și la „Bucovina literară”. În 1996 revine în Cluj-Napoca în calitate de inspector la Inspectoratul pentru Cultură al județului. Director al Teatrului de Păpuși „Puck” (1997–2001), iar din 2007 senior-editor al revistei „Orașul”.

Volume: *Pe adresa copilăriei*, versuri, 1969; *Versuri de vacanță*, 1973; *Cel din urmă*, versuri, 1974; *Scrisori către prieteni*, versuri, 1978; *Amurgul furtunilor*, versuri, 1978; *Matineu*, versuri, 1984; *Viziune cu porumbelii călători*, versuri, 1987; *Călător în insomnie*, versuri, 1991; *Am fost de față*, versuri, 1993; *Capriciile săgetătorului*, versuri, 1997; *Pe mine mă caută*, 1998; *Șarpele casei*, 1998; *Monede și monade*, 2001; *Hărțuire textuală*, 2001; *Memoria lui Orfeu*, proză, 2002; *Schimb de întineric*, versuri, 2003; *Pregătit pentru a greși*, 2003; *Valea Tauris*, 2004; *Orbul pământului*, versuri, 2005; *Octogonul*, 2006; *Patima recunoștinței*, 2006; *Poeme 1968-2008*, 2008, cu o prefață de Irina Petraș; *Boeme*, ediție cu variante în franceză (Alexandru Jurcan), engleză (Cristina Tătaru), italiană (Gabriela Lungu), cu ilustrații de Irina Petraș; *Oracol*, 2010; *Cu voia corbului*, 2012; *Monede și monade IV*, 2012; *Cartea cu vise*, 2013, cu ilustrații de Irina Petraș; *O sută și una de poezii*, 2019; *Ultimul taciturn*, 2023; *Prădătorii*, 2023, cu o prefață de Ion Pop; *Monseniorul și Prințul*, 2024; *Albe*, 2025.

Inclus în *Poeți clujeni contemporani*, 1997, *Un pahar de lumină. Poeți contemporani clujeni*, antologie bilingvă româno-maghiară, 2005. Publică poezii, proză, cronică literară și plastică în „România literară”, „Familia”, „Steaua”, „Orizont”, „Ateneu”, „Convorbiri literare”, „Viața românească”, „Astra”, „Lucașul”, „Cronica”, „Bucovina literară” etc.

Premii pentru poezie al Festivalului Național „Mihai Eminescu”, Putna, 1990; Premiul Fundației Culturale din Bucovina, Suceava, 1997; Premiul pentru poezie al Filialei din Cluj a Uniunii Scriitorilor, Cluj-Napoca, 1998; Premiul „Ion Alexandru”, pentru poezie, al revistei Grai, Bistrița, 2004; Premiul pentru poezie al Filialei din Cluj a Uniunii Scriitorilor, Cluj-Napoca, 2004; Premiul „Bucovina literară”, pentru poezie, al Societății Scriitorilor Bucovineni, Suceava, 2004; Premiul „Negoiță Irimie”, al Filialei din Cluj a Uniunii Scriitorilor, pentru poezie, 2006; Premiul revistei *Orașul* pentru poezie, 2007; Premiul pentru Poezie al Festivalului Internațional Lucian Blaga, 2010.

Ordinul „Meritul Cultural” în grad de Cavaler, 2004. Cetățean de onoare al municipiului Cluj-Napoca.

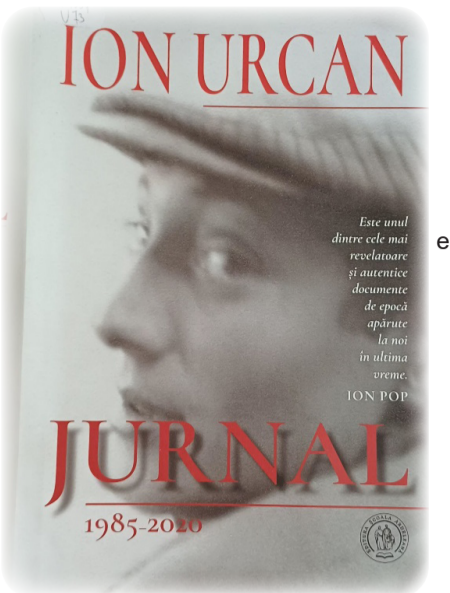
Gavril Moldovan

Cod al bunei-relei noastre creșteri și descreșteri culturale

Am început să citesc volumul: „Ion Urcan-Jurnal, 1985-2020”, Editura Școala Ardeleană, din curiozitate. Nu-l cunoșteam bine pe autor, știam doar că poet echinoxist, că i-a apărut o carte de poezii intitulată „Ad usum Delphini” și că face naveta ca dascăl de provincie la o școală de pe lângă Bistrița. După 1989, în ziarul la care lucram, am publicat, sub semnătura mea, o mică prezentare a volumului lui de versuri amintit mai sus, care, am aflat ulterior, nu i-a plăcut. Acum revin cu aceste rânduri la Ion Urcan și trebuie să spun de la început, că prezentul Jurnal e o lucrare monumentală de 1262 pagini, scrise impecabil, fără greșeli de ortografie (ce abundă acum în multe apariții editoriale), rod al unei minți lucide, atente la detalii, un jurnal curajos, bogat în informații și cu păreri personale din varii domenii, apărut la trei ani după dispariția prematură a autorului (n.1955-d.2020). În prefața semnată de poetul și criticul literar clujean Ion Pop se precizează că jurnalul publicat: „Este unul dintre cele mai revelatoare și autentice documente de epocă apărute la noi în ultima vreme.”

Văzând pe coperta exterioară reproduse aceste aprecieri, mi-am întărit hotărârea să citesc cartea, deoarece eu cred în discernământul și talentul de critic al lui Ion Pop. Notațiile diaristice ale lui Ion Urcan cuprind perioada critică a anilor 1985-2020, adică un interval 16 ani dinaintea Revoluției de la 1989 și două decenii după, totalizând 36 ani. Jurnalul e așa cum și-l descrie autorul lui la pagina 857: „Mie, unuia, mi se pare că textul e fluent, destul de sprinten, și că în pagini se conturează un personaj cu mica lui lume de oameni, de întâmplări, de cărți, de gânduri și de sentimente, trăind o epocă istorică deloc banală.” Aș adăuga la aceste autoaprecieri, ca să le zic așa, faptul că am citit volumul ca pe un roman, cu acțiune, chiar mai multe acțiuni care se mpletează curgător, dezvăluindu-ne întâmplări devenite uneori adevărate povestiri, bucăți de proză. Lectorul care parcurge aceste docte pagini își dă seama imediat că are de-a face cu o voce credibilă, iritată, o minte lucidă, justițiară, revoltată de ceea ce se petrecea în țară în acești ani ai diktaturii ceaușiste și ai perioadei de după 1989, când se părea că Dumnezeu și-a întors fața de la poporul român. Nimic nu mergea bine: învățământul, cultura, agricultura, industria ș.c.l., iar instaurarea democrației noastre originale după 1989 nu a adus aproape nimic benefic sub raportul normalizării climatului din țară. Adevărul celor relatate transpare din condeiul acid al unui profesor de limba și literatura română, care nu-și găsește loc în societate, ca navetist și intelectual devotat profesiei, căutând mereu un post vacant, împreună cu soția sa și ea profesoară și scriitoare talentată. Intelectual cu o solidă pregătire profesională, Urcan resimte dureros o acută nevoie de normalitate, de responsabilitate și exigență nu numai în sistemul educațional românesc, dar și în societate, în general. Apăsarea statornică a lipsurilor de tot felul, inconveniența navetelor făcute la diferite școli, împovărarea cu multe ore de curs, la clasă, viața cenușie a oamenilor nevoiți să înfrunte cozi interminabile pentru a se aproviziona cu cele necesare traiului, disprețul față de calitatea de om și de valori intelectuale din perioada comunistă, îl fac pe autor să redacteze pagini negre, agonice, acuzatoare față de această stare de lucruri, față de acest trai ponosit și rudimentar pe care nu-l meritam, dar care s-a năpustit implacabil asupra noastră. Viața multora e așa cum spune diaristul la pagina 704: „Dacă s-ar întâmpla, Doamne ferește, să mă îmbolnăvesc, n-aș avea bani pentru medic și medicamente, iar dacă aș muri, Ileana ar avea mare bătaie de cap cu înmormântarea... Muncim, doi oameni, nu avem copii...nu suntem pretențioși sau chelțuitori, abia putem supraviețui...Ar trebui să plecăm de aici...să părăsim acest loc blestemat în care n-am făcut altceva decât să ne lăsăm batjocoriți.” Din păcate acest fel de viață l-a resimțit, pe propria-i piele, marea majoritate a populației țării, care a început să părăsească România. Cele 1262 pagini se parcurg cu mare desfătare intelectuală, deoarece autorul are un stil atractiv, are talent de povestitor captivant, sunt scrise tranșant, fără menajamente, rod al însușirilor scriptice ale unei persoane instruite, elevate, apropiate erudiției. Jurnalul se citește, cum am spus mai sus, ca un roman, cu personaje, acțiune, dialog, portrete...Notațiile sale îl recomandă pe Urcan drept un om foarte cultivat. Multe dintre acestea sunt, de fapt, povestiri, cum sunt referirile la satul său natal și la strămoșii săi sau cele care îl au drept personaj pe Mircea Cărtărescu. Cunoștințele filologice se împletesc cu datele istorice în alcătuirea unor curioase etimologii. Urcan vorbea franceza, citea Biblia în engleză, avea cunoștințe literare precise, bine consolidate și asimilate, păreri originale, nu era străin de știința istoriei, filosofiei, manifesta curiozitate pentru orice putea stârni interesul și imaginația omului, cocheta chiar și cu fizica cuantică. Însemnările cvasizilnice, aserțiunile lui mustrătoare spun lucrurilor pe nume și îi vizează chiar și pe apropiații și cunoscuții lui, cărora le dezvăluie trăsăturile de caracter nu întotdeauna măgulitoare. Ca dascăl de limba și literatura română era mereu stresat de corectarea numeroaselor teze ale elevilor, muncă de salohor neplătită, care îi lua mult timp în defavoarea scrisului. Deși par făcute în fugă, notațiile exhibă exactitate și coerență, precizie în relatarea diverselor aspecte sociale, culturale, politice ori de altă natură. Îi plăcea să fumeze, să bea o pălincă, un pahar de vin bun, să mănânce o mâncare gustoasă, îl durea necazurile oamenilor și umiliința lor din timpul ceaușismului, își iubea părinții pe care mereu dorea să-i viziteze în satul său natal, Luna, județul Cluj, era conectat la viața culturală, devora cărți, nu la întâmplare, ci după criterii estetice, citea presa literară și îl scandalizau coteriile și precaritatea activității unor editori improvizați, care scot pe tarabe rebuturi. Era împotriva pornografiei și repugna practicile sexuale inadecvate, îl îndigna lipsa de discernământ instaurată peste tot, în școli, instituții, parlament, guvern. Îl hărțuiau mereu lipsa banilor și rezolvarea unor treburi gospodărești. Școala era obiectivul preferat. Pentru edificare, merită să reproducem un citat de la pagina 767: „...Clasele se umplu de o faună semianalfabetă, ignară, refractară de orice idee de educație și învățatură... Profesorii sunt, după noul sistem, „bagi fisa, iese diploma”! Toate aceste realități transpar din lectura acestui jurnal meticolos, care poate fi un cod al onoarei noastre pierdute, al deteriorării valorilor și oricărei bune intenții în timpul ceaușismului, chiar și după căderea lui. Moartea și boala îl speriau ca pe noi toți, dealtfel, era sensibil, își respecta soția și o lua cu el peste tot, la pescuit, la pădure...deși, uneori, neajunsurile căsniciei îl afectau. Latura lui umană nu putea suporta mitocănia, lipsa de educație și instruire a unor semeni, mizeria și promiscuitatea din jur. El acuză cu acribie politica odioasă a regimurilor, lașitățile, lipsa de igienă morală, sărăcia, decăderea vieții publice. Îl admonestează pe președintele Constantinescu pentru pasivitatea și amatorismul său politic, pe ministrul Marga și măsurile lui uneori neadecvate, pe alți suspuși și interpuși ai vieții culturale, politice și administrative ai țării. În acest sens se evidențiază calitățile de bun portretist ale autorului jurnalului. Reproducem portretul magistral făcut lui Gabriel Liiceanu, „omul care suferă de adevăr”, cum îl numește, „crispăt, ultragiagat, suferind în taină de naiba știe ce, avid de exercițiul celebrității, vorbind și privind de parcă ar fi spus întruna celor din fața sticlei: „Eu sunt Liiceanu, ați auzit? Iar voi nu sunteți decât niște becisnici anonimi care, orice ați face, nu veți putea sta lângă mine în vecii vecilor”. Liiceanu are un complex de egotism abia ascuns, combinat cu o hipersensibilitate morală catastrofică, producătoare de anateme și oracole sumbre, de amărăciuni saturniene, de suferință mocnită pentru tot ce umbrește Dreptatea lui Dumnezeu, cu care, probabil, se identifică”(pag. 812). Pana iritată a lui Urcan nu-i ocolește nici pe Nicolae Manolescu, Alex Ștefănescu, Andrei Marga, Andrei Pleșu pentru rătăcirii nedorite în sfera lor de mari vedete culturale. Ultimul a scris în „Dilema:” „domnule Constantin Noica”, uitând că apelativul acesta nu se poate adresa unei persoane decedate, deoarece „este o blasfemie, un sacrilegiu”

Ceea ce am scris mai sus e o față a jurnalului lui Ion Urcan. Există și o alta, rod al neînțelegerilor autorului cu o parte a scriitorilor bistrițeni și cu unii oameni de cultură din acest areal. Personal, nu-l pot aproba atunci când rostește cuvinte nu prea măgulitoare, chiar destructive, jignitoare cu adresă la unele aspecte ale culturii județului nostru în care a trăit și el. În însemnările de felul acesta Urcan își dezvăluie o altă față a caracterului său, resentimentul total față de oamenii de cultură bistrițeni și de tot ce întreprind ei. În ultimul timp boala lui reumatică se agravase, devenise tot mai iritabil, iar simptomele sfârșitului îl acaparau cu totul. Tensiunea psihică cauzată de boală îl apropie de formularea unor exagerări necuvenite, care îl definesc cu cuvinte ce se apropie de descalificare. Despre poezii și întreprinzătorii culturali din municipiu nu avea o părere foarte bună, deși în cele din urmă aceștia i-au acordat sprijin financiar pentru apariția post-mortem a volumului. La paginile 500-501 Urcan se lansează într-o suită de biciuiri și afirmații tranșante, care ar putea să șifoneze orgoliile multora.

Iuliu-Marius Morariu

Mărul amarului și dulceața inspirației

Constantin Necula e mai degrabă cunoscut în spațiul cultural românesc ca preot și predicator. Cărțile sale sunt îndobște centrate în jurul unor teme de actualitate din spațiul religios. Activitatea sa gravitează cu precădere în jurul chestiunilor omiletice, căci, cel în

cauză e titularul acestei catedre la Facultatea de Teologie Ortodoxă din Sibiu și autorul unor lucrări de referință în acest areal. Și totuși, recent apăruta carte de versuri intitulată *Măr amarului* vine să deconspire latura sa poetică. Ba mai mult, cel în cauză nu este la prima ispravă de acest fel (vezi: Constantin Necula, Gabriel Dumbravă, *Lumini din ochi*, Sibiu, Editura Muzeului Național Brukenthal, 2025), texte anterioare, ori albume publicate în decursul anilor, oferind o prețioasă măturie cu privire la modul în care reușește să pună slova în lucrarea ideii și să transmită stări aparte prin intermediul unor rânduri atent rostuite, ce dăltuiesc simțăminte aparte în sufletele auditoriului, sau în cele ale cititorilor, indiferent de formația, preocupările, ori stările lor.

Stihuri de inspirație creștină, gândurile lui sunt totuși străbătute de un lirism viguros, aducător de bucurie deopotrivă sufletului și ochiului. Pastelul, pe care poetul decide să-l îmbrace, aidoma altor contemporani slujitori ai altarului, precum Ioan Pinteș (vezi: *Casa Teslarului*), în straie de sărbătoare, vine nu doar să descrie peisaje terestre, ci să se constituie în adevărate punți înspre cer. Iată un astfel de exemplu:

„Cartilagii de cer, frunzele leagănă vântul. / Sprintene, morțile semenilor mei se strecoară la somn. N-apuc decât să le mai cer iertare că le supraviețuiesc. / Voi veni, voi veni ca un cartilagiu de lut în căutarea Izvorului / Să-mi umplu țesătura de pământ cu luciri de rouă. / Ziua cea neînserată, Raiului neapusă lumină... / Frunzele toanei, lujerii învierii din muguri. / Trăim, în fapt, o Primăvară fără de sfârșit, / Neînserată Primăvară. Trupul meu, cartilagiu de lut / Sufletul meu, / nod de lumină neapusului...” („A patra”, p. 8).

Meditativ, Constantin Necula lasă condeiul să dea glas unor trăiri intense, cu un iz aparent bacovian. La o privire atentă se poate observa, însă, diferența de mesaj și tonus. Astfel, elegii precum cea de-a noua vin să vorbească despre sentimentul de vinovăție care-l încearcă pe cel în cauză și despre contrastul între acesta și bucuria pe care le-o dorește celor care rămân după plecarea lui. Sentimentul iertării și al resemnării transpare, parcă, din slovele celui cu pricina:

„Vinovat sunt de toate valorile măriei ce-mi risipesc sarea din suflet / Aruncat între treptele unei faleze înțepente de frig / Sufletul meu ține vina în el ca floarea, moartea. / Ce va fi când nu voi mai fi eu vinovat de toate cele rele / Ce-ți strică bucuriile / Plângerile și râsurile deopotrivă. / Vinovat. Mormântul meu va ține în podmol / Gândurile, zicerile, facerile mele. / Bucuroși rămâneți, bucuroși. / Nimic din ce trăiesc nu vă va mai tulbura. / O vreme copiii mei mă vor purta ca pe un cearcăn”. („A noua”, p. 15).

Dezingambat și mustind a mesaj de inspirație creștină, volumul *Măr amarului* al părintelui Constantin Necula, apărut în anul 2025 la Iași se constituie nu doar într-o frumoasă revărsare a preaplinului inimii autorului, ci și într-o complexă invitație. La meditație, adăstarea asupra adevăratelor valori ale vieții, redescoperirea spiritualității ca pilon al vieții umane, ori la acceptarea iubirii ca antidot pentru tristețe. Bun vorbitor și om erudit, autorul nu se dez-minte nici ca autor. Reușește ca din țesătura cuvintelor bine alese să întrețese adevărate brocarturi lirice, menite a încânta ochiul, a veseli sufletul și a pofti la nostalgie și visare.

Mihai Vintilă

Lumina se topește răscolitor

Volumul „Eouri lungi de dor”, semnat de Aurelius Belei și publicat în 2026 de editura Orfeu din București, reprezintă o colecție de poezii ce abordează teme precum dorul, iubirea și frumusețea într-un mod sensibil și delicat. Poeziile prezentate în această carte reflectă o viziune lirică creștină, dar plină de sinceritate, în care autorul încearcă să exprime trăiri și stări interioare în cuvinte cât mai naturale, uneori cu atingeri de metaforă.

Din cele 86 de poezii, multe având în titlu cuvântul „elegie”, am selectat câteva care cred că dau direcția poetică a acestui volum.

Primul poem selectat de mine, intitulat „Amintire de dor”, introduce cititorul într-un univers al amintirii și al nostalgiei. Belei folosește imagini subtile, precum „cu șoapte de rai nerostit” sau „lumina care se topește răscolitor”, pentru a crea o atmosferă de liniște interioară și de melancolie blândă. Poezia pare a fi o reflecție asupra momentelor de liniște sufletească, în care dorul devine o stare aproape mistică, fără a deveni apăsată sau excesiv de sentimentală.

Cu un limbaj simplu, reușește să transmită ideea că anumite stări de dor și amintire pot fi, totodată, și o sursă de mângâiere, o legătură cu ceva mai înalt și mai pur.

Poezia „Adevărul” continuă această cugetare asupra iubirii și a trăirilor profunde. Poetul vorbește despre un „singur sărut” ce rămâne neplâns și viu, adică un gest de iubire sinceră, care nu are nevoie de cuvinte sau lacrimi pentru a fi autentic. În versurile lui Belei, iubirea devine o forță ce pătrunde până în măduva ființei, dând sens și frumusețe vieții. În același timp, autorul vorbește despre o nevoie de liniște și acceptare, de a trăi clipa cu sinceritate și de a găsi în iubire un nou început. Încheierea poeziei sugerează o încredere în Dumnezeu, ca fiind cel care sprijină și dă sens acestor experiențe.

O altă poezie asupra căreia m-am oprit este „Șoaptă”. Un poem în care frumusețea devine un dar venit dintr-o zare străină, dintr-un loc necunoscut, dar plin de lumină. Belei vorbește despre o „floare de dor” și despre un „răsărit îndrăznit”, simboluri ale unor începuturi și ale speranței. În această poezie, iubirea și admirația se exprimă într-un mod discret, aproape în șoaptă, dar cu o intensitate ce pare să pătrundă în fiecare cuvânt. Autorul vorbește despre o frumusețe ce deschide cerul și care, într-un fel, devine o comuniune între om și divin. În acest poem, iubirea nu se exprimă prin excese sau prin expresii elaborate, ci printr-o admirație sinceră și o dorință de a trăi clipa prezentă cu toată ființa.

Per ansamblu, poeziile lui Aurelius Belei pot fi considerate o reflecție asupra sentimentelor cele mai adânci. Limbajul folosit de autor este clar, aproape laconic, dar reușește cumva să transmită emoție și să creeze o atmosferă de intimitate între poet și cititor. Nu sunt elemente stilistice spectaculoase sau figuri de stil extravagant, ci mai degrabă o exprimare sinceră a trăirilor interioare, fără să încerce să impresioneze prin tehnici poetice complicate. În această simplitate se ascunde o anumită frumusețe, pentru că poeziile lui Belei nu caută să impresioneze prin efecte, ci să atingă sufletul într-un mod direct și sincer.

Tematica poeziilor este abordată cu o anumită delicatețe. Dorul, iubirea, frumusețea – toate sunt prezentate ca stări naturale, aproape inevitabile în existența omului. Poeziile nu sunt încărcate de exagerări sau de expresii pompoase, ci se bazează pe o sinceritate discretă, pe imagini simple, dar pline de sugestie. De exemplu, imaginea „lumina se topește răscolitor” sau „cărări nesfârșite de flori” creează o atmosferă de vis și nu devin copleșitoare.

Un aspect interesant al acestor poezii este modul în care autorul reușește să păstreze un echilibru între contemplare și acceptare. Poetul nu caută să impună soluții sau răspunsuri, ci doar dorește să împărtășească trăirile sale, lăsând cititorului libertatea de a se identifica și de a-și găsi propriile eouri în această poezie. Belei creează un spațiu de reflecție și de întoarcere către sine.

„Eouri lungi de dor” nu este o carte de poezie care să impresioneze prin originalitate sau tehnică excepțională, ci mai degrabă o colecție de versuri sincere, care vorbesc despre aspecte universale ale sufletului uman.

Aurelius Belei își continuă călătoria poetică creștină, cu un limbaj direct și cu o sinceritate discretă, ceea ce face ca poeziile sale să fie accesibile și cumva apropiate cititorului.

Mai trebuie menționat faptul că volumul beneficiază de un cuvânt înainte semnat de profesor universitar dr. Radulian Tatu, care observă tocmai dragostea fără egal a autorului, pe care o aseamănă cu o predică ce curge din minte spre suflet.

Volumul se încheie cu un curriculum vitae al autorului, care reflectă preocupările sale literare, precum și lunga participare la concursuri, precum și aparițiile numeroase în zona revistelor literare.

Într-o lume adesea agitată și complicată, aceste poezii pot fi o oază de liniște, o invitație la descoperirea celorlalți și, în final, pe sine.

Aurelius Belei, Eouri lungi de dor, București, editura Orfeu, 2026, 122 pagini.

Mircea Daroși

Un roman al durerii și al destinului implacabil

„Despre viață nu se poate scrie decât cu un toc înmuiat în lacrimi”

Emil Cioran

Publicat în cursul anului 2024, la Editura Actaeon Books din Baia Mare, romanul „Blestemat a fi oricare” reconfermă măreția scrisului Valeriei Bilț. Volumul este însoțit de o prefață semnată de criticul literar Daniela Sitar- Tăut și o postfață de prof. universitar Ioan Chirilă, adevărate elogii aduse autoarei.

Conceput după tragicul eveniment care a avut loc în familia Leliei, profesoara de limba română din Târgu Lăpuș, dar abandonat mai mulți ani din cauza unei bariere afective profunde, romanul este reluat după douăzeci de ani, când autoarea consideră că scrisul ar putea fi pentru ea o încercare de a-și vindeca sufletul. Începutul este o mărturisire a stării sale deplorabile provocate de evenimentul care i-a făcut „țândări viața”: „Sunt o zombie. Respir, dar nu gândesc. Mă mișc, dar nu știu încotro. Vorbesc, dar nu știu ce. Ascult, dar nu aud nimic. Văd culorile, dar tot universul meu e negru. Sunt cernită. În vestimentație, în minte, în suflet și în trup. Zac în beznă...Plâng întruna și nu pot decât să bâigui printre lacrimi, iubitul mamei, iubitul mamei”

Profunzimea emoțională și spiritală a romanului este dată de un talent bine conturat în arta scrisului și un stil literar exersat pe tărâmul limbii române: expresivitate, coerență și frumusețe lăuntrică. Subiectul gravitează în jurul pierderii premature a unicului său fiu, la câteva zile după promovarea examenului de bacalaureat, într-un accident de automobil provocat de un prieten vitezoman. Horia este un tânăr mai matur decât l-ar fi vrut anii săi, având în față un viitor strălucit și o mamă care l-a iubit poate mai mult decât trebuia, o mamă îngrijorată tot timpul, ca nu cumva să i se întâmple ceva puilului ei drag, care o găsește mereu plângând: „De ce plângi, Doamna? Așa i se adresa el, din respect pentru nobila ei profesiune. - Plâng din cauza ta... Că tu ești mereu plecat și eu sunt îngrijorată că ți se va întâmpla ceva... Nu știu ce, dar mereu mă tem de tine...Și pentru că nu înțeleg de ce mă tem, plâng continuu...”

Întregul roman stă sub semnul destinului, al coincidențelor, presentimentelor și a viselor oraculare. Aceste presimțiri sunt numeroase și încep de la „auzul clopotelor când nicio biserică nu trage clopotele, nici de mort, nici pentru ora exactă”, de la refuzul țigăncii de a-i citi viitorul în palmă, la apariția Maicii Domnului în apa cu lumânare pregătită de Nushi, cea care pretindea că poate comunica în acest fel cu spiritele, la visele naratoarei, când i se arată o cruce cu Isus răstignit care se rotește și de pe care se uită la ea cu compasiune și cu milă un Isus-Om, un vis devenit leitmotiv și reprezentat cu măiestrie pe copertele cărții de Lucian Dobărtă.

Titlul romanului pornește de la cuvintele lui Horia „Blestemat a fi oricare”, rostite într-un vis și destăinuite și mamei sale, care îl roagă să le noteze pe hârtie, considerându-le avertismente. Spaima ei că aceste cuvinte se vor adevăra, o împinge într-o stare de blocaj emoțional și o face să accepte ideea unui destin implacabil. Dacă ar fi fost „oricare”, ar fi însemnat un destin anonim, o neîmplinire socială. Dar „oricare” trimite la hazard, la ideea că oricine poate fi alesul sortii, al morții.

Visele, în general, ocupă un loc important în roman și sunt puse pe seama unei coincidențe cu lumea reală: moartea lui Bujorel, fratele Leliei de 16 ani, a părinților naratoarei, a soțului său, Victor, a lui Horia, și a celorlalți doi tineri care și-au găsit sfârșitul în același accident.

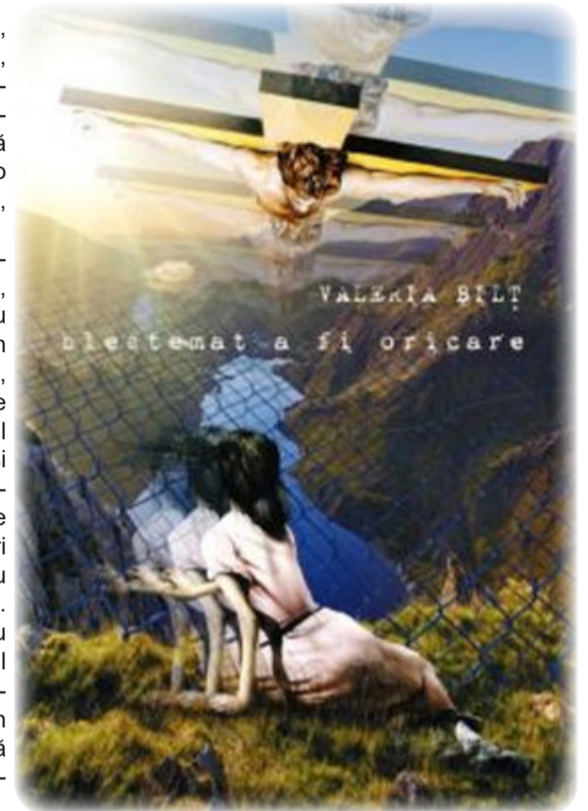
Romanul este structurat pe două părți: „Sunt blestemat a fi oricare” și „Bardo”, urmate de un „Epilog”. Tilurile secundare, destul de numeroase, conturează momentele importante din roman. Punctul culminant al narațiunii îl reprezintă scena în care Lelia se află la morgă în fața fiului său întins pe o masă imensă de piatră. Cu sufletul răvășit de durere, îl îmbrățișează, îi pipăie obraji și îi sărută mâinile: „Horică, Horică, trezește-te! Ce-i cu tine, dragul mamei? Scoală-te, te rog, scoală, ce-ai pățit?!”

Cea de-a doua parte a romanului este o căutare a sensului întâmplărilor care au dus la despărțirea mamei de fiul său, este o încercare de interpretare a viselor în care Horia apare în diferite ipostaze ale vieții sale. El își dorea foarte mult să își vadă mama fericită, drept pentru care îi făcea mereu același îndemn: „Ești tânără și singură! Ești frumoasă și n-ai pe nimeni! Trebuie să pleci, aici n-ai nicio șansă să-ți găsești un bărbat potrivit. Și trebuie să te înscrii la doctorat! Să-ți iei mașină, să te măriți! Du-te din orașul ăsta care nu e pentru tine!”

Îndeplinindu-i dorința testamentară, după câțiva ani de la trecerea lui în eternitate, Lelia își ia doctoratul în filologie, pleacă pentru o vreme în străinătate, publică cărți de proză și poezie, dar durerea din suflet nu-și găsește însă alinare.

Romanul cuprinde și câteva aspecte legate de rețeaua traficantilor de droguri, a emigrării, dar și despre lumea satului și a orașului patriarhal. Vocea colectivă este atât de puternică, încât amplifică dezastrul sufletesc al protagonistei. Semnificativ în acest sens este subcapitolul „Gânduri pentru eternitatea lui Horia” în care, tinerii își exprimă prin scrisori regretul plecării lui neașteptate.

„Cartea nu se adresează doar intelectului, ci și afectivității. Durerea mamei, imposibil de vindecat se transformă într-un spațiu al jelaniei și neuitării. Romanul Valeriei Bilț confirmă pe deplin că „suferința cea mai profundă aduce la viață operele cele mai valoroase”.

Const. Miu

Actualitatea publicisticii eminesciene

Activitatea publicistică a lui Mihai Eminescu la ziarul **Timpul** (1877–1883) nu a fost o simplă prelungire a geniului său poetic, ci un exercițiu de chirurgie socială. Într-o perioadă de efervescență post-independență, Eminescu s-a poziționat ca principalul adversar ideologic al Partidului Liberal. Critica sa nu viza modernizarea în sine, ci modul artificial, „importat”, prin care aceasta era realizată. Prin denunțarea „formelor fără fond”, Eminescu și-a asumat rolul de **conștiință critică**, transformând coloanele ziarului într-o tribună de unde a atacat fundamentele construcției statale liberale, pe care o considera o „clădire pe nisip”, poatrăgându-și astfel ura viscerală a elitei liberale, fiind perceput ca un reacționar periculos, când, în fapt, el era un apărător al dezvoltării organice a statului.

Intrarea sa în redacția oficiosului conservator a coincis cu un moment de răscruce: obținerea Independenței de stat. În timp ce elita liberală celebra triumful „formelor” moderne de inspirație occidentală, Eminescu a sesizat fragilitatea „fondului” autohton. El a înțeles că un stat nu devine modern doar prin simpla traducere a unor legi sau prin mimarea unor instituții străine, ci prin consolidarea forțelor sale productive interne. Din acest motiv, articolele sale au depășit adesea polemica politică imediată, căpătând dimensiunea unor tratate de economie politică și sociologie. Această intransigență i-a atras o ură viscerală din partea adversarilor politici. Liberalii, pe care îi numea „pătura superpusă”, l-au perceput ca pe un inamic public, deoarece Eminescu nu critica doar actele lor de guvernare, ci îi acuza că au creat un aparat birocratic imens care sufoca singura clasă producătoare reală – țărâna. În ochii liberalilor, Eminescu era reacționarul care refuza progresul; în realitate, el era vizionarul care avertiza că progresul fără muncă și fără rădăcini organice duce la sclavie economică. Publicistica sa de la **Timpul** rămâne, așadar, un rechizitoriu la adresa „minciunii politice” și un proiect de țară bazat pe adevărul muncii și al identității naționale.

În primele rânduri ale articolului său, din 23 decembrie 1977, Eminescu stabilește o axiomă care ar trebui să stea la baza oricărei strategii de dezvoltare: „Materia vieții de stat e munca”. Pentru el, bogăția unei națiuni nu se măsoară în instituții abstracte sau în cifre de import-export controlate de intermediari, ci în capacitatea de a genera valoare adăugată prin efort propriu. Diagnosticul său privind inechitatea dintre statele industriale și cele agricole este de o precizie chirurgicală, relevând motivul pentru care un popor agricol va rămâne mereu „la coada” civilizației, dacă nu își dezvoltă propriile capacități de transformare a resurselor. Eminescu explică mecanismul pervers al pauperizării: țărânul muncește o vară întreagă pentru a produce grâu sau lână, produse pe care le vinde la prețuri derizorii, pentru ca ulterior să răscolească aceleași materii prime sub formă de produse finite, prelucrate în străinătate, la prețuri de zece ori mai mari. Acest decalaj nu este doar economic, ci și moral: munca industrială, calificată, încorporează inteligență și timp, în timp ce munca agricolă brută rămâne captivă factorilor naturali și hazardului.

Dacă privim peisajul economic de astăzi, relevanța acestor rânduri este tulburătoare. România continuă să opereze în paradigma „icoanelor” denunțate de Eminescu. Suntem printre primii exportatori de cereale din Uniunea Europeană, dar importăm masiv produse de panificație și alimente procesate. Exportăm bușteni și importăm mobilă de lux. În termeni eminescieni, trimitem „ocaua de lână” pentru a primi înapoi „firul de lux”. Transferul valorii adăugate în afara granițelor se relevă, în zilele noastre prin dependența tehnologică. În timp ce forța de muncă românească este exportată sub formă de muncitori sezonieri sau angajați în sectoare cu valoare adăugată mică (lohn), consumul intern este alimentat de tehnologie și bunuri de larg consum produse în economii care au înțeles lecția industrializării. „Icoana nouă” a consumerismului pe datorie este doar forma modernă a luxului comandat din străinătate, pe care îl deplângea Eminescu, un lux care nu reflectă o creștere a productivității muncii naționale, ci o adâncire a decalajului dintre ceea ce producem și ceea ce ne amăgim că posedăm.

În articolul din 17 iulie 1979, discutând despre **statul ca formă** versur **sărăcia ca substanță**, Eminescu părăsește zona strict economică, pentru a intra în cea a sociologiei statului. El definește conceptul de „sărăcie” nu doar ca lipsă de resurse materiale, ci ca un fenomen psihologic și social cu profunde implicații morale. Pentru autor, „sărac e cel ce se simte sărac”, cel care este împins de un sistem de valori străin să își dorească mai mult decât poate produce în mod real. Această tensiune între nevoile artificiale create și posibilitățile de producție națională generează ceea ce el numește „sclavia modernă”. Eminescu atacă direct modul în care statul liberal a fost structurat: ca un aparat de consum, care nu participă la producție, ci doar o taxează (a nu se uita creșterea TVA-ului, la 21%, a accizelor la tutun, alcool și carburanți, mărirea impozitelor pe proprietăți și a dividendelor, „cadorisiri” ale Guvernului Bolojan, din zilele noastre). El observă că numărul celor care „mănâncă” din munca altora a crescut disproporționat față de brațele de muncă real productive. În viziunea sa, clasa de mijloc nu s-a format prin acumulare de capital și meserii, ci prin ocuparea funcțiilor publice, transformând administrația într-un refugiu pentru cei care nu au o vocație productivă.

Relevanța acestui diagnostic pentru România actuală este de o evidență dureroasă. „Sărăcia” despre care scria Eminescu se regăsește astăzi în frustrarea socială a unei populații educate să consume standarde occidentale, pe salarii de economie periferică. Suntem captivi în ceea ce sociologia modernă numește „frustrare relativă”: o națiune care privește prin vitrina digitală către luxul global, dar a cărei economie reală nu poate susține acel nivel de trai, fără îndatorare masivă. Critica lui Eminescu la adresa aparatului de stat supradimensionat este oglinda discuțiilor actuale despre „statul gras” (cum zicea un *clasic încă în viață*, fost chiraș la *Palatul Cotroceni*) și sectorul privat sufocat de taxe. Astăzi, ca și atunci, există o presiune imensă pe umerii micului producător sau al antreprenorului, pentru a susține o birocrație care, de multe ori, funcționează ca un mecanism de autoreproducere politică. Fenomenul „fugei la stat”, unde siguranța salariului bugetar este preferată riscului creației industriale sau agricole, este exact „boala” pe care Eminescu o identifica sub numele de „lipsă de aptitudini productive”.

Trecem la una dintre cele mai profunde reflecții eminesciene despre natura libertății. În articolul di **Timpul** apărut la 4 august 1879, gazetarul demontează iluzia egalității

liberale. El afirmă că „omul are pe atâta libertate și egalitate, pe câtă avere are”. Fără o bază economică, libertatea de vot sau drepturile politice sunt simple abstracțiuni, care ascund o sclavie reală în fața capitalului străin sau a intermediarului (samsarului). Eminescu analizează aici raportul dintre industriaș și agricultor, arătând cum nația agricolă este forțată să schimbe munca brută a sute de oameni pe munca rafinată a câtorva meșteșugari străini. El deplânge faptul că marea masă a poporului, țărâna, este singura care plătește pentru luxul și instituțiile „importate”, fără a primi în schimb instrumente de progres real.

Astăzi, această „sclavie” s-a rafinat, dar substanța ei rămâne aceeași. Vedem cum egalitatea juridică a cetățeanului european este adesea umbră de inegalitatea economică flagrantă. România rămâne o sursă de forță de muncă ieftină pentru marile economii ale statelor occidentale, un rezervor de „brațe” care pleacă să producă valoare adăugată în alte părți, așa cum Eminescu descria exportul de energie umană nevalorificată local. De asemenea, tema intermediarilor („samsarii”) este mai actuală ca niciodată. Lanțurile de aprovizionare globale fac ca producătorul român să primească o fracțiune din prețul final al produsului, în timp ce grosul profitului se scurge către entități care doar „manipulează” marfa, nu o produc. Suntem într-un moment în care, deși avem legi moderne și suntem parte din structuri internaționale de prestigiu, baza noastră productivă este încă subminată de lipsa de capital autohton și de investiții în tehnologie, confirmând temerile lui Eminescu: o națiune care nu produce, ci doar consumă ceea ce alții creează, își amânează, în fapt, libertatea viitoare.

Eminescu își focalizează atenția pe eșecul sistemului de învățământ rural și pe modul în care capitalul de inteligență al națiunii este irosit, într-un articol publicat în **Timpul**, la 13 august 1882. Autorul descrie o realitate cruntă: școala de la sat, în loc să fie un motor de emancipare, a devenit o „vexațiune” administrativă. Țărânul vede în școală o povară, nu pentru că ar respinge cultura, ci pentru că instituția, așa cum a fost proiectată de liberali, este ruptă de realitățile economice ale comunității. Eminescu subliniază un paradox dureros: în timp ce statisticile oficiale raportează progrese, în realitate, majoritatea copiilor rămân captivi analfabetismului funcțional, fiind folosiți la munca câmpului în timp ce figurează în registre. Mai mult, el atacă „selecția negativă” din administrație și învățământ, unde posturile sunt ocupate de oameni „ignoranți și vicioși”, numiți pe criterii de loialitate politică, transformând educația într-o formă goală care nu produce „forțe productive”, ci doar viitori consumatori de buget.

Actualitatea acestor pagini este, probabil, cea mai frapantă dintre toate. Discrepanța dintre mediul urban și cel rural în ceea ce privește calitatea educației rămâne „marea falie” a României de astăzi. Avem, ca și în 1882, o rată a abandonului școlar și a analfabetismului funcțional care ne plasează la periferia Europei, demonstrând că școala nu a reușit nici acum să devină un instrument real de ascensiune socială. Mai mult, critica lui Eminescu privind risipa capitalului uman prin orientarea tinerilor către cariere teoretice și administrative, în detrimentul meseriilor practice rezonă cu criza actuală a forței de muncă calificate. „Sfânta foame a bugetului”, despre care scria el constă astăzi în presiunea imensă pe posturile de stat, percepute ca singurele refugii de stabilitate într-o economie fragilă. Suntem martorii aceluiași fenomen de „diplomatită” – proliferarea titlurilor academice, fără acoperire în competențe reale –, care produce, așa cum avertiza poetul, o generație de tineri dezorientați, inadaptați pieței muncii productive și dependenți de mecanismele asistențiale sau politice.

Plecând de la ideea că **munca este singura sursă de valoare**, el a anticipat toate blocajele cu care ne confruntăm astăzi:

dependența economică de piețele externe și lipsa prelucrării interne a resurselor.

statul birocratic ce sufocă inițiativa privată și produce inechitate.

educația de formă, care ignoră realitățile practice și meritocrația.

Ura viscerală pe care liberalii i-au purtat-o a izvorât din faptul că Eminescu a îndrăznit să spună că o națiune nu se „inventează” prin decrete și legi traduse, ci se crește prin protejarea propriei substanțe vitale: omul care produce. Astăzi, recitindu-l pe Eminescu, înțelegem că actualitatea sa nu este o coincidență literară, ci dovada faptului că problemele structurale ale societății noastre au rămas, în esență, nerezolvate. „Icoanele vechi” ale moralității și muncii organice rămân, în continuare, singura alternativă viabilă la „icoanele noi” ale formalismului și consumului pe credit. Să reținem cum mecanismele economice și sociale prezentate de gazetar: de la exportul de materii prime neprelucrate, până la inflația de diplome fără acoperire, toate acestea au rămas puncte nevralgice ale societății noastre. Articolele lui Eminescu ne reamintește că modernizarea reală nu este un proces de „copy-paste” al instituțiilor străine, ci o construcție care trebuie să plece de la valorizarea muncii și a educației aplicate.

Notă: Am folosit ca sursă articolele semnate de Eminescu, reunite în volumul **Mihai Eminescu – ECONOMIA NAȚIONALĂ** (antologie, studiu introductiv, note și comentarii de Vasile C. Nechita), Editura Junimea, Iași, 1983.

Cărți primite la redacție

ROMULUS MOLDOVAN

Izvorul, fluviul
și ancora /
El manantial, el río
y el ancla

EDITURA
TRIBUNA
-2025-

Ionela-Silvia Nușfelean

Scrisori de mai cu Nichita Danilov

Concursul Național de Creație Literară și Artistică „Scrisori de mai”, ediția a XI-a, 2026, și-a desemnat câștigătorii liceeni. La această ediție, am avut privilegiul de a-l avea invitat special pe poetul Nichita Danilov, distins anul acesta, la Botoșani, cu Premiul Național de Poezie „Mihai Eminescu”, pentru Opera Omnia, căruia revista „Mișcarea literară” i-a dedicat un dosar de autor, în nr. 1/ 2026.

Aproximativ 100 de liceeni din mai multe județe ale României și din Republica Moldova au intrat în atelierul creativ al „Scrisorilor de mai”, imaginând scrisori, în poezie sau proză, ilustrate plastic (în orice tehnică) sau prin grafică digitală (în orice program de procesare imagine; neacceptându-se lucrări generate cu inteligența artificială).

Liceenii au scris „Scrisoare unui suflet de la Second-Hand”, pornind de la poezia „Second-Hand” de Nichita Danilov, cuprinsă în volumul „Suflete la Second-Hand”, Editura Vinea, București, 2000, precum și în antologia „Amurgul orașelor”, Editura Tracus Arte, București, 2013.

În preambulul premierii, joi, 28 mai a. c., a avut loc în cadrul Cenaclului Coșbuc, în Clubul Coșbook al Bibliotecii Județene din Bistrița, un dialog viu între poetul invitat și tinerii bistrițeni care scriu sau sunt pasionați de lectură. Nichita Danilov a citit din creația proprie, a răspuns unor întrebări din public, a oferit un feedback tinerilor care au citit din creația proprie – Teodora Olar, Amalia Levey, Cristiana Sigmirean, Robert Szasz, dând mărturie despre literatura care unește generații, oferă alternative de trăire autentică. Manifestarea a

fost moderată de Olimpiu Nușfelean și Ioan Pinteau.

Vineri, 29 mai, la Casa Colecțiilor și a Documentelor de Patrimoniu din Bistrița, în găzduirea caldă a bibliotecarelor Gabriela Molnar și Laura Seserman, a avut loc Premiera Scrisorilor de mai, secțiunea liceu și a fost lansată revista „Mișcarea literară”, nr 1/ 2026, cu un dosar de autor dedicat scriitorului invitat. Secvențe ale dosarului de autor Nichita Danilov au fost prezentate de Victor Știr, Alexandra Mânzat, Adrian Iliuță. Grupajul conține, pe lângă recenzii ale celor prezenți la eveniment, și materiale semnate de Teodora Uilean, Paul Mark Precup, Menuț Maximilian, Aurel Scridon, o proză inedită a lui Nichita Danilov, referințe critice, date biobibliografice, un album foto și un interviu realizat de Olimpiu Nușfelean. Despre reviste a opinat și profesor dr. Carmen Ardelean de la Liceul Pedagogic „Gheorghe Șincai” din Zalău, prezentă la eveniment și în calitate de profesor coordonator al unor eleve laurate. Nichita Danilov, spiritual, puncta, între prezentări, detalii din atelierul său de creație, împărtășiri care nu pot decât să inspire. Momentul a fost moderat de Olimpiu Nușfelean, directorul publicației amintite.

Juriul, constituit din scriitori, artiști plastici și cadre didactice: Nichita Danilov – președinte, Hanna Bota, Mirela Orban, Niculina Pop, Andreea Târziu Gal, Paul Târziu Gal – membri, a acordat următoarele premii:

Secțiunea Poezie ilustrată plastic - individual:

Premiul I, Buboly Nora, clasa a X-a, Palatul Copiilor Bistrița, prof. coord. Nușfelean Ionela; Premiul II, Toderaș Paula, clasa a IX-a, Liceul Tehnologic „Constantin Brâncuși”, Dej, prof. coord. Ilieș Ioana și Tinca Adina; Premiul III, Lăzurcă Teodora-Laurenția, clasa a XI-a, Liceul Teoretic „Radu Petrescu”, Prundu Bârgăului, prof. coord. Levey Cristina Alina.

Secțiunea Proză ilustrată plastic - individual:

Premiul I, Dumbrăvean Alexandra, clasa a XII-a, Liceul de Muzică „Tudor Jarda”, Bistrița, prof. coord. Berbecar Ioana-Maria; Premiul II, Bălan Ioana Nectaria, clasa a XII-a, Palatul Copiilor Bistrița, prof. coord. Nușfelean Ionela;

Premiul II, Efros Laura, clasa a X-a, Liceul Tehnologic „Alexandru Borza”, Cluj Napoca, prof. coord. Torge Nadia;

Premiul III, Șomfelean Maria, clasa a IX-a, Liceul de Muzică „Tudor Jarda”, Bistrița, prof. coord. Berbecar Ioana-Maria.

Secțiunea Scrisoare ilustrată plastic – echipe:

Premiul I, Levey Amalia Elisabeta și Țermure Iasmina Maria, clasa a X-a, Colegiul Național „Andrei Mureșanu”, Bistrița, prof. coord. Abrudean Marieta;

Premiul II, Ruse Răzvan-Florin și Toader Sabina-Elena, clasa a XII-a, Liceul Teoretic „Grigore Moisil”, Tulcea, prof. coord. Agache Oana Gabriela;

Premiul II, Ciobanu Ana și Tănăsă Dragoș, clasele a XI-a/ a XII-a, Palatul Copiilor Bistrița, prof. coord. Nușfelean Ionela și Morar Diana;

Premiul III, Moroti Cosmina-Miruna, Mitrasca Antonia, clasa a XII-a, Liceul Pedagogic „Gheorghe Șincai”, Zalău, prof. coord. Ardelean Carmen.

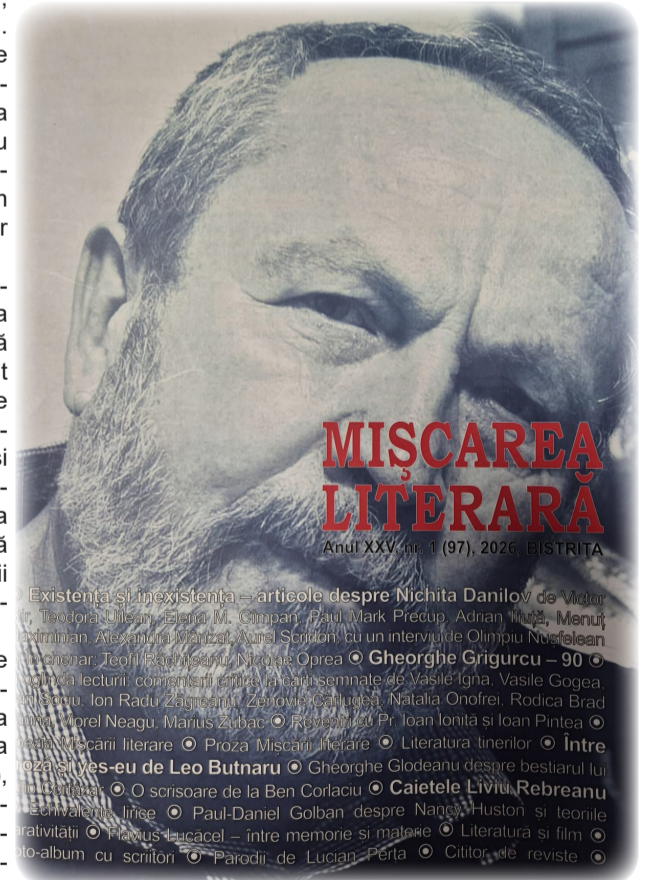
Au mai obținut mențiuni și premii speciale liceeni din Chișinău (Bellî Lina), Baia Mare (Oltean Carla), București (Gîngă Maria Alexandra, Marga Maria Alexandra, Niculae Cristiana, Petre Cleopatra Valentina, Trăilă Cecilia, Vanghele Raluca), Cluj-Napoca (Lung Livia, Sandu Leonard) Videle (Albuț Nicoleta-Delia, Vochin Andreea-Miruna), Zalău, (Măstăn Alexandra), Năsăud (Deiac Aurelia-Aurelia, Moldovan Villegas Abigail, Rus Cosmin), Prundu Bârgăului (Greab Tudorel Mihai) și Bistrița (Cilian Ana, Citireag Roxana, Cîmpean Alexandra, Clapa Mădălina, Cozma Georgiana, Gavrilăș Hannah, Grozav Bianca Maria, Kiss Claudiu Alexandru, Marcu Daria, Pfinstgraef Sofia, Sigmirean Cristiana, Simionca Ioana-Maria, Tăuș Adelina).

Marele Premiu „Nichita Danilov” a fost obținut de Olteanu Bianca, de la Clubul Copiilor Tecuci, clasa a XI-a, prof. coord. Chiscop Nicoleta. Participantă la festivitatea de premiere, alături de profesora ei coordonatoare, Bianca a dovedit multă pasiune pentru litere, bucuria ei fiind molipsitoare! Abia așteptăm să-i citim Scrisoarea într-un număr viitor al revistei „Mișcarea literară”.

Prezentă la eveniment, poeta și pictorița Mirela Orban, membră în juriu încă de la prima ediție, și-a exprimat satisfacția de a lectura scrisorile liceenilor care denotă maturitate și profunzime, subtilitate și emoție pură. Ioan Pinteau, directorul Bibliotecii Județene, a rememorat și de această dată aspecte deosebite ale legăturii sale cu opera lui Nichita Danilov.

Proiectul „Scrisori de mai” e un produs al unei colaborări fructuoase între Uniunea Scriitorilor din România, Filiala Cluj (președinte, Irina Petraș), Palatul Copiilor Bistrița (director, prof. dr. Diana Morar), Biblioteca Județeană „George Coșbuc”, Bistrița-Năsăud (director, Ioan Pinteau), în colaborare cu: Fundația „Ana Blandiana-Romulus Rusan” (fondator, Ana Blandiana), Inspectoratul Școlar Județean Bistrița-Năsăud (inspector școlar pentru educație permanentă, prof. Violeta Rogozan), Liceul de Creativitate și Inventică „Prometeu-Prim”, Chișinău (director, prof. Tatiana Bologan), Școala Primară „Sfântul Stelian”, Bistrița (director general, pr. Tudor Mudure-Iacob), Revista „Mișcarea literară” (director, Olimpiu Nușfelean), Casa de Cultură a Sindicatelor din Bistrița (director, Alexandru Câțcăuan), „Răsunetul cultural” (director, Menuț Maximilian);

Coordonatoarele proiectului, poeta și prozatoarea Hanna Bota – din partea Uniunii Scriitorilor din România, Filiala Cluj, prof. Liliana Orehovschi – Liceul de Creativitate și Inventică „Prometeu-Prim”, Chișinău, Republica Moldova, prof. Ionela-Silvia Nușfelean (creație literară), prof. Iulia Istrate (informatică), prof. dr. Diana Morar (pictură) – de la Palatul Copiilor Bistrița, mulțumesc și pe această cale tuturor celor implicați în eforturile „Scrisorilor de mai”. Colaborarea cu poetul Nichita Danilov cred că ne va inspira pe termen lung.

Mircea Gelu Buta, conferință și lansare de carte la Academia Română Filiala Cluj-Napoca

Galeria Academica a Bibliotecii Academiei Române din Cluj-Napoca a găzduit conferința „Igienă socială și eugenism în Transilvania”, susținută de prof. univ. dr. Mircea Gelu Buta. Evenimentul s-a bucurat de prezența acad. Ioan-Aurel Pop.

Prelegerea a fost urmată de lansarea volumului „Transilvania interbelică. Tradiție și înnoire”, semnat de profesorul Buta și apărut la Editura Școala Ardeleană. Volumul propune o incursiune în realitățile sociale, culturale și instituționale ale Transilvaniei interbelice, aducând în atenție teme, figuri și contexte relevante pentru înțelegerea unei perioade marcate de continuități, transformări și redefiniri identitare. Pe coperta volumului este reproducă imaginea „Familia Regală părăsind Biblioteca Universității, 1919”.

Cartea a fost prezentată de Vasile G. Dăncu, iar moderatorul evenimentului a fost pr. prof. univ. dr. Ioan Chirilă, directorul Bibliotecii Academiei Române Filiala Cluj-Napoca.

Manifestarea a fost organizată de Editura Școala Ardeleană și Biblioteca Academiei Române Cluj-Napoca.

„Fiecare generație și-a imaginat că ar putea construi o lume ideală, fără să înțeleagă întotdeauna că doar elitele pot orienta cursul unei societăți, care trebuie să fie organic. Acum se duce o luptă între globalizare și naționalism, iar ambele expresii se aud din gura politicienilor. Părinții globalizării și-au închipuit că pot uniformiza lumea printr-o limbă unică, aceleași obiceiuri, credințe, veșminte, alimentație etc. Naționaliștii au făcut și ei suficiente erori, dar a fi naționalist înseamnă să îți iubești națiunea. Acest fapt nu presupune însă că urăști alte nații, iar aici se face o altă eroare, naționalismul confundându-se cu șovinismul și xenofobia. În ceea ce privește unitatea între oameni, să-l cităm pe antropologul Francisc Rainer, care ne atenționează că «această unitate se cuvine nu numai să o observăm și să o declarăm, ci și să o trăim»”. – Mircea Gelu Buta

„Mircea Gelu Buta face parte din stirpea nobilă a medicilor-cărturari și chiar a medicilor-artiști, mai ales dacă ținem seama de faptul că este membru al Uniunii Scriitorilor și că semnează câteodată și beletristică. Mai mult, atunci când scrie istorie, o face în manieră artistică, îmbinând utilul cu frumosul, după vorba latină utile dulci. În cartea aceasta despre România interbelică există o undă polemică – decentă și demnă – legată de încercările recente de «a demonstra» politica rasială a României din secolul al XX-lea și, mai ales, tendința autorităților române spre eugenie, spre controlarea nașterilor în vederea optimizării «rasei», cum se spunea și se credea atunci. Mircea Gelu Buta arată că românii interbelici, în afară de declarații, de experiențe benigne și de teorii de antropologie rasială, de craniometrie și de eugenism – împrumutate și copiate și acestea de la teoreticieni occidentali –, nu au întreprins practic nicio experiență pe oameni, spre deosebire de ceea ce s-a întâmplat în mai multe țări europene și spre deosebire de ceea ce s-a întâmplat chiar în Germania nazistă și în teritoriile anexate sau în conduita unor lideri sași și maghiari din partea de Transilvanie frântă la 1940 din trupul României. Autorul demonstrează că, dimpotrivă, românii transilvăneni au fost, până la unirea cu România, victime ale politicii discriminatorii, fiind socotiți «popor inferior», «fără istorie», «de periferie». Cartea este și un act de dreptate și de înălțare intelectuală, aducând unda de adevăr necesară pentru stabilirea echilibrului într-o lume frământată și care a condus, până la urmă, spre Al Doilea Război Mondial. Astfel, lucrarea devine și o «carte de învățătură», cam în felul în care înțelepții de odinioară știau cum să se adreseze Cetății, cum să clameze în Agora dreptatea socială ca să păstreze și să fortifice binele comunității.” – Ioan-Aurel Pop

Credit foto: Andreea Beatrix Pantiloi, Academia Română Filiala Cluj-Napoca

Ioan Sabin Mureșan

Ana Ciobanu și „Lumina vieții”

Arhiepiscopia Sucevei și Rădăuților – Parohia „Nașterea Maicii Domnului”, Suceava, Casa de Poezie Light of Life, Suceava, Fundația „In Memoriam”, Suceava au organizat în perioada 20-21 mai 2026, la Suceava, manifestări literare prilejuite de premiarea câștigătorilor celei de-a patra ediții a Concursului Național de Poezie Religioasă Tânără „Light of Life” („Lumina vieții”).

Juriul a fost format din Adrian Alui Gheorghe – președinte; Daniela Ceredeev, Daniela Șontică, Dumitru Crudu, Emil Munteanu, Vlad Sibechi – membri, Gheorghe Cîrstian, inițiatorul proiectului – secretar.

La concurs au participat tineri români, indiferent de etnie, sex sau religie, care nu au depășit vârsta de 26 de ani și nu au publicat un volum individual de poezie. Nu au putut participa la concurs laureații edițiilor anterioare (2023, 2024, 2025).

În urma deliberării comisiei de jurizare, au fost acordate următoarele premii: Marele Premiu „Light of Life”, în valoare de 1500 de lei – Vasile Gheorghitoaia (18 ani, Gorj); Premiul I, în valoare de 1000 de lei – Lavinia-Bianca Irimescu (23 de ani, Botoșani); Premiul al II-lea, în valoare de 750 de lei – Ana Ciobanu (18 ani, Bistrița); Premiul al III-lea, în valoare de 500 de lei – Corina Anamaria Constantin (19 ani, Tulcea); Premiul special „Ier. Nectarie Chiriță”, în valoare de 750 de lei – Vlad Minea (26 de ani, Brașov); Premiul special „Autor din Bucovina”, în valoare de 500 de lei – Ema Dănilă (18 ani, Dumbrăveni).

Am avut bucuria de a o regăsi printre premiați pe bistrițeanca noastră Ana Ciobanu. Ana mi-a fost elevă la cercul de italiană creativă derulat la Palatul Copiilor Bistrița, fiind foarte implicată și în grupele de poezia credinței și creație literară, la aceeași instituție, dovădindu-se de mică altruistă și foarte voluntară în a face bine cu literatura. Premiul acesta vine ca o încununare a eforturilor sale literare, a lecturilor consistente, a sensibilității și credinței ei, păstrându-se în adierea Duhului Sfânt.

Ana Ciobanu este elevă în clasa a XI-a la Colegiul Național „Andrei Mureșanu”, Bistrița și membră a cercului de creație literară de la Palatul Copiilor Bistrița. Dintre premiile literare obținute, menționăm: Premiul I la Concursul Național „Ocotiți de Eminescu”, Blaj, 2024, 2025, Premiul I, pentru eseu, la Festivalul Internațional de Creație și Interpretare „Ana Blandiana”, Brăila, 2024, 2025, Premiul „Romulus Rusan” la Concursul Național de Reportaje „Romulus Rusan, Bistrița, 2024. A debutat cu proză în revista „Convorbiri literare”, în noiembrie 2023. A publicat în revista „Mișcarea literară” – eseu (2024), reportaj (2025) și poezie (2026); în „Răsunetul cultural” – proză (2024), poezie (2025); în revista „Semn” – proză (2024). A fost publicată în antologia laureaților Festivalului Național de Poezie „Gellu Naum”, „Magnolia cu parfum de nu-mă-uita”, Editura pentru Artă și Literatură, 2025. A participat la Festivalul „Literatura tinerilor” de la Casa Scriitorilor Neptun, în septembrie 2025.

O felicităm și îi urmărim parcursul literar cu interes și emoție!

Ana Ciobanu

Grija se cunoaște de la fața

Ne servim ceaiul rece
-fiecare în coaja lui de nucă
Lăsând cuvintele să se îmbăieze în mare.
O dată pe an, însă, lumina plânge
Ne adunăm, unii cu alții și noi între noi
O îmbrăcăm gros,
O hrănim cu pâine și lapte
Și unii cu alții și noi între noi
Ne jucăm de-a v-ați ascunselea cu ea,
sărim în șotron
Uneori ajungem la leapșa
-doar să o facem să rădă.
Ne strângem sentimentele puse la uscat
-fiecare la ața lui de gumă
Lăsând cuvintele să privească răsăritul din pat
O dată, însă, lumina plânge

Ne adunăm unii cu alții și noi între noi
Să îi pregătim un loc frumos în care să se joace
-să se uite la noi și noi unii la alții
În acest timp, o dată pe an
Eu cu bunica îi facem frigului un palat de perne
-servim cina cu el,
ne învață cum să facem clătite
Mizeria din jurul nostru, cadavrele de flori
Încep să se dezmoștească, să vadă lumina cum râde
Eu cu bunica găsim cele mai caraghioase
moduri de a merge într-un picior
-și ne stă bine să fim cucuvele împreună.
Așa unii cu alții și noi între noi
ne-am învățat numele inimilor pe de rost,
Așa nu a mai plâns lumina printre noi
Și nu a mai plecat.